

NORGES BANK

ARKIVEKSEMPLAR

Penger og Kreditt

1983 / 3

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

Norges Banks bibliotek

013033VPA

- 195 Konjunkturoversikt – konjunkturindikatorer
- 208 Kredittoversikt
- 212 Valutaoversikt
- 217 Ei korg i korga. Om nordiske valutakorger
v/Gunnvald Grønvik
- 221 Om eurodollarmarkedet og monetarismen
v/Arne Jon Isachsen
- 230 Nytt meldings- og valutakontrollsystem for utenlandsbetalinger
- 231 Gjeldende kredittpolitiske bestemmelser
- 237 Tabeller

Penger og Kreditt utgis hvert kvartal
av Norges Bank, Oslo

Redaktør: Hermod Skånland
Redaksjonssekretær: Liv Kielland
Redaksjonsutvalg: Jarle Berge, formann
Knut Andreassen, Valutaavdelingen
Martinus Halsen, Kredittpolitisk avdeling
Erik Chr. Kolderup, Administrasjonsavdelingen
Oddvar Trones, Ekspedisjons- og regnskapsavdelingen

Redaksjonens adresse:
Norges Bank, Utrednings- og informasjonsavdelingen
Boks 336, Sentrum, Oslo 1
Telex: 71369 nbank n

De synspunkter som fremkommer i denne
publikasjon, representerer artikkelforfatterens
egen oppfatning og kan ikke tas som uttrykk
for direksjonens standpunkt til de
forskjellige spørsmål

Ettertrykk med kildeangivelse er tillatt

Design: Anisdahl/Christensen
Sats og trykk: Norges Banks Seddeltrykkeri, Oslo.
Teksten er i dette nummer satt dels med 11 pkt. Baskerville
og dels med 11 pkt. Garamond

ISSN-0332-5598

Den internasjonale konjunktursituasjonen

Etter at den lengste og dypeste nedgangsperiode i internasjonal økonomi i etterkrigstiden nådde bunnpunktet ved siste årsskifte, har oppgangskonjunktoren i industrilandene fått større styrke. En holder fortsatt fast ved de forventningene som kom til uttrykk i Norges Banks kvartalsoversikt nr. 2/1983 om de internasjonale konjunkturutsiktene. I det vesentlige samsvarer de med prognosene i OECD Economic Outlook 33. Den viktigste forskjellen gjelder USA, der bruttonasjonalproduktet (BNP) i første halvår økte mer enn antatt. Selv om produksjonsutviklingen var positiv også i de fleste andre store industriland i første halvår, har ulikhetene landene imellom med hensyn til den realøkonomiske situasjonen utdypet seg. Industriproduksjonen, som er en mer konjunkturfølsom indikator enn BNP, lå i USA 7,1% høyere i juli enn ett år tidligere. Tilsvarende tall for Vest-Tyskland, Storbritannia og Japan var 1,9%, 1,6% og 2,6%. I USA og Storbritannia har innenlandsk etterspørsel økt sterkere enn produksjonen, slik at deres netto kjøp av varer og tjenester fra andre land har bidratt til oppsving hos deres handelspartnere. Bare i USA (og Canada) har produksjonen økt tilstrekkelig til å redusere arbeidsledigheten i merkbar grad.

Bakgrunnen for den ulike økonomiske utviklingen er dels forskjellig utforming av landenes penge- og finanspolitikk. Mens finanspolitikken er sterkt ekspansiv i USA og i mindre grad i Storbritannia, virker den begrensende på produksjonen i Japan, Frankrike, Vest-Tyskland og Italia. I alle landene har oppsvinget hittil blitt drevet fram av økt konsumetterspørsel og lagerinvesteringer.

Særlig i USA har lavere inflasjon og nominelt rentenivå utløst større kjøp av boliger, biler og andre varer, noe som har ført til at spareren er blitt usedvanlig lav. Offentlig etterspørsel har ikke bidratt vesentlig til etterspørselen fordi de fleste land har hatt som mål å redusere den offentlige sektors andel av ressursanvendelsen og budsjettunderskuddene.

Foretaksinvesteringene viser fortsatt svak tendens i de fleste landene, og en endring her er nødvendig for å realisere vekst på lengre sikt. Med tegn til mer optimistiske forventninger i næringslivet, bedre fortjenestesituasjon og høyere kapasitetsutnyttning etter hvert som etterspørselen styrkes, skulle foretaksinvesteringene ta seg opp gjennom 1984. Slår dette til, vil det finne sted et konjunkturoppsving i industrilandene etter tradisjonelt mønster. De usikkerhetsfaktorer som tidligere er trukket fram med hensyn til konjunkturutsiktene, er likevel fortsatt til stede. Realrentenivået må ventes fortsatt å ligge på et høyere nivå enn man har vært vant til, og utviklingslandenes gjeldsproblemer kan få større negative virkninger enn det OECD la til grunn i sin siste halvårsrapport. Teksttabell 1 gir oversikt over enkelte internasjonale prognoseinstitutters anslag for produksjon og konsumprisutvikling i 1983 og 1984. Hovedbildet er svært ensartet, og alle regner med at konjunkturoppgangen vil fortsette i 1984.

I historisk perspektiv kan det internasjonale oppsvinget som ventes i år og neste år, betegnes som svakt. Dette må sees i sammenheng med at hovedmålene for de fleste industrilands økonomisk-politiske opplegg fremdeles er lavere pris- og kostnadsvekst og mindre strukturell stivhet i arbeids- og varemarkedene. Ifølge denne strategien vil en slik

utvikling gi grunnlag for en mer varig økonomisk vekst, blant annet gjennom bedre stimulans til privat sparing og investering. Denne politikken har gitt positive resultater i form av lavere inflasjon, sterk produktivitetsgevinst for både arbeidskraft og energi samt lavere strukturelle budsjettunderskudd i en rekke land. Flere toneangivende industriland og internasjonale organisasjoner som IMF fremhever av den grunn at senere års strategi, med et mellomlangt siktemål for utformingen av den økonomiske politikk, må fastholdes hvis oppsvinget skal bli av varig karakter. Mye kan likevel tale for at et oppsving som sikrer en merkbar reduksjon i arbeidsløsheten, ikke vil inntreffe før penge- og finanspolitikken i større industriland som Japan og Vest-Tyskland blir mer ekspansiv.

I USA var oppgangen uventet sterk i annet kvartal. Spesielt enkelte rentefølsomme private konsumkomponenter som kjøp av varige forbruks-goder (blant annet biler) og boliger økte markert. Styrken i det private konsumet ble motsvart av rekordlav sparerate. I juli og august viste en rekke økonomiske indikatorer igjen svakere tendens, noe som sammen med lavere pengemengdeøkning kan bidra til en viss neddemning av den amerikanske konjunkturoppgangen. Selv om svakere lagerutvikling fører til at produksjonsveksten gjennom 1984 trolig blir mindre enn i løpet av inneværende år, anslås BNP-økningen til $4\frac{1}{2}\%$ mot 3% i år. Pengepolitikken er fortsatt den viktigste usikkerhetsfaktoren for utviklingen i amerikansk økonomi. Det synes likevel rimelig å anta at pengemengdeveksten blir rommelig nok – og eventuelle renteøkninger såpass beskjedne – at oppgangen vil fortsette gjennom 1984. En viktig usikkerhetsfaktor i amerikansk økonomi er hvorvidt inflasjonen er bragt ned på mer varig basis. Med de måltall som er fastlagt for økningen i pengemengden, vil en forsterket inflasjon innebære mindre rom for reell vekst, og myndighetene må ventes å bruke pengepolitikken for å forhindre at inflasjonen tar seg opp igjen.

Til tross for myndighetenes tidligere annonsering av ekspansive tiltak preges japansk økonomi fremdeles av svak innenlandsk etterspørsel. Økende utenlandsetter-spørsel førte imidlertid til at industriproduksjonen skjøt fart i annet kvartal. Med stagnerende import og økende japanske markedsandeler i andre land er overskuddet på driftsbalansen i ferd med å bli så stort at det innebærer fare for proteksjonistiske mottiltak fra andre industriland.

I Europa er tendensene til konjunkturopp-gang fortsatt beskjedne og uklare. Ledende indikatorer peker i retning av moderat opp-sving i Vest-Tyskland og Storbritannia, mens utsiktene stadig fortøner seg dystre i Frankrike og Italia.

I Vest-Tyskland var BNP i annet kvartal $0,7\%$ høyere enn ett år tidligere. Til forskjell fra tidligere oppsving vil aktivitetsøkningen fremover trolig basere seg på innenlandsk etterspørsel, spesielt investeringer, i stedet for eksport. Med usikre etterspørselsutsikter og lav kapasitetsutnyttning ventes aktivitetsnivået å vise forholdsvis moderat vekst i resten av 1983 og gjennom 1984 med mindre hus-holdningene skulle velge å øke sitt forbruk sterkere enn antatt. Som i Japan ser det ut til at finanspolitikken blir kontraktiv både i 1983 og 1984, selv om enkelte skattelettelse for næringslivet iverksettes neste år.

Den økonomiske situasjon i Frankrike preges i økende grad av tilstramningstiltakene for å minske underskuddene på offentlige budsjetter og i handelen med utlandet. Fransk økonomi ventes av den grunn å vise liten eller ingen produksjonsvekst både i 1983 og 1984. Den moderate konjunkturoppgangen i Storbritannia i siste halvdel av 1982 har gjort seg gjeldende også hittil i år. Finans- og pengepolitikken ble imidlertid mer ekspansiv i første halvår enn tidligere lagt opp til. Det er derfor innført nye begrensninger i offentlige utgifter, spesielt innen forsvaret og helsetjenesten. Eksporten har foreløpig utviklet seg svakt, men ventes å avløse innenlandsk etterspørsel som den viktigste vekstfaktoren. I Sverige har

bedringen i relative lønnskostnader pr. produsert enhet på nær 23% fra første kvartal 1982 til første kvartal 1983 allerede resultert i markert sterkere eksportutvikling. Et hovedproblem fremover blir å hindre at de økte fortjenester i bedriftene slår ut i forsterket lønnsøkning. Dessuten er det fortsatt nødvendig å få til en reduksjon i budsjettunderskuddet og i underskuddet på driftsbalansen. Det kan bli vanskelig å gjennomføre dette uten at arbeidsledigheten stiger ytterligere fra det nåværende nivå på 3,5%.

Gjennomsnittlig arbeidsledighet i OECD-landene holdt seg litt under 9% av arbeidsstyrken i første halvår 1983. I Nord-Amerika har ledigheten falt siden toppunktet i desember 1982. Også i EF-landene har ledigheten de siste månedene utviklet seg noe bedre enn regnet med. I Storbritannia falt den i august for første gang på fire år. Økningen i den konjunkturelle arbeidsledighet i 1980-82 har kommet i tillegg til en langvarig negativ tendens som skyldes endret funksjonsmåte for

arbeidsmarkedet. Derfor vil trolig arbeidsledigheten holde seg på et historisk sett høyt nivå, selv om den del som skyldes manglende etterspørsel, nå reduseres.

Nedgangen i inflasjon og nominelle rentesatser er viktige grunner til at utsiktene for OECD-landene er bedre. Men dette har skjedd med meget forskjellig styrke i de ulike land. Inflasjonsforskjellene representerer fremdeles en viktig kilde til ustabilitet i verdensøkonomien. Sterkere etterspørselsutvikling i industrilandene har gitt en fastere tendens for en rekke råvarepriser. Etter fall på henholdsvis 15% og 12% i 1981 og 1982 ventes gjennomsnittlig prisnivå for råvarer utenom olje i inneværende og neste år å øke med om lag 6% og 10%. Dette bidrar til at senere års gradvise nedgang i OECD-landenes prisstigning er i ferd med å stoppe opp. Spesielt i USA og Storbritannia er det fare for at prisstigningen forsterkes neste år. I USA kan høyere matvarepriser som følge av årets dårlige avlinger, innføring av omsetningsav-

Teksttabell 1. Sammenlikning av ulike prognoseinstitutters anslag for produksjon og konsumprisutvikling pr. juli/august 1983

	1983				1984			
	EF	DRI ¹⁾	OECD	NIESR ²⁾	EF	DRI	OECD	NIESR
<i>BNP, %-vis volumendring</i>								
USA	2,4	3,2	3	3,0	3,6	5,0	4½	4,0
Japan	3,3	..	3¼	3,0	3,2	..	3½	4,0
Vest-Tyskland	0,6	0,7	½	0,5	2,3	2,3	1¼	1,8
Frankrike	-0,8	-0,1	-½	-0,5	0,1	1,1	½	0,5
Storbritannia	2,4	2,6	1¼	2,3	2,1	2,1	2¼	1,7
Italia	0,1	-0,6	-½	-0,5	2,2	2,7	2	2,0
<i>Konsumprisvekst</i>								
USA	..	3,2	4¼	3,5	..	4,8	5¼	5,0
Japan	..	2,4	2	2,0	..	3,0	2½	3,0
Vest-Tyskland	3,0	2,9	3	2,8	3,2	3,7	3	2,5
Frankrike	8,6	9,4	9	9,5	7,0	9,7	7½	8,5
Storbritannia	6,2	5,3	6	4,8	6,5	8,1	6	7,6
Italia	14,9	14,3	15¼	14,5	12,5	12,3	12¼	11,5

1) Data Resources Inc.

2) National Institute of Economic and Social Research.

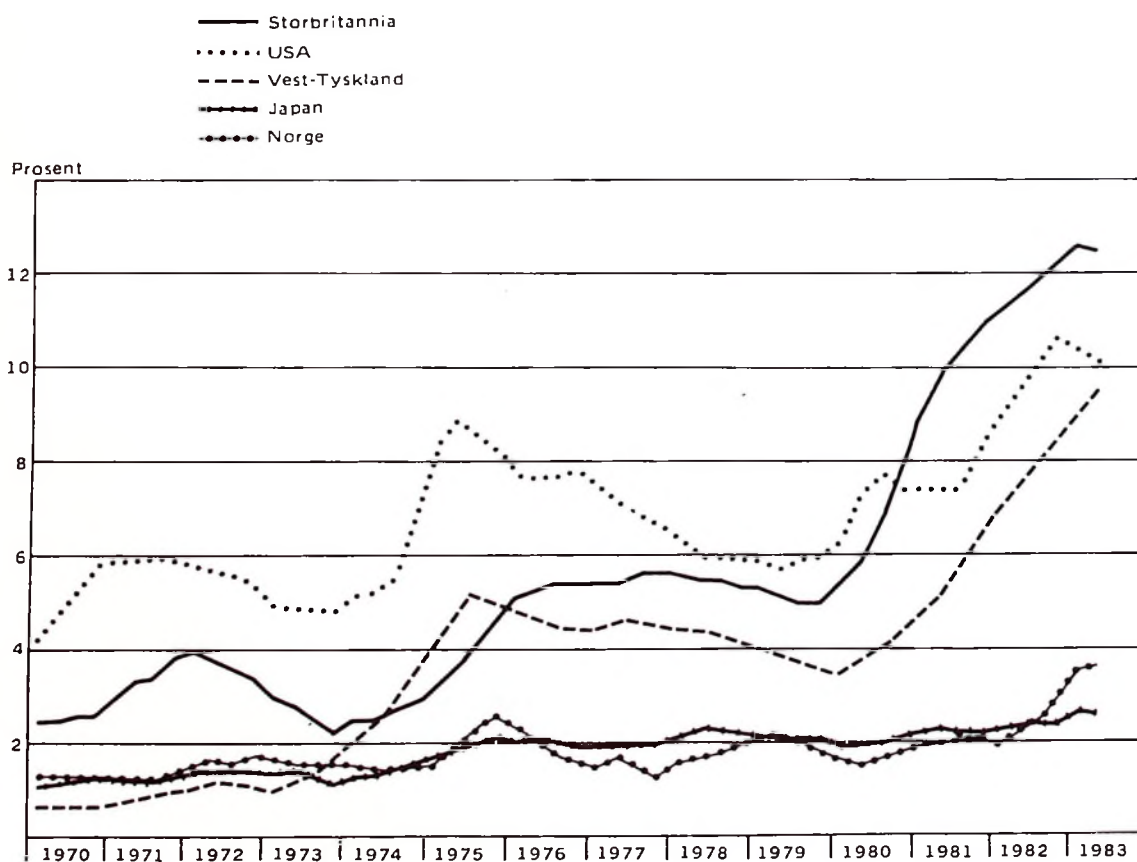

gift på energi og eventuelt en depresierende dollar bidra til en slik utvikling. For OECD-landene under ett ventes likevel gjennomsnittlig konsumprisstigning å ligge forholdsvis stabilt på 5¹/₂–6% både i 1983 og 1984.

OECD-landenes underskudd på driftsbalansen i 1984 blir trolig større enn hva en tidligere regnet med. I hovedsak faller dette på USA, som på grunn av sterkere konjunkturoppsving og høy dollarkurs kan få et underskudd på nærmere 60 milliarder dollar. Dette motsvares til en viss grad av Japans overskudd, som kan bli på over 25 milliarder dollar. I de *ikke-oljeproduserende utviklingsland* har produksjonsveksten avtatt kontinuerlig etter 1978. Finansielle problemer har i flere av utviklingslandene tvunget fram en

importreduksjon, som igjen har begrenset produksjonen. Gjennomsnittlig vekstrate for landgruppen var på under 1% i 1982. Situasjonen vil antakelig bedres noe gjennom 1984 etter hvert som konjunkturoppgangen i industrilandene får større bredde og styrke. Selv om gjeldsproblemene i utviklingslandene langt fra er løst, synes faren for ødeleggende ringvirkninger for det internasjonale bankvesen å ha blitt mindre, blant annet som følge av de tilstramningstiltak flere av landene har gjennomført i samarbeid med Valutafondet (IMF). En viktig forutsetning for oppgang i utviklingslandene er imidlertid at deres adgang til markedene i den industrialiserte verden ikke begrenses ytterligere gjennom proteksjonistiske tiltak.

Fig. 1. Arbeidsledighetsprosent

Konjunktursituasjonen i Norge

Helhetsbildet. Innenlandsk produksjon og etterspørsel utviklet seg i annet kvartal litt svakere enn hva en regnet med. Norges Banks referanseindikator, en sammensatt indeks av detaljomsetningsvolum, industriproduksjon og bygg under arbeid, falt ytterligere fra første til annet kvartal. Videre viste arbeidsledigheten (sesongkorrigert) en viss oppgang etter tendens til utflating på vårparten. De konjunkturfølsomme deler av økonomien har således ennå ikke kommet opp fra konjunkturbunnen. Unntaket representeres av den sterkere tendens i utekonkurrerende industri og eksport av tradisjonelle varer, som har reagert på vekstimpulsene utenfra, slik det er vanlig tidlig i konjunktursyklusen.

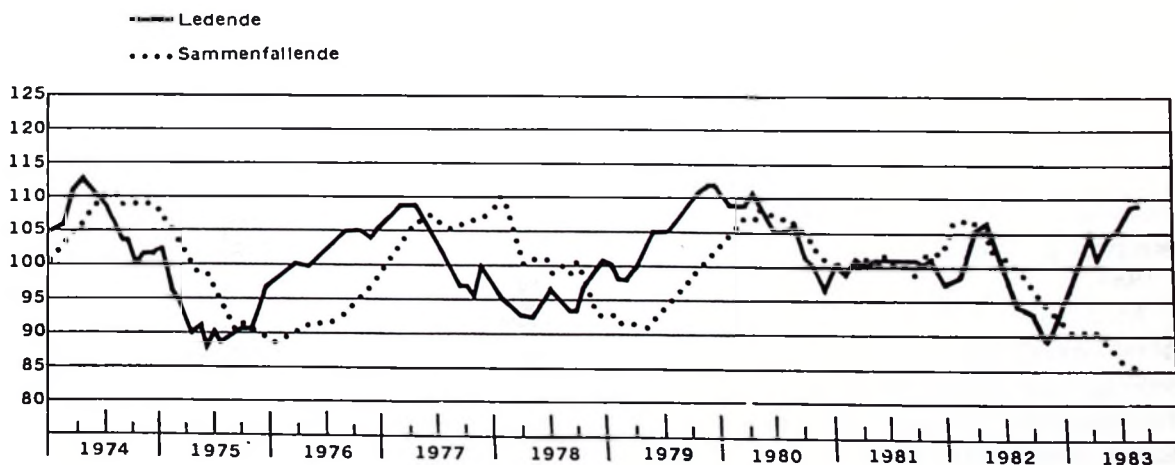
Fortsatt gunstig eksportordretilgang tyder på at vekstimpulsene fra utlandet vil vare ved, og utsiktene for internasjonal økonomi tilsier at disse styrkes ytterligere i 1984. Etter et uklart utviklingsmønster i begynnelsen av året har Norges Banks ledende indikator (sammensatt indeks av 12 ledende økonomiske serier) vært i klar vekst de fire siste månedene. Ut fra erfaringene i tidligere konjunkturforløp skulle en vente at referanseindikatoren er i ferd med å nå bunnen,

og at oppsvinget i utenlandsetterspørselen mot slutten av året og gjennom 1984 brer seg til andre deler av økonomien. Omleggingen av den økonomiske politikk i mer ekspansiv retning fra revidert nasjonalbudsjett trekker i samme lei. Statens inntektsunderskudd ventes således å øke utover høsten og vinteren. Mulighet for lavere valutautgang peker også i retning av noe høyere samlet likviditetsøkning i tiden fremover.

Skattelette og reallønnsutvikling kan trekke i retning av en viss økning i det private forbruk. På den annen side er husholdningenes sparerate lavere enn vanlig, og en kan heller ikke se bort fra at det stigende norske realrentenivået etter hvert vil virke dempende på den lånefinansierte etterspørselen. Det rår således stor usikkerhet om forbruksutviklingen. Ut fra en samlet vurdering venter en likevel at det private konsum vil styrkes, men neppe så mye at det vil gi sterke innenlandske vekstimpulser.

Et annet viktig usikkerhetsmoment er utviklingen i industriinvesteringene. Investeringstellingene hittil i år understøtter ikke noen forutsetning om stigning, men bedre fortjenesteutsikter i deler av næringslivet kan likevel stimulere foretaksinvesteringene og derved begrense eventuelle negative virkninger.

Fig. 2. Sammensatte konjunkturindikatorer

ger av høye realrenter. Investeringene innen oljesektoren vil kanskje representere den viktigste vekstimpuls for norsk økonomi i 1984.

Etterspørsels- og produksjonsutsiktene til sies isolert sett at arbeidsledigheten vil øke de neste 12 månedene. Mange bedrifter later videre til å gi lettere slipp på ansatte enn tidligere. Når det likevel kan være utsikt til at ledigheten (sesongkorrigert) vil stabilisere seg eller bare vise beskjeden oppgang, skyldes dette i særlig grad myndighetenes forskjellige sysselsettingstiltak.

I våre markedsland ser det nå ut til at økningen i lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) kan komme ned i 3–4% i 1983 og 2½–3% i 1984. Tilsvarende tall for konsumprisene er 5–5½% i begge år. Dette gjør at ytterligere fall i den norske pris- og kostnadsveksten stadig må representere en sentral oppgave ved utformingen av den økonomiske politikk. Ifølge Norges Banks anslag vil norsk industris konkurransevne, målt ved relative LPE, styrkes med om lag 4–5% i år som følge av depresieringen av norske kroner høsten 1982. Det er imidlertid utsikt til at konkurransevnen kan holde seg omtrent uendret fra fjerde kvartal 1982 til fjerde kvartal 1983, en periode da den ikke var påvirket av kurspolitiske tiltak.

Under forutsetning av et moderat lønnsoppgjør også neste år og redusert lønnsglidning er det utsikt til at konkurransevnebedringen ved kursjusteringene høsten 1982 kan beholdes i 1984. Med fortsatt beskjeden oppjustering av offentlig regulerte priser og ingen akselerasjon i importprisene viser Norges Banks anslag at gjennomsnittlig økning i konsumprisene kan bli 6–7% i 1984. Inflasjonsforskjellen i forhold til våre markedsland blir i så fall redusert fra 4 prosentpoeng i 1981–82 til 1½–2 prosentpoeng i 1984.

Med mye ledig produksjonskapasitet i norsk næringsliv behøver den senere tids omlegging av den økonomiske politikk i noe mer ekspansiv retning ikke uten videre sette de mer langsiktige prismål i fare. Som påpekt

Fig. 3. Referanseindikator

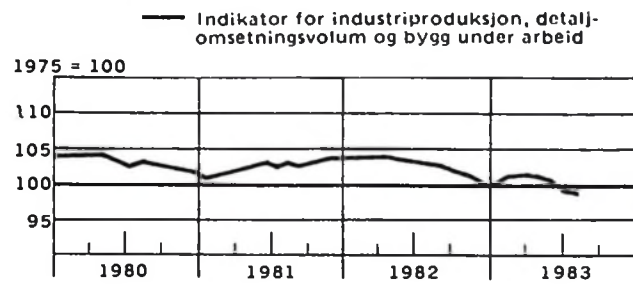

Fig. 4. Ordretilgang, verdi

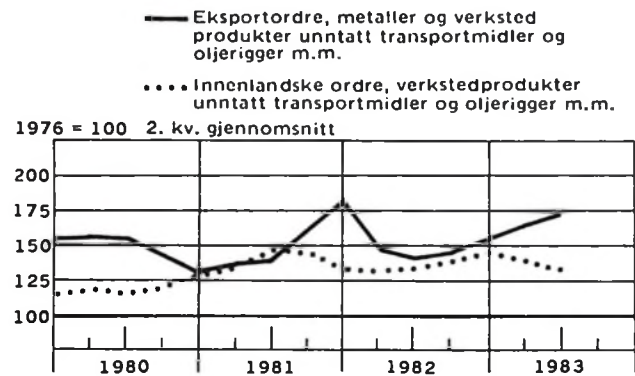
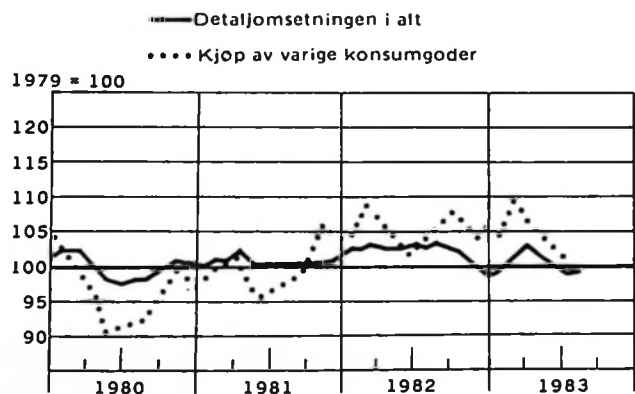

Fig. 5. Privat konsum. Indikatorer for varekonsumet

i tidligere kvartalsoversikter, bør eventuelle tiltak, av hensyn til de langsiktige utviklingslinjer for norsk økonomi, så langt mulig ta sikte på å bedre næringslivets relative kostnadsposisjon og å stimulere til omstillinger. En innenlandsk likviditetstilførsel i tiden fremover på om lag samme nivå som i år bør, sammen med avtakende prisstigningstakt, gi rom for den produksjonsvekst som er forenlig med hensynet til en forsvarlig balanse i økonomien på lengre sikt. En slik utvikling legger imidlertid klare begrensninger på hvor ekspansivt den økonomiske politikk kan utformes.

Konsumeterspørsel. Etter at detaljomsetningen i første kvartal tok seg opp i forhold til det meget lave nivået i fjerde kvartal 1982, har utviklingen senere stagnert. For årets syv første måneder lå således volumet 2% under tilsvarende periode året før. Hvis nivået resten av året ikke endres, vil nedgangen bli nærmere 1½% i forhold til 1982. For at samlet privat konsum skal bli uendret fra 1982, må tjenestekonsumet i så fall øke med om lag 3%. Veksten i tjenestekonsumet kan imidlertid bli høyere enn dette som følge av oppgangen i utenlandsreiser og grensehandel. Også varekonsumet kan komme til å vise en noe sterkere utvikling.

Når en antar at varekonsumet vil ta seg litt opp i tiden fremover, skyldes dette betydelig større tilbakebetaling av skatt i år enn i 1982, lavere prisstigning som sammen med årets skattelette gir økt kjøpekraft, samt virkningene av en mer ekspansiv økonomisk politikk. Alt i alt regner en med liten eller ingen endring i varekonsumet for 1983 under ett, men veksten i tjenestekonsumet kan bringe total privat konsumvekst opp i 1%. Dette innebærer at husholdningenes sparing på samme måte som i fjor blir liggende på et lavt nivå. Foreløpige anslag indikerer at husholdningenes finansielle sparing fra januar–mai 1982 til januar–mai 1983 ble svekket med om lag 3 milliarder kroner. Utsikt til liten eller ingen reallønnsvekst og oppgang til et mer normalt

Fig. 6. Utførte investeringer, verdi

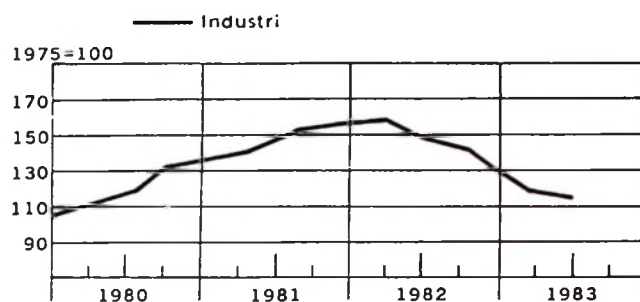
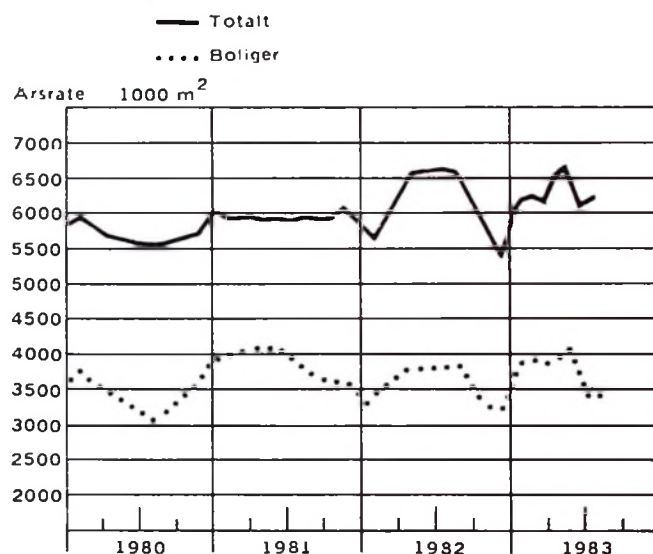

Fig. 7. Bygg igangsatt

nivå for husholdningenes sparerate trekker i retning av at privat konsum heller ikke i 1984 vil vise særlig sterk vekst. Det knytter seg imidlertid betydelig usikkerhet til utviklingen i husholdningenes sparing, og dermed til forbruksutviklingen. En kan således ikke se bort fra at lavere prisstigning, som i flere andre industriland, snarere virker dempende på sparingen, og derved bidrar til sterkere konsumutvikling enn antatt.

Investeringspørsel. Statistisk Sentralbyrås siste investeringstelling viser en mindre oppjustering av industriens investeringsplaner enn vanlig fra annet til tredje kvartal.

Sammenlignet med tall for tilsvarende registreringstidspunkt i fjor, indikerer tellingen en verdindegang på 15% i 1983 og 10% i 1984. Antatt utvikling neste år er vesentlig svakere enn hva man tidligere regnet med, og kan tyde på at usikre etterspørselsforhold og stigende realrentenivå virker negativt på investeringsviljen. En legger likevel til grunn at bedre fortjenesteutsikter vil bidra til en viss oppjustering av investeringsplanene i tiden fremover. For oljevirkosomheten ventes det sterk investeringsvekst resten av året og gjennom 1984. Også for kraftforsyning ser det ut til å bli en viss økning. Utviklingen i oljevirkosomheten og i kraftforsyningen vil trolig mer enn oppveie virkningene av svikten i industriinvesteringene for deler av bygge- og anleggsbransjen og investeringsvareindustrien.

Ajourførte byggetall fra årsskiftet foreligger nå, men det er fortsatt store tolkningsproblemer på grunn av endrete måledefinisjoner som gir brudd i dataseriene. Arealene måles nå som innvendig total flate. Tidligere målte en bare boflate for boliger og utvendig areal for øvrige bygg. Antall igangsatte boliger var i perioden januar–juli 6,5% lavere enn i samme tidsrom i fjor og ligger an til 34–35 000 boliger på årsbasis. For industri og bergverk har nedgangen gjennom 1982 fortsatt innværende år. Innen varehandel, bank, finans og forsikring er det derimot høyere igangsetting. Total igangsetting utenom boliger later dermed til å ligge på omtrent samme nivå som i 1982. Ulik takt i oppstarting og fullføring gjør at antall boliger under arbeid bare er 1% under fjorårets tall. En dreining i søknadsmassen fra Husbanklån til PSV-lån og fra fellesprosjekter (blokker) til enkeltprosjekter indikerer imidlertid oppgang i gjennomsnittlig areal. Samlet boligareal under arbeid kan derfor ha økt litt hittil i år. Alt i alt ser samlet byggeaktivitet ut til å ha holdt seg relativt bra oppe i årets syv første måneder. Utsiktene for neste år fortøner seg mer usikre, ikke minst den svekkede etterspørselssituasjonen på deler av boligmarkedet tilsier at byggevirksomheten vil falle noe i 1984.

Fig. 8. Produksjon i bergverksdrift, industri og kraftforsyning

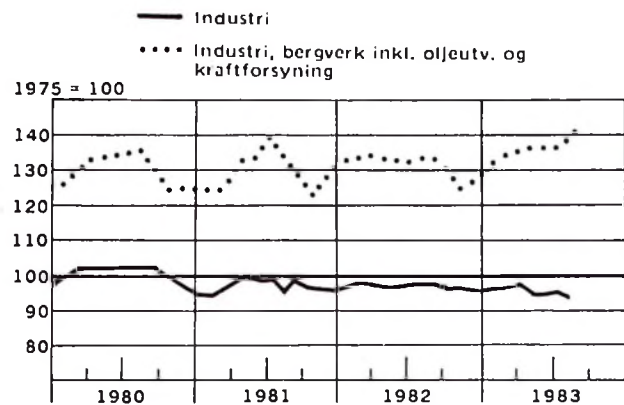

Fig. 8b. Industri

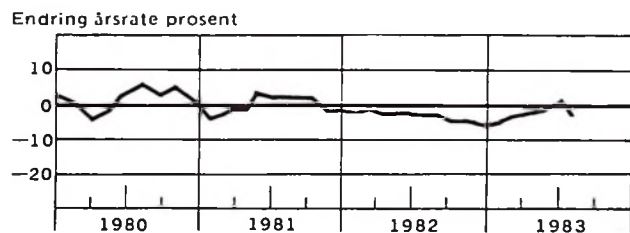
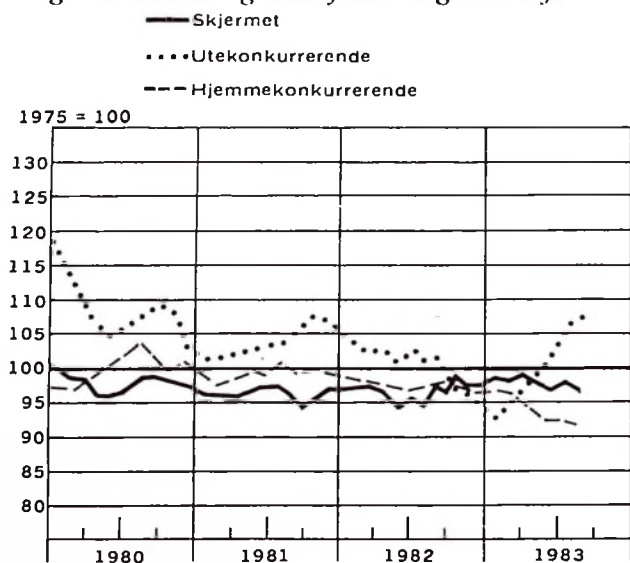

Fig. 8c. Industri og tradisjonell bergverksdrift

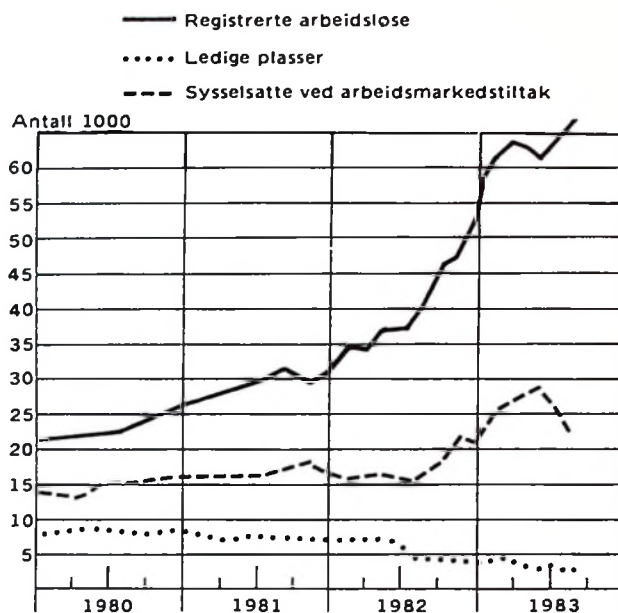

Produksjonsutviklingen. Det er bare i utekonkurrerende industri en kan registrere merkbar oppgang. Produksjonen lå i annet kvartal 3% over tilsvarende kvartal i fjor, etter å ha steget kraftig siden bunnpunktet rundt årsskiftet. Norsk eksportindustri har dermed – som i tidligere tilsvarende konjunkturfaser – raskt merket virkningen av konjunkturomslag i utlandet. Hjemmekonkurrerende industri viser derimot fortsatt fall, mens skjermet industri svinger omkring nivået fra de tre siste år. Samlet industriproduksjon har således ligget på samme lave nivå gjennom de siste 12 måneder, 1–1½% under gjennomsnittet for 1982.

Ifølge Statistisk Sentralbyrås siste konjunkturbarometer venter bedriftene moderat oppgang i tredje kvartal. Ved siden av tradisjonelle eksportbedrifter gjelder det særlig bransjene tekstil, trevare, mineralske produkter og maskiner. Ordrestatistikken, med økt ordretilgang for eksport, spesielt metaller, og redusert innenlandsk ordretilgang, tyder på at den ulike utviklingen i utekonkurrerende, hjemmekonkurrerende og skjermet industri vil fortsette i tiden fremover. Selv om senere tids bedring i konkurransevnen etter hvert bør gi positive produksjonsutslag for hjemmekonkurrerende industri, er innenlandsk etterspørsel for svak til å gi særlig vekst på kort sikt. For skjermet industri tilsier etterspørselsforholdene at produksjonsnivået vil holde seg relativt stabilt også i årene fremover. Med 4–5% økning i år for utekonkurrerende industri er nedgangen i samlet industriproduksjon anslått til ½–1% for 1983 under ett. For 1984 ventes en økning på ½–1%, hovedsakelig som følge av fortsatt vekst i utekonkurrerende industri.

Olje- og gassproduksjonen samlet har vært høy og stabil hittil i 1983. I årets syv første måneder lå samlet utvinning 8% høyere enn året før. Mens produksjonen av gass og olje på Ekofiskfeltet er synkende (–10%), mer enn oppveies dette av en økning i oljeproduksjonen på Statfjordfeltene på nærmere 75% som følge av gunstig utvikling på Statfjord B.

Fig. 9. Arbeidsmarkedet

Arbeidsmarkedet. Etter tendens til stabilisering på vårparten har antall registrerte ledige fortsatt å stige. I august var det nesten 68 000 ledige (sesongkorrigert) eller 3,3% av arbeidsstyrken, mot 44 500 (2,2%) 12 måneder tidligere. Sysselsatte ved spesielle arbeidsmarkedstiltak utgjorde dessuten i annet kvartal gjennomsnittlig 25 800 mot 14 800 året før. Arbeidskraftundersøkelsene for årets to første kvartaler viser fortsatt stor tilgang av kvinner til arbeidsstyrken, mens det har funnet sted en mindre reduksjon i antall menn. Undersøkelsen viser videre at det har vært en betydelig vridning i sysselsettingen fra primærnæringer og industri over til tjenesteytende næringer det siste året. Dette er en utvikling som gjør seg gjeldende i de fleste industriland, men den svake økonomiske situasjonen har medført at disse strukturendringene er blitt tydeligere enn ellers også i Norge.

Pris- og kostnadsutviklingen. Utviklingen i retning av markert lavere vekst i konsumprisene fortsetter. Fra juli til august økte konsumprisene ½% (sesongkorrigert) og lå i

august 7,6% høyere enn ett år tidligere. Endringene fra måned til måned etter årsskiftet tilsvarer en årlig vekstrate i gjennomsnitt på 5,6%. Tilsvarende tall for konsumprisene i våre markedsland var i perioden januar—juni 5,1%, og de lå i juni 5,3% høyere enn ett år tidligere. Prognosene peker i retning av at prisstigningstakten i våre markedsland vil holde seg forholdsvis stabil gjennom resten av 1983 og i 1984.

Den lavere prisveksten i Norge kan først og fremst tilskrives utviklingen for norskproduserte varer, både de som påvirkes av verdensmarkedets priser, og de som i hovedsak bestemmes av innenlandske forhold. Mindre økning i offentlig regulerte priser, lønnskostnader og stagnasjon i bedriftenes fortjeneste er forhold som har bidratt til dette. Videre har prisene på tjenester utenom husleie tiltatt mindre enn tidligere. Importvarenes prisstigningstakt har på den annen side lenge ligget på et stabilt og relativt lavt nivå (6–7 $\frac{1}{2}$ %). Men utviklingen her har vært ulik for varer med norsk konkurranse, som har sunket, og varer uten norsk konkurranse, som har steget. Gjennomsnittlig konsumprisvekst blir i år trolig om lag 8 $\frac{1}{4}$ %. Prisoverhenget inn i 1984 kan da bli på omkring 2 $\frac{1}{2}$ %, mot nær-

Fig. 10. Priser

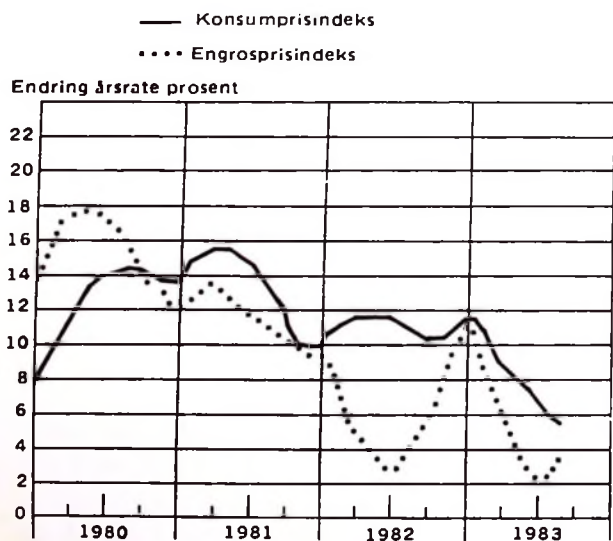

Fig. 10b. Konsumpriser etter leveringssektorer

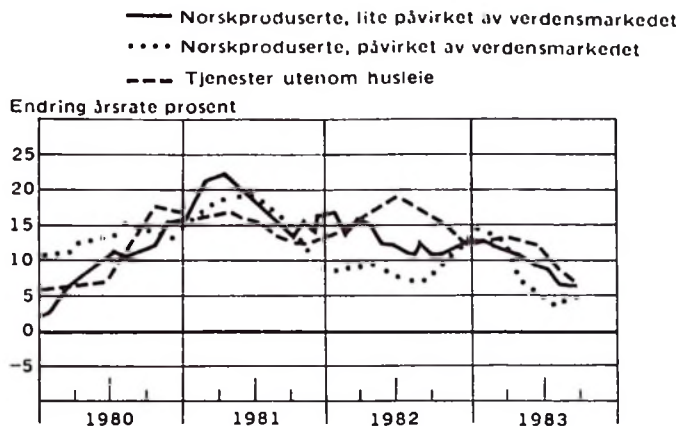

Fig. 10c. Importpriser, konsumvarer

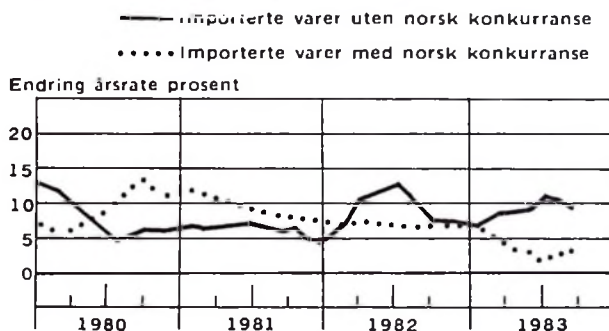
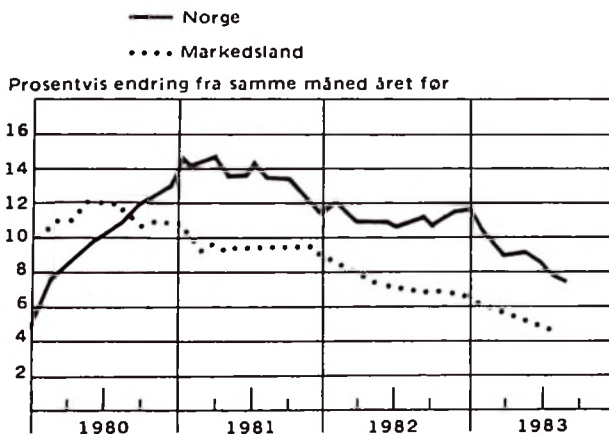

Fig. 10d. Konsumprisene

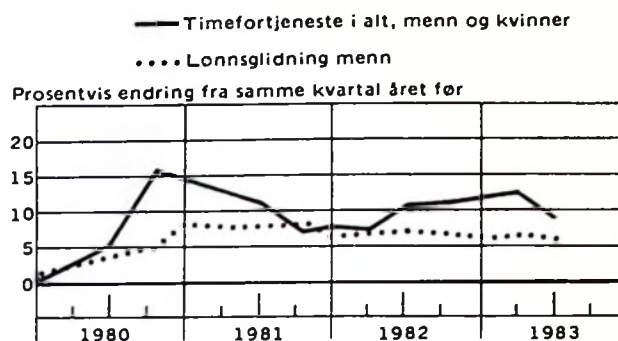
mere 4% inn i 1983. Dette bidrar til at gjennomsnittlig økning i konsumprisene trolig begrenses til 6–7% i 1984.

Lønnskostnadene i industrien utviklet seg i første halvår som ventet og lå 10,8% høyere enn i første halvår 1982. Produktivitetsøkningen var imidlertid noe sterkere enn regnet med på grunn av større svikt i industrisyssetningen enn antatt. Timeproduktiviteten i industrien ser således ut til å ha økt med 3½% i forhold til første halvår i fjor, og det synes rimelig å regne med den samme bedring for året under ett. Lønnsglidningen har i de to første kvartaler ligget opp mot 6%. Forutsatt at glidningen gjennom året kommer ned på det nivå som var forutsatt under avtaleforhandlingene i vår, nemlig 5%, skulle time-lønnsveksten for året som helhet bli på 8%. I så fall vil lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) i norsk industri øke med gjennomsnittlig 4–4½% i år. Også i våre markedsland er det tegn til sterkere produktivitetsvekst, men i motsetning til hva som er tilfelle i Norge, vesentlig på grunn av høyere produksjon.

Teksttabell 2. Anslag for utviklingen i relative lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE). Prosentendring fra foregående år

	4. kv.			
	1982	1983	1983	1984
Timelønn	10,3	8	6	5–6
Timeproduktiviteten	-0,3	3½	4½	3
LPE Norge	10,6	4–4½	1½	2–3
LPE, markedsland	6,0	3–4	3–4	2½–3
Relative LPE, ukorrigert	4,3	0–1	-2½ – -1½	-1–½
Valutakurs (appresiering +)	0,6	-5	¾	0
Relative LPE, valutakurs-korrigert	5,0	-4 – -5	-1¾ – -¾	-1–¾

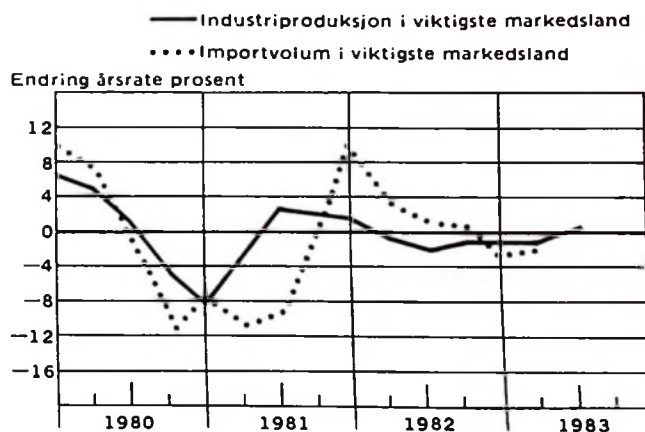
Fig. 11. Timelønn i industrien

LPE-økningen i våre markedsland kan på dette grunnlag anslås til 3–4% for 1983, slik at relativ LPE, ukorrigert for valutabevegelser, blir forverret med 0–1%. Med en effektiv depresiering av norske kroner på nærmere 5% for året under ett vil relativ LPE forbedres med om lag 4–5% fra 1982 til 1983.

LPE-veksten i våre markedsland kan i dag anslås til 2½–3% i 1984. Økningen i timeproduktiviteten i norsk industri bør kunne bli om lag like høy som i år, eller ca. 3%. Under forutsetning av omtrent uendret effektiv valutakurs må i så fall timelønnsveksten neste år komme ned i 5–6% for å unngå ny forverring i relativ LPE i 1984. Med et tariffoppgjør av samme størrelsesorden som i år og redusert lønnsglidning er dette innen rekkevidde.

Fig. 12. Utviklingen i norske eksportmarkeder

Utenriksøkonomi. Markedsveksten for norske eksportvarer var beskjeden i første halvår. Etterspørselen i våre viktigste markedsland ventes å ta seg opp i tiden fremover og bidra til fortsatt oppgang for tradisjonelle norske eksportvarer. I første halvår lå eksportvolumet av varer utenom skip, moduler, plattformer og råolje og gass 5¹/₂% høyere enn i samme periode i fjor, noe som innebærer en økning med 12% årlig rate fra annet halvår 1982. Mye av eksportveksten skyldes lageroppbygging i utlandet. Siden denne effekten avtar etter hvert, vil eksporten neppe øke med samme styrke fremover. Det synes derfor å være liten grunn til å endre Norges Banks tidligere anslag på 5% gjennomsnittlig eksportvekst i 1983. Med fortsatt konjunkturoppgang ute og med positiv effekt av den senere tids bedring i konkurransevnen kan eksporten vise omtrent samme økning i 1984.

Etter at importvolumet var ekstraordinært lavt i første kvartal, tok det seg merkbart opp igjen i annet kvartal. I første halvår lå det likevel 6% lavere enn året før. Ut fra erfaringene i tidligere konjunktursyklusler antar vi at importen vil fortsette å øke i annet halvår, slik at nivået for 1983 under ett blir omtrent uendret fra i fjor. Dette anslaget styrkes ved at nedgangen i første kvartal særlig skyldtes lav import til vareinnsats og til investeringsformål, mens importen av konsumvarer økte moderat. Begge de førstnevnte kategorier vil trolig ta seg markert opp hvis forventningene om et noe sterkere produksjonsforløp og oppgang i investeringene gjennom resten av 1983 og i 1984 blir oppfylt.

Eksportprisene for tradisjonelle varer har vært relativt stabile etter den markerte økning mot slutten av 1982. I første halvår var de 4³/₄% høyere enn året før. Importprisene har variert sterkt fra kvartal til kvartal og økte i første halvår med nær 5¹/₂%. Bytteforholdet ble dermed forverret om lag ³/₄% i perioden.

Tendensen til lavere underskudd på den tradisjonelle varebalanse fortsetter. I seksmånedersperioden til og med august 1983 har underskuddet, regnet på årsbasis, vært ca. 30

Fig. 13. Eksport og import, volum

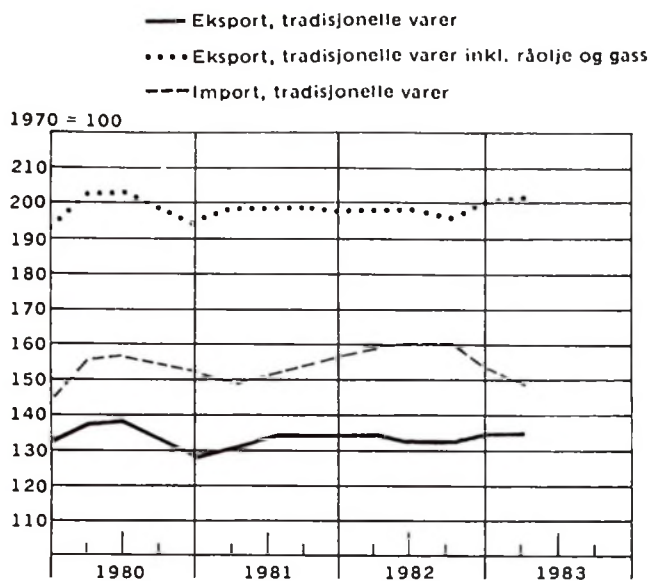
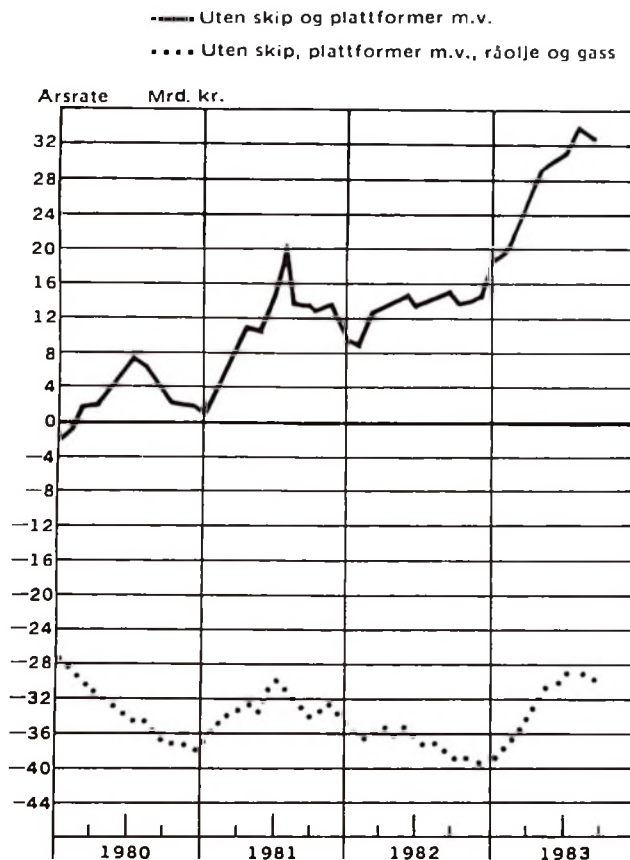

Fig. 14. Varebalansen

milliarder kroner, mot 37 milliarder kroner i 1982. Bedringen skyldes dels lavere import av råolje på grunn av større forsyninger fra Nordsjøen, men viktigere er oppgangen i eksporten av tradisjonelle varer. Hovedgrunnen til den kraftige bedringen i driftsbalansen overfor utlandet er likevel høyere eksport av råolje. Dette skyldes både uventet høy produksjon på Statfjord-feltet og at sterk amerikansk dollar har dratt opp oljeprisen regnet i norske kroner. Selv om oljeproduksjonen ventes å avta noe resten av året og handelsunderskuddet for tradisjonelle varer igjen vil gå litt opp, kan overskuddet på driftsbalansen i år bli betydelig høyere enn tidligere anslått, kanskje noe over 10 milliarder kroner. Også for 1984 er det grunn til å vente overskudd, men antagelig vesentlig lavere enn i år. Kursutviklingen for amerikanske dollar, og dermed i verdien av olje- og gasseksporten, representerer sammen med bredden og styrken i konjunkturoppgangen ute de største usikkerhetsmomentene i denne sammenheng.

Oslo, 20. september 1983

Fig. 15. Oljeeksport

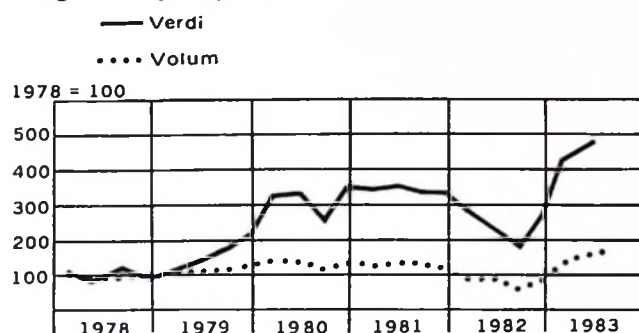
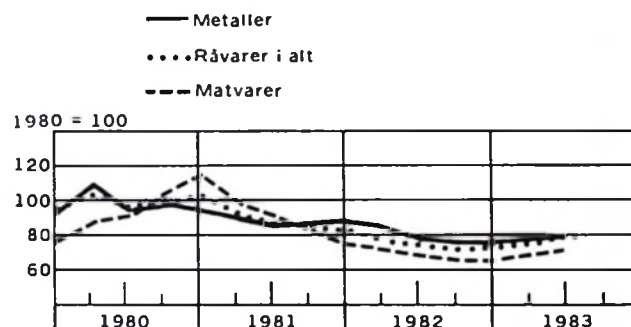

Fig. 16. Internasjonale råvarepriser

Kredittoversikt

Kreditt-og likviditetsutviklingen

Som vist i tidligere numre av Penger og Kreditt, påvirkes publikums likviditet, eller pengemengden, av følgende tre kilder:

- sentralmyndighetene
- forretnings- og sparebankene
- publikums valutatransaksjoner.

Innenlandsk likviditetstilførsel til publikum er lik summen fra de to førstnevnte kilder. Den beløp seg til 18 milliarder kroner i årets syv første måneder. Siste 12 måneder fram til utgangen av juli var tilførselen 36¹/₂ milliarder, om lag på linje med det som var anslått for 1983 i revidert nasjonalbudsjett. *Publikums nettokjøp* av valuta m.v. inndrog imidlertid likviditet for 16,2 milliarder kroner. Veksten i *pengemengden* i nevnte 12-månedersperiode ble således 20,3 milliarder kroner, eller 10,1%.

Tilførselen ved sentralmyndighetenes inntektsunderskudd m.v. var i perioden januar — juli knapt 1 milliard kroner høyere enn i samme periode året før. Budsjettanslaget tilsier en mertilførsel i 1983 på 3 milliarder i forhold til 1982. Iverksetting av vedtatte sysselsettingstiltak i annet halvår vil bidra til å øke inntektsunderskuddet resten av året. Avtakkende lønnsvekst vil trolig virke i samme retning. Statlige lånetransaksjoner lå i januar — juli på linje med tilsvarende periode i fjor. I revidert nasjonalbudsjett var det anslått mindre tilførsel i 1983 enn i 1982. I likhet med i fjor fant det til og med juli sted en betydelig inndragning ved publikums nettokjøp av statsobligasjoner. I fjor var det i første rekke Verdi-Spar '82 som bidrog til dette, mens det i år var salg av ordinære statsobligasjoner. Fremdeles gjenstår betydelige salg av statsobligasjoner (premie- og spa-

Teksttabell. Kilder bak endring i publikums likviditet (korrigert for oljeskatter).

Milliarder kroner

	Juli 82— juli 83	1982	1983 ¹⁾
Sentralmyndighetenes inntektsunderskudd m.v.	14,0	13,1	14,0
Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner	8,4	8,7	6,0
Herav:			
Statsbankenes utlån	6,6	6,6	
Forretnings- og sparebanker m.v.	14,1	14,1	17,4
Herav:			
Ordinære utlån	17,1	12,1	
Nettokjøp av private og komm. obligasjoner	1,9	3,7	
Annen tilførsel/ inndragning ²⁾	-4,9	-1,7	
Innenlandsk likv.tilførsel	36,5	35,9	37,4
Statens lån til Statoil	0,5	0,5	
Forretnings- og sparebankenes utlån med valutalisens og kronelån til oljevirkksomhet	4,9	4,4	
Publikums nettosalg av valuta til bankene	-21,6	-20,7	
Samlet likviditetstilførsel	20,3	20,1	25,5

1) Beregnet på grunnlag av revidert nasjonalbudsjett 1983.

2) Viktige tilførselsposter er ubenyttede kassekreditter og byggelån. Viktige inndragningsposter er forretnings- og sparebankenes inntektsoverskudd og økning i banksparing med skattefradrag.

reobligasjoner) til husholdninger dersom det beløp det er tatt sikte på, skal nås. Det vil dempe tilførselen ved de samlede lånetransaksjoner, medregnet kreditt-tilførselen ved statsbankene.

Likviditetstilførselen ved forretnings- og sparebankene var i årets syv første måneder av samme omfang som i tilsvarende periode i fjor. De ulike komponenter i tilførselen viste imidlertid betydelige avvik i forhold til opp-

legget. Utlån til publikum steg 4,8 milliarder kroner mer enn forutsatt i første halvår. I juli ble overskridelsen redusert til 4 milliarder. Av denne stod sparebankene for vel 85%. Den sterke utlånseksponeringen i begynnelsen av året førte til at det i juni ble vedtatt å innføre §8-regulering for sparebankene og i juli for forretningsbankene. Utlånsveksten hadde sammenheng med opphevelsen av den forrige §8-reguleringen av sparebankene fra årsskiftet, men skyldes også at en del lån som bankene har garantert for i det uregulerte kredittmarked, er tatt inn som ordinære lån i bankenes balanse etter garantireguleringen av dette markedet. En del av utlånsveksten kan dessuten tilskrives at næringslivet i et visst omfang har konvertert utenlandsgjeld til lån fra norske banker. Videre har bindingen av pengemarkedsrenten forhindret en likviditetspolitikk med sikte på å dempe bankenes utlånsvekst.

Foreløpige tall for august viser en relativt sterk økning i forretningsbankenes utlån. Ved utgangen av måneden lå bankgruppens kumulerte utlånsvekst knapt 1,4 milliarder kroner over det veiledende tall for perioden. Sparebankenes utlån økte moderat i august. Samlet har bankenes utlånsøkning hittil i år vært nær 4,7 milliarder høyere enn forutsatt i kredittopplegget.

I tillegg til de ordinære utlån gir bankene også lån mot valutalisens til innlendinger og

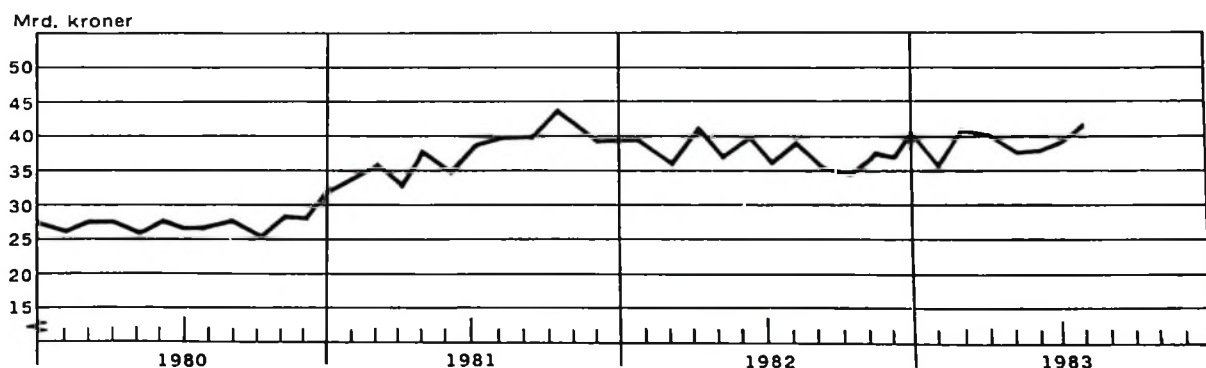
kronelån til oljevirksomhet. Slike lån faller utenom bankenes innenlandske kreditttrammer og sees i nasjonalbudsjettet som direkte kapitalinngang fra utlandet, jfr. avsnittet om publikums valutakjøp m.v.

Utviklingen i forretnings- og sparebankenes utlån fordelt på låntakersektorer i første halvår 1983, viser en klar omlegging i forhold til fjoråret. Mens nærmere 80% av bankenes utlånsvekst i 1982 gikk til lønnstakere, var andelen sunket til om lag 60% i første halvår i år. Tilsvarende økte andelen som gikk til næringslivet, fra om lag 15% i 1982 til 35–40% i nevnte periode i år. Denne utviklingen harmonerer blant annet godt med en viss konvertering av næringslivets utenlandsgjeld til lån fra norske banker.

Bankenes kjøp av private og kommunale obligasjoner har vært betydelig mindre hittil i år enn i fjor. Fram til utgangen av juli i år hadde bankene kjøpt slike obligasjoner for knapt 0,4 milliarder kroner (netto) mot tilsvarende 2,2 milliarder kroner i samme periode i fjor. Anslaget for 1983 basert på revidert nasjonalbudsjett er 4,6 milliarder kroner, nærmere 1 milliard kroner mer enn faktiske kjøp i 1982.

Publikums valutakjøp m.v. har vært store det siste året. Likviditetsinndragningen ved denne størrelsen var de siste 12 måneder fram til utgangen av juli vel 16 milliarder kroner. Hittil i år har inndragningen beløpt seg til 9

Fig. 1. Innenlandsk likviditetstilførsel, siste 12 måneder

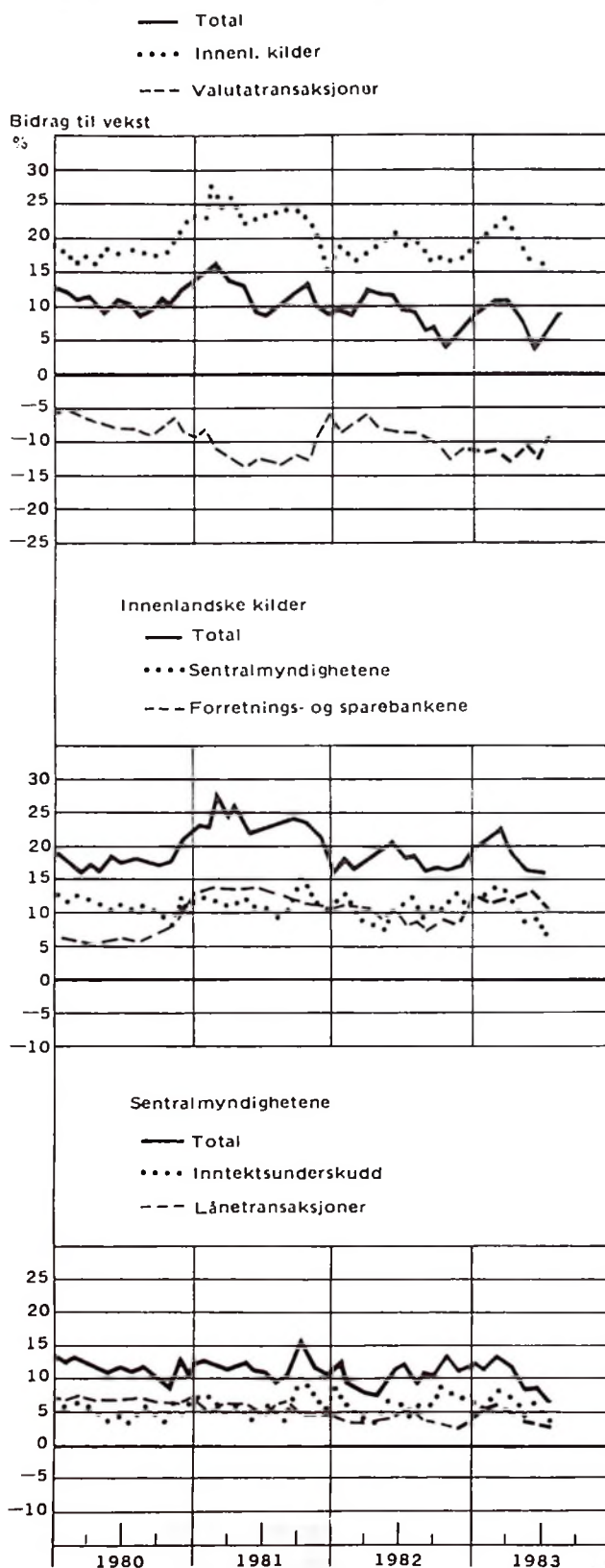

milliarder kroner eller omtrent samme inn-
 dragning som i tilsvarende periode i fjor. For
 1983 som helhet ble inndragningen i revidert
 budsjett anslått å bli 3 milliarder kroner
 mindre enn i 1982. Bedre driftsbalanse over-
 for utlandet enn antatt er mer enn motvirket
 av større kapitalutgang. Årsaken til den store
 kapitalutgangen synes å være at det er foretatt
 en viss konvertering av utenlandsgjeld, ned-
 betaling av varekreditter og en forsinket inn-
 gang av eksportinntekter. Videre kan den let-
 tere likviditetspolitikk som har vært ført, ha
 bidratt til mindre kapitalinngang i år i forhold
 til tilsvarende periode i fjor, da det ble ført en
 meget stram likviditetspolitikk overfor ban-
 kene.

Som nevnt, omfatter publikums valuta-
 kjøp m.v. også bankenes utlån mot valutali-
 sens og kronelån til oljevirksomhet. Valutalå-
 nene økte fram til utgangen av juli med 1,1
 milliarder kroner, mot 1,4 milliarder kroner i
 samme periode i fjor. Bankenes kronelån til
 oljevirksomhet, i form av utlån, økte i årets
 syv første måneder med 0,8 milliarder kroner.
 (Det ble ikke gitt slike kronelån i tilsvarende
 periode i fjor.) Pr. utgangen av juli var det
 (ifølge oppgaver i Norges Bank) inngått avta-
 ler for slike lån for 2,3 milliarder kroner,
 herunder et obligasjonslån på 0,2 milliarder
 kroner som hovedsakelig er forbeholdt langed-
 vere utenfor banksystemet. Bankenes dispo-
 nerte kronelån til oljevirksomhet beløp seg til
 1,5 milliarder kroner ved utgangen av måne-
 den. Den foreliggende ramme for oljekrone-
 lånene setter et øvre nivå på 5,9 milliarder
 kroner.

I juni gjorde Norges Bank det kjent at ban-
 ken inntil videre tok sikte på å bringe rentene
 i pengemarkedet ned til et nivå på 13 – 13,5%.
 Både i juni, juli og august lå en- og tremåne-
 dersrentene på norske kroner i gjennomsnitt
 på ca. 13%. For å holde pengemarkedsrentene
 i nærheten av det angitte nivå, var det nød-
 vendig til en viss grad å motvirke de store
 sesongmessige svingninger i statens transak-
 sjoner. Dette skjedde ved at Norges Bank
 foretok operasjoner i valutamarkedet, i
 hovedsak ved å inngå swapper med bankene.

Fig. 2. Publikums likviditet (korrigert for oljeskatter)

Etter innføring av §8-regulering ble primærreservekravet satt til 4% for sør-norske sparebanker, det samme som for forretningsbankene.

Utover i september er tradisjonelt statens nettoutbetalinger store. For å inndra likviditet la Norges Bank i begynnelsen av september ut markedspapirer, med løpetid varierende fra en måned til knappe tre måneder, og med rente fra 13,1 til 13,5% p.a. Bankene kjøpte slike papirer for 2¹/₂ milliarder kroner, hvorav 1,6 milliarder av dem med lengst løpetid.

Fig. 3. Forretningsbankenes utlån¹⁾

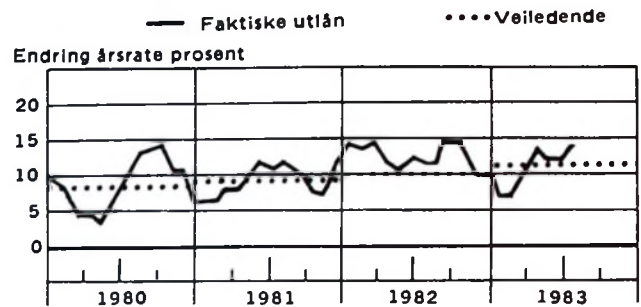
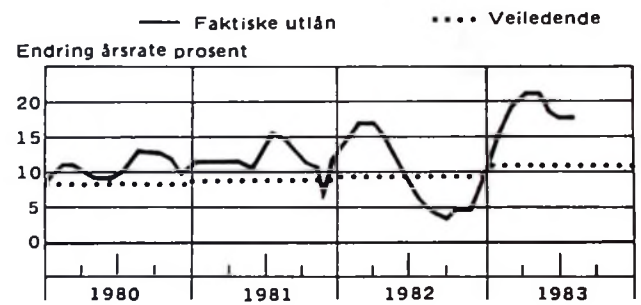
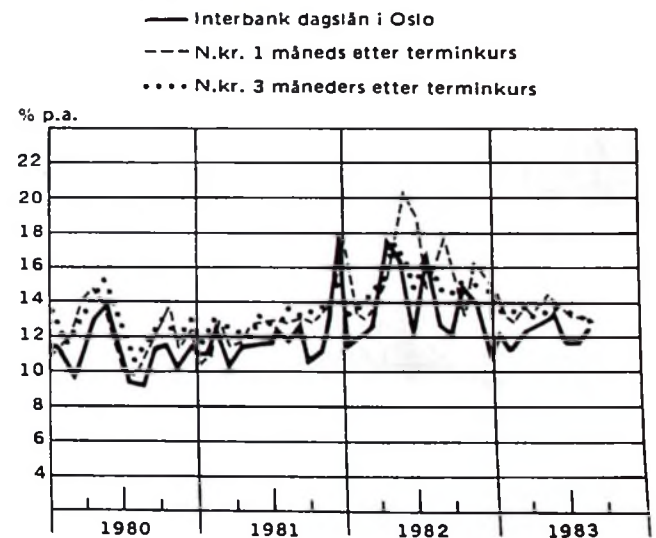

Fig. 4. Sparebankenes utlån¹⁾

1) Ekskl. PSV-lån f.o.m. 1981

Fig. 5. Renteutviklingen, månedlig gjennomsnitt

Valutaoversikt

Den internasjonale utvikling

I løpet av sommermånedene steg kursen på amerikanske dollar til nye rekordhøyder. I begynnelsen av august ble den høyeste dollarkurs på over ni år notert mot tyske mark, og det var etterkrigsrekorder mot de fleste andre europeiske valutaer. For å dempe dollarkursens stigning, foretok sentralbankene i de store industriland samordnede intervensjoner i valutamarkedene. Federal Reserve deltok også i noen grad – for første gang siden mars 1981. Tiltakene fra sentralbankenes side viste seg imidlertid ikke å ha noen langvarig effekt, og mot slutten av august og i begynnelsen av september steg dollarkursen igjen. Teksttabell 1 viser dollarkursens utvikling overfor en del sentrale valutaer siden årsskiftet, og figur 1 viser den internasjonale verdi regnet etter Valutafondets MERM-indeks.

Dollarens kursutvikling har dels sammenheng med utviklingen i rentenivået i USA sett i forhold til andre land (se figur 2). Siden begynnelsen av mai har eurodollarrentene steget med 1–1½ prosentpoeng, mens eurorentene på tyske mark er gått opp med ½–1

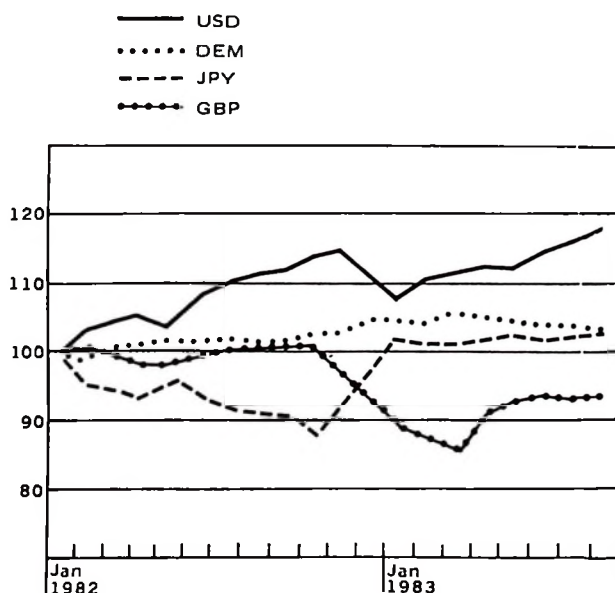
Teksttabell 1. Valutakurser for amerikanske dollar¹⁾

	31. des. 1982	15. sept. 1983	Endring i prosent
Tyske mark	2,3765	2,6840	+12,9
Pund sterling	1,6120	1,4920	+ 8,0
Japanske yen	235,30	244,90	+ 4,1
Sveitsiske franc	1,9955	2,1812	+ 9,3
Franske franc	6,7400	8,1075	+20,3

¹⁾ Valutaenhet pr. dollar, unntatt for pund sterling, som angir dollar for pr. pund.

prosentpoeng. Dollarens styrke, og de sterke kortsiktige svingningene mellom kursene i den senere tid, skyldes også renteforventninger som dels reflekterer uklarhet om Federal Reserves pengepolitikk. Helt siden februar i år har pengemengdeveksten, målt ved det snevreste pengemengdebegrep (M1), vært langt sterkere enn målsettingen. Flere forhold har gjort at Federal Reserve delvis har valgt å se bort fra M1, og i stedet festet oppmerksomheten mot de mer omfattende pengemengdefinisjoner. Pengemengden slik definert, har stort sett holdt seg innenfor de fastlagte rammene. Finanspolitikken i USA har dessuten vært sterkt ekspansiv, med små utsikter til betydelige reduksjoner i løpet av de nærmeste år. Etter hvert som konjunkturoppgangen

Fig. 1. Den internasjonale verdi for noen valutaer, regnet etter Valutafondets MERM-indeks (Månedsgjennomsnitt, jan. 1982=100)

fortsetter, venter en dessuten økt etterspørsel etter lån fra den private sektor. Alle disse forhold har bidratt til å skape forventninger om stram kredittpolitikk og et relativt høyt rentenivå.

Renteforskjellene og forventninger om ny renteoppgang i USA har ført til stor kapitalinngang til USA, særlig fra Vest-Tyskland og Japan. Utviklingen i den amerikanske økonomi har i tillegg vært gunstig, mens aktiviteten i Europa fortsatt er lav. Dessuten er den internasjonale gjeldskrise fremdeles alvorlig, noe som har bidratt til at mange investorer vil beholde sine plasseringer i dollar.

Den høye dollarkursen har sitt motstykke i svak utvikling for særlig de europeiske valutaer. Myndighetene i Vest-Tyskland og Frankrike har vært lite villige til å heve rentenivået av frykt for å forverre en allerede svak økonomisk utvikling. Forholdene innenfor Det europeiske valutasystem, EMS, har vært relativt rolige de siste månedene. Franske franc, italienske lire og irske pund har vært de sterkeste valutaer, mens tyske mark og belgiske franc har vært de svakeste.

Med unntak for en kortvarig kursstigning like før valget i Storbritannia i begynnelsen av juni har pund-kursen hatt en noenlunde stabil effektiv kursutvikling siden midten av april. Pundet er svekket i forhold til dollar og styrket i forhold til EMS-valutaene.

Japanske yen har hatt en relativt stabil effektiv kursutvikling hittil i år. Yen er bare i mindre grad svekket overfor dollaren det siste halvåret, mens kursstigningen overfor de europeiske valutaer har vært betydelig siden slutten av 1982.

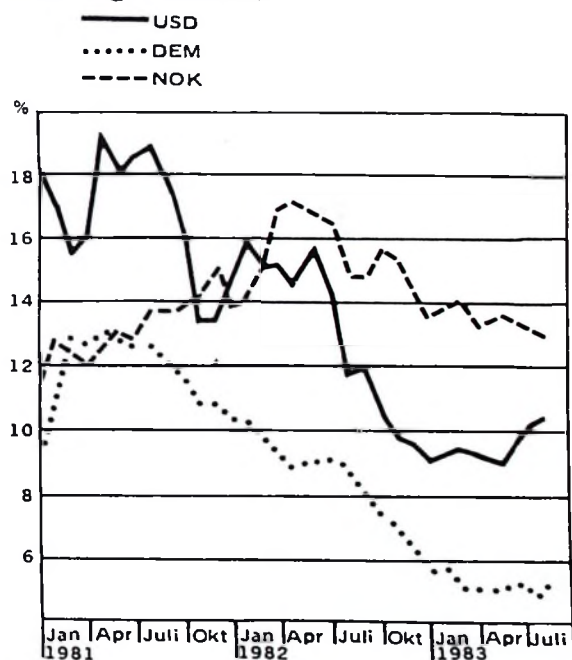
Det norske valutamarkedet

Fra midten av mars til begynnelsen av juni steg kronens effektive verdi — målt ved kurvindeksen — med ca. 2%. Med unntak for en liten svekkelse i siste halvdel av juni lå kurvindeksen fra midten av mai til slutten av august

i intervallet 98.5—99.0. I denne perioden var høyeste og laveste dollarkurs på Oslo Børs henholdsvis 7.59 og 7.20 kroner pr. dollar. Den førstnevnte kurs var den høyeste på Oslo Børs siden februar 1924. I første halvdel av september sank kursene på dollar og pund i norsk regning, mens de øvrige valutaer hadde omtrent uendret kurs. Dette innebar en styrking av kronen, med kurvindeks rundt 98.0. Overskuddet på driftsbalansen er trolig den viktigste årsak til kronens kursutvikling. Til tross for relativt høyt nominelt rentenivå i Norge (se figur 2) har imidlertid ikke kapitalinngangen vært spesielt stor ifølge betalingsbalansestatistikken, som imidlertid foreligger bare for januar—mai.

I perioden april—juni intervenerte Norges Bank med betydelige beløp spot dels i kursreguleringsøyemed, men i særlig grad for å påvirke bankenes likviditet. Samtidig ble det inngått en rekke swap-kontrakter med henblikk på å regulere likviditeten i banksystemet

Fig. 2. Internasjonale rentesatser¹⁾
(Månedsgjennomsnitt)

1) Tre måneders euro-innskuddsrenter i London og NOK beregnet etter terminkurser

Teksttabell 2. Norges Banks valutamarkedsintervensjoner

	Spot- og terminintervensjoner ¹⁾		Andre intervensjoner, netto ^{2) 3)}	Netto tilførsel av likviditet til bankene ³⁾
	(Mill. USD)			
	Kjøp	Salg		
1983				
1. kvartal	41	574	+ 227	-2 122
2. kvartal	1 069	24	+ 83	+ 7 711
Juli	80	0	-643	-4 239
August	90	0	+168	+1 748

1) Disse intervensjoner skal ivareta de kurspolitiske målsettinger. Spotintervensjoner har også likviditets-effekt.

2) Netto swapper, samt forfall terminkontrakter. Disse intervensjoner tar i første rekke sikte på å regulere likviditeten i banksystemet.

3) Negative tall innebærer likviditetsinndragning.

og for å holde interbankrenten rundt 13–14%. Siden midten av juni har Norges Bank bare intervenert med små beløp for å regulere kronekursen. I perioden 10. juni fram til utgangen av juli ble det imidlertid netto trukket inn likviditet for 9 milliarder kroner, vesentlig som følge av forfall av tidligere inn-gåtte kontrakter (valutaswapper). I august ble bankene tilført likviditet for 1,7 milliarder kroner. Teksttabell 2 gir en oversikt over valutamarkedsoperasjonene fra første kvartal 1983.

Valutareservene

Norges Banks netto internasjonale reserver utgjorde 43,6 milliarder kroner pr. 31. august 1983 (se teksttabell 3). På samme tidspunkt hadde Norges Bank utestående terminfordringer i valuta for 2,1 milliarder kroner, mens utenlandske bankers og kunders kroneinnskudd beløp seg til 0,4 milliarder kroner. De totale netto valutafordringer beløp seg således til 45,3 milliarder kroner, tilsvarende rundt 3,7 måneders import av varer og tjenester.

Siden årsskiftet er Norges Banks netto valutafordringer redusert med 3,7 milliarder

Teksttabell 3. Norges Banks valutareserver (Mill. kroner)

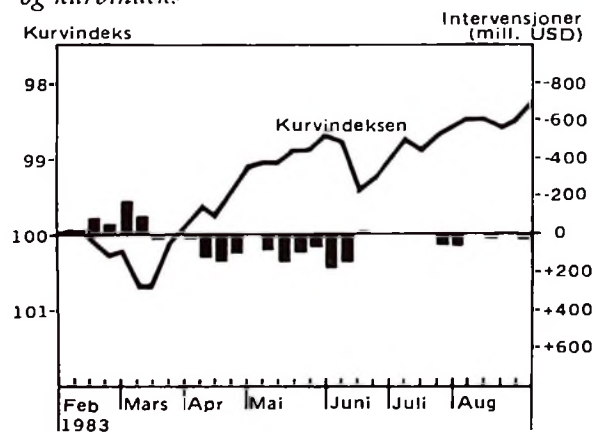
	31/12 1982	30/5 1983	31/8 1983
1. Brutto internasjonale reserver	48 751	51 839	43 603
2. Utenlandske innskudd i Norges Bank	-455	-442	-411
3. Netto terminfordringer i valuta (1+2+3)	734	-8 522	2 138
4. Netto fordringer i valuta (1+2+3)	49 030	42 875	45 330
5. Antall måneders import ¹⁾ , dekket av netto valutafordringer	4,1	3,5	3,7 ²⁾

1) Total import av varer og tjenester siste 12 måneder.

2) Importtall for juni 1982–mai 1983.

kroner. Reduksjonen skyldes særlig salg av valuta til kunder (hovedsakelig for å dekke nedbetaling på statens utenlandsgjeld) for knapt 11 milliarder kroner. Dette er delvis motvirket av valutainngang som følge av intervensjoner (jmfør foregående avsnitt) for 3,1 milliarder kroner og renteinntekter fra utlandet på 3,2 milliarder kroner.

Fig. 3. Norges Banks valutaintervensjoner¹⁾ og kurvindeks²⁾

1) Spot- og terminintervensjoner, netto (mill USD). Negative tall angir nettosalg av valuta

2) Periodens offisielle basiskurser og vekter. Stigende kurve (lavere indeksverdi) angir sterkere kronekurs

Valutareguleringen

Bruttoammen for 1983 for langsiktige og mellomlange lån i utlandet til næringslivet (utenom oljevirkosomhet og skipsfart) ble fastsatt til 2 milliarder kroner basert på nasjonalbudsjettet 1983. Fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett medførte ingen endringer i dette rammetallet. Tar en lisenstallet for januar–august i år og legger til forventede trekk på tidligere innvilgete lisenser, gjenstod det ved utgangen av august i år ubenyttet under rammen ca. 1 milliard kroner. Til samme tid var det et gjenstående anmeldt lånebehov på vel 1,2 milliarder kroner, men det er usikkert hvor mye av dette det faktisk vil bli søkt lisens for.

Det er foreløpig ingen tegn som tyder på at etterspørselen etter lån i utlandet vil avta utover høsten. For å holde opplåningen innenfor den fastsatte ramme, vil det for Norges Bank fortsatt være nødvendig å føre en forholdsvis restriktiv reguleringspraksis.

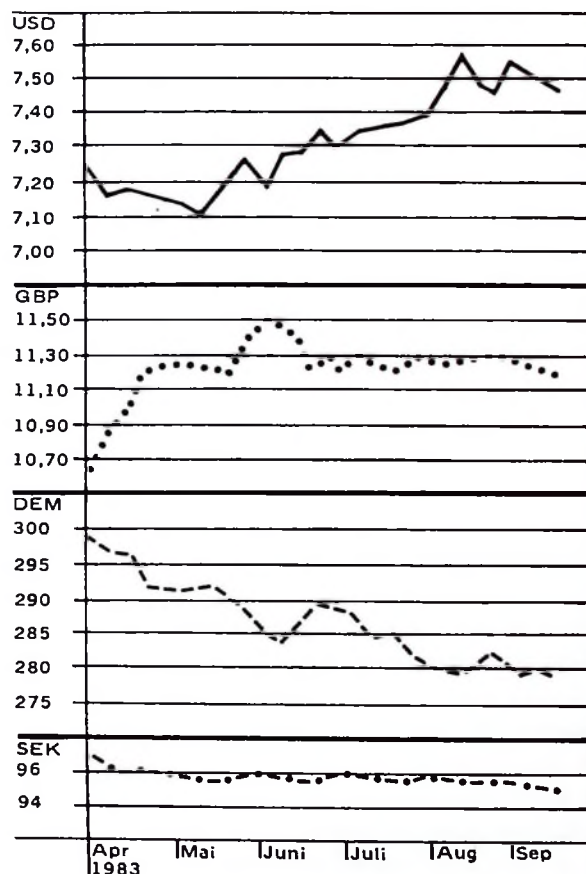
I januar–august i år ble det gitt 181 tillatelser til opptak av langsiktige og mellomlange lån i utlandet for i alt ca. 2,4 milliarder kroner, mot 150 tillatelser for i alt ca. 1,7 milliarder kroner i samme tidsrom i fjor. Av lisensbeløpet utgjør knapt 1,7 milliarder kroner lån som norske bedrifter skal benytte i sine selskaper i utlandet eller konverteringer av eksisterende løpende lån og kreditter. Resten – ca. 0,7 milliarder kroner – er lån for å finansiere virksomhet i Norge (jamfør første avsnitt).

Pågangen etter lisenser for kortsiktige lån i utlandet har vært større i år enn den var i fjor. Lisensmassen i årets åtte første måneder utgjorde i alt ca. 6,3 milliarder kroner, mot ca. 4,9 milliarder kroner i tilsvarende periode i fjor. Inkludert i disse tall er skipsbyggelånene, som utgjorde ca. 1,2 milliarder kroner begge år (for perioden januar–august). Holder en skipsbyggelånene utenfor, fordelte lisensmassen seg med 3,4 milliarder kroner på fornyelse av tidligere opptatte lån og knapt 1,8 milliarder kroner på nye lån. I januar–august i år ble

det til oljeleting og utvinningsselskapene gitt lisenser for nye lån i utlandet for til sammen 13,8 milliarder kroner. Det er en økning å 6,3 milliarder kroner sammenliknet med tilsvarende periode i fjor. Den kraftige økningen kan tilskrives enkelte større låneopptak i utlandet, i første rekke til finansiering av nyinvesteringer på Heimdal-, Ula- og Statfjord-feltene, dels til erstatning av tidligere opptatte utenlandslån.

I årets åtte første måneder ble det gitt lisenser for lån til utlandet for i alt 3,6 milliarder kroner, mot 2,5 milliarder kroner i tilsvarende periode i fjor. Det er lisensierte valutalån fra norske banker og utlån fra norske moder-

Fig. 4. Salgskurser for US dollar (USD), pund sterling (GBP), tyske mark (DEM) og svenske kroner (SEK) i Oslo

selskaper til datterbedrifter i utlandet som dominerer lisensmassen.

I årets åtte første måneder ble det gitt lisens for norske direkte investeringer i utlandet i form av aksjer/andeler for 435 mill. kroner mot 540 mill. kroner i tilsvarende periode i fjor. Det er fortsatt USA som er det største målområdet for slike investeringer.

Av lisensene gjaldt 141 mill. kroner investeringer i utviklingsland, der særlig et større prosjekt i Gabon veide tungt.

I januar—august i år ble det gitt lisenser for utenlandske direkte investeringer i Norge i form av aksjer/andeler for i alt 353 mill. kroner mot 430 mill. kroner i samme periode i fjor. Det er fortsatt Sverige som foretar de fleste investeringer, fulgt av Vest-Tyskland og Storbritannia.

Ei korg i korga. Om nordiske valutakorger¹⁾

Gunnvald Grønvik, konsulent i Utrednings- og informasjonsavdelinga i Noregs Bank

Verdien av den norske krona (NOK) er knytt til eit gjennomsnitt av verdiane på 14 valutaer (valutakorger). Det er dei viktigaste valutaene for norsk næringsliv og utanriks-handel. Vektene i korga vart justerte i august 1982. Det er gjort greie for vektene i den nye korga i valutaoversikten i Penger og Kreditt 1982/3.

Svenske kroner og finske mark er òg knytt til valutakorger. I dette notatet vert det vist kva dette har å seie for kronekursen.

Kvifor ei valutakorg?

Fordelane med eit korgsystem for eit lite land som Noreg er vel kjende. Når kursane varierer sterkt mellom viktige valutaer, vert utslaget mindre i høve til NOK. Vi kan tenkje oss at verdien på USD aukar 10% i høve til britiske pund (GBP), og at NOK ikkje endrar kurs i høve til andre valutaer. Då vil NOK falle om lag 5% i høve til USD og stige om lag 5% i høve til GBP sidan desse valutaene har om lag same vekt. Dei som har gjeld i USD eller krav i GBP, vil tape; medan dei som har krav i USD eller gjeld i GBP, vil tene på ei slik kursendring. Dersom vektene i korga er rette, vil norsk næringsliv samla korkje vinne eller tape på kursendringa.

I debatten om valutapolitikken har det vore trekt fram som ein veikskap at NOK ikkje er stabil i høve til nokon annan valuta. Skulle ein ha slik stabilitet, måtte ein akseptere større kursutslag i høve til andre valutaer. Brukar vi eksemplet foran, og tenkjer oss at NOK var knytt til GBP, ville USD auke 10% i

verdi i høve til NOK. Dei som har gjeld i USD, ville tape meir; og dei som har krav i USD, ville vinne meir enn i korgeksemplet. Valutasystemet vårt gir automatisk spreiding av risiko. Det ser ein til vanleg på som ein fordel.

Det kan òg nemnast at dersom økonomisk samarbeid eller stabil økonomisk utvikling i vår del av verda fører til stabile valutakursar, vil norske kroner automatisk verte stabiliserte med det valutasystemet vi har i dag. Derfor har vi ikkje noko å tape på å stå utafor.

Kva skjedde da svenske kroner vart devaluert?

I debatten om den svenske og den finske devalueringa hausten 1982 var det fleire som ikkje såg konsekvensane av at korga er eit gjennomsnitt. Når SEK vart devaluert med 16%, måtte NOK ned 2,5% i høve til andre valutaer enn SEK for at korga skulle vere stabil. Når FIM vart devaluert med 8% samtidig, måtte NOK ned 0,3% i tillegg. Samla vart pariteten til NOK redusert med 2,8% i høve til andre valutaer enn FIM og SEK. I høve til FIM auka verdien til krona med 5,2% og i høve til SEK med 13,2%. Desse tala er omtrentlege og gjeld dersom NOK, SEK og FIM ligg like langt frå pari før og etter devalueringa. Dette er eit rimeleg vilkår å setje dersom ein er interessert i valutakursen på litt lengre sikt.

Norske kroner fekk auka verdien i høve til SEK og FIM. Det fekk dei delane av næringslivet som konkurrerer med Sverige og Finland til å klage over dårlege vilkår. Stortinget vedtok ein pakke for å hjelpe desse delane av næringslivet. Dei delane av næringslivet som fekk betre vilkår, klaga sjølsagt ikkje over det. Stortinget finansierte ikkje pakken som

¹⁾ Ei generell drofting av norsk valutakurspolitikk vart gitt av direktør H. Skånland i Penger og Kreditt 1983/2.

skulle bøte på skadene, ved ei kursjustering med auka skattar på dei som fekk det betre. Det kunne ha vore logisk dersom ein meinte næringslivet i gjennomsnitt hadde høvelege vilkår før devalueringa. I gjennomsnitt tapte ikkje norsk næringsliv noko på den svenske og finske devalueringa.

Ei korg i korga

Vektene i korga vart endra i august 1982. Det har vore diskusjon om kva vektene bør vere, t.d. kor mykje bør USD vega. I den norske korga veg svenske kroner med 15% og finske mark med 3%. Sidan desse valutaene er korgvalutaer, er det ikkje heilt lett å finne kva det har å seie at t.d. USD endrar verdi. Dersom USD aukar 10% i verdi, vil NOK i første omgang auke i verdi med 1,1% i høve til andre

valutaer sidan USD veg med 11% i den norske valutakorga. På same vis vil SEK auke i verdi med 1,8% og FIM med 1%. Dette vil sjølsagt auke verdien til NOK i høve til andre valutaer. På same tid vil NOKs auka verdi auke verdien til SEK og FIM. Når ein tek omsyn til alle verknader fram og tilbake mellom korgvalutaene, kan det visast at USD veg med 14,5% i verdien til NOK. Alt i alt vil NOK auke i verdi med 1,45% i høve til andre valutaer enn SEK, FIM og USD.

Reknestykket som ligg bak dette, er tre likningar med tre ukjende. Dei tre likningane er dei tre valutakorgene¹⁾, og dei tre ukjende er NOK, SEK og FIM. Med utgangspunkt i dei nordiske valutakorgene kan vi setje opp korleis verdien av norske kroner avheng av andre valutaer.

¹⁾ I reknestykket har eg brukt den reviderte svenske korga frå i år. Den har små endringar i høve til den gamle svenske korga.

Teksttabell 1. Indeks for norske kroner i prosent

	Offisiell korg	Eliminert		
		SEK	FIM	SEK,FIM
NOK	—	—	—	—
SK	15,0	—	15,5	—
FIM	3,0	4,2	—	—
DKK	6,8	8,2	6,9	8,4
DEM	17,7	20,5	18,1	21,2
NLG	4,6	5,5	4,7	5,7
BEC	2,4	3,0	2,5	3,1
FRF	9,2	10,2	9,3	10,4
ITL	3,3	3,9	3,4	4,1
ATS	1,5	1,8	1,5	1,8
USD	11,0	13,9	11,3	14,5
GBP	14,7	16,9	15,1	17,6
CHF	1,2	1,6	1,3	1,7
ESP	—	0,2	0,0	0,2
JPY	6,0	6,5	6,1	6,6
CAD	3,6	3,8	3,6	3,8
SUR	—	—	0,6	0,9
EMS ¹⁾	44,0	51,2	44,9	52,9

¹⁾ Summen av verdiane av valutaene i det europeiske monetære samarbeidet. (DKK, DEM, NLG, BEC, FRF, ITL)

I venstre kolonne er vektene som vart tekne i bruk i august 82.

I høgre kolonne er FIM og SEK eliminerte. Sidan desse valutaene har andre valutaer i korga si enn vi har, vert NOK avhengig av spanske pesetas (ESP) og sovjetiske rublar (SUR). Eg har alt kommentert den auka vekta for USD. Ser ein på EMS-valutaene samla, veg dei med 52,9%. Austerriske skilling (ATS) er nær knytt til DEM, og kan difor reknast til EMS-valutaene. Gjer ein det, veg EMS med 54,7%. På same måte kan ein rekne at kanadiske dollar (CAD) følgjer USD. Det aukar vekta til USD til 18,3%.

Korga til høgre er ikkje brukbar om ein skal sjå kva som hender ved ei svensk eller finsk devaluering. Då må ein sjølsagt ha valutaen som vert devaluert, med i korga. Korgar der berre ein valuta er eliminert, er med i dei midtre kolonnene.

Her ser vi at om vi tar omsyn til verkna-dene via finske mark, veg svenske kroner med 15,54% i den norske korga. Finske mark veg 4,17% i den norske korga når vi tar omsyn til verknadene gjennom den svenske korga.

Det må presiserast at korgene som er rekna ut ved eliminasjon av andre korgar, er eit slag langtidsliekevektskorgar. Både SEK og FIM og NOK kan vere sterke eller svake innafor sine korgar. Vi eliminerer kva det har å seie at NOK, SEK eller FIM er sterke eller svake når vi eliminerer valutaene. På lengre sikt kan det vere eit rimeleg vilkår å setje at SEK, FIM og NOK har fast verdi innafor korgene sine. Då gjeld korgene der vi har eliminert andre korgvalutaer.

I teksttabell 2 og 3 er korgene for SEK og FIM tatt med. Desse tabellane må tolkast på same måte som tabellen for NOK.

Teksttabell 2. Indekser for svenske kroner i prosent

	Offisiell korg	Eliminert		
		FIM	NOK	FIM,NOK
NOK	9,3	9,7	—	—
SEK	—	—	—	—
FIM	7,4	—	7,8	—
DKK	8,5	8,9	9,3	9,7
DEM	16,6	17,8	18,5	19,9
NLG	5,2	5,6	5,7	6,1
BEC	3,7	3,9	4,0	4,2
FRF	5,6	6,0	6,6	7,0
ITL	3,7	3,9	4,1	4,3
ATS	1,6	1,7	1,8	1,9
USD	18,1	19,1	19,4	20,5
GBP	13,0	14,2	14,6	15,9
CHF	2,3	2,5	2,5	2,6
ESP	1,2	1,3	1,2	1,3
JPY	2,7	2,9	3,3	3,5
CAD	1,1	1,1	1,5	1,5
SUR	—	1,5	—	1,6
EMS ¹⁾	43,3	46,1	48,1	51,2

Teksttabell 3. Indekser for finske mark i prosent

	Offisiell korg	Eliminert		
		NOK	SEK	NOK,SEK
NK	3,4	—	5,1	—
SEK	17,4	17,9	—	—
FIM	—	—	—	—
DKK	3,5	3,7	5,0	5,5
DEM	13,2	13,8	16,3	17,4
NLG	3,9	4,1	4,9	5,2
BEC	2,2	2,3	2,9	3,0
FRF	4,2	4,5	5,2	5,8
ITL	2,4	2,5	3,1	3,3
ATS	1,4	1,5	1,7	1,8
USD	10,0	10,4	13,3	14,1
GBP	13,5	14,0	16,0	16,9
CHF	1,9	1,9	2,3	2,4
ESP	1,0	1,0	1,2	1,2
JPY	1,9	2,1	2,4	2,7
CAD	—	0,1	0,2	0,4
SUR	20,1	20,1	20,4	20,4
EMS ¹⁾	29,4	31,0	37,4	40,1

¹⁾ Sjå note 1 til teksttabell 1.

Er dei nordiske korgene like?

Den store skilnaden mellom korgene er at FIM har ei rubelvekt på 20,4%. Kursen på rublar vert fastsett av sovjetiske styresmakter, og vi veit lite om korleis den vert fastsett. SUR er truleg ein korgvaluta. Eg vil sjå på to tilfelle, at SUR-korga er om lag lik dei nordiske og at SUR avheng heilt av USD.

Dersom vi trur SUR har om lag same korg som FIM, SEK og NOK kan vi sjå bort frå SUR.

Teksttabell 4. Samanhengen mellom nordiske korg-valutaer og viktige valutaer. SUR eliminert. Prosent

	NOK	SEK	FIM
EMS ¹⁾	53,3	52,0	50,4
USD ²⁾	18,5	22,3	18,2
GBP	17,7	16,1	21,2
JPY	6,7	3,6	3,4

¹⁾ DKK, DEM, NLG, BEC, FRF, ITL. ATS er ikkje rekna med.

²⁾ USD og CAD.

NOK og FIM ligg tett ved kvarandre, men i NOK er EMS-valutaene viktigare, medan GBP er viktigare i FIM. SEK har større

vekt på USD og mindre på GBP enn dei andre korgene. Den høgare EMS-vekta til NOK heng særleg saman med ei høg FRF-vekt.

Dersom ein trur SUR er ein valuta som utviklar seg parallelt med USD, kan vi slå SUR saman med USD.

Teksttabell 5. Samanhengen mellom nordiske korg-valutaer og viktige valutaer. SUR saman med USD. Prosent.

	NOK	SEK	FIM
EMS ¹⁾	52,9	51,2	40,1
USD ²⁾	19,2	23,6	34,9
GBP	17,6	15,9	16,9
JPY	6,6	3,5	2,7

¹⁾ DKK, DEM, NLG, BEC, FRF, ITL. ATS er ikkje rekna med.

²⁾ USD, CAD og SUR.

FIM er klart meir dollaravhengig enn dei andre nordiske korgvalutaene her. Nesten heile skilnaden er i USD/EMS-vekta. Det er òg påfallande kor høg GBP-vekta til FIM er.

Det er grunn til å merke seg at eliminasjon av dei andre korgene må gjere korgene likare. Samla må ein kunne seie at korgene er nokså like med unntaket for SUR.

Om eurodollarmarkedet og monetarismen

Arne Jon Isachsen, spesialutreder i Utrednings- og informasjonsavdelingen i Norges Bank fram til 1. juli i år, — nå professor ved Bedriftsøkonomisk Institutt

Fra tid til annen uttrykkes det bekymring over veksten i de internasjonale kapitalmarkedene, og spesielt eurodollarmarkedet. Disse «statsløse» dollarene er blitt beskyldt både for å være opphav til den raske inflasjonen i USA i 1970-årene og for ustabiliteten i dollarkursen. Hensikten med denne artikkelen er ikke å svare på slike viktige og vanskelige spørsmål. Målet er det mer beskjedne å se nærmere på årsaker til den raske veksten i eurodollarmarkedet, på bankenes tilpasning i dette markedet, og på hvilken måte fremveksten av eurodollarmarkedet har vanskeliggjort gjennomføringen av en monetaristisk inspirert pengepolitikk i USA.

I neste avsnitt forklares sammenhengen mellom det amerikanske eller innenlandske dollarmarkedet og eurodollarmarkedet. Hensikten er å vise at de er to grener på det samme tre.

Ulike faktorer som har bidratt til den raske veksten i dollarinnskudd i banker utenfor USA, tas opp i avsnittet etter. Det viser seg da at relativt strenge reguleringer av det amerikanske bankvesen har vært en viktig impuls til banketableringer ute.

Turen kommer så til en beskrivelse av hvordan bankene tilpasser seg i euromarkedet. Ettersom kjeden av transaksjoner mellom innskyter og endelig låntaker både er uoversiktlig og lang, innebærer veksten i eurodollarmarkedet at dersom en likviditetskrise skulle oppstå, vil mange kunne risikere å gå med i dragsuget.

Med en rimelig god forståelse av hvordan eurodollarmarkedet har oppstått og fungerer,

er tiden moden for å analysere nærmere hvordan et raskt voksende dollarmarked utenfor USA vanskeliggjør gjennomføringen av den monetaristiske anbefalingen om å la pengemengden vokse med en beskjeden og fast prosent pr. år. Selvom eurodollarmarkedet således legger hindringer i veien for gjennomføringen av en «monetary rule», er det tvilsomt om fravær av eurodollarmarkedet hadde resultert i en betydelig bedre realøkonomisk utvikling i USA etter 1975, da monetaristiske synspunkter for alvor begynte å få gjennomslag i praktisk pengepolitikk.

Den monetaristiske politikken synes å bygge på et for enkelt bilde av hvordan realøkonomien fungerer. En grunnleggende forutsetning som neppe holder annet enn på adskillig lengre sikt enn hva politikerne er i stand til å akseptere, er at realøkonomien av seg selv vil bevege seg mot likevekt ved full sysselsetting. Men når markedets makt gradvis er blitt svekket, og tregheter i den økonomiske tilpasningsprosessen økt, blir det lite hensiktsmessig å basere pengepolitikk på antakelser om at den frie konkurransen råder, og at prisene hurtig tilpasser seg endrede omstendigheter.

I denne forbindelse er det fristende å trekke frem hva fjorårets Nobelprisvinner i økonomi og kollega av *Milton Friedman* ved University of Chicago, *George Stigler*, skal ha uttalt, at Friedman snakker om økonomien slik den burde være, les: preget av fri konkurranse, mens Stigler selv er opptatt av økonomien slik den er; hans spesialområde er ufullkommen konkurranse.

Eurodollarmarkedet er en del av det totale dollarmarkedet

Med eurodollar menes innskudd i bank utenfor USA. For en innskyter i Chase, New York, kan det være flere forhold som gjør at han vurderer å overføre sitt innskudd til Chase, London. Med økende forretninger i Europa kan det være hensiktsmessig med bankforbindelse nærmere dette markedet.

Fra Chase's side kan det være ønskelig om innskudd føres over fra New York til London. Det har sammenheng med at Chase må holde ikke-rentebærende reserver på innskudd i New York, mens det ikke er reservekrav på innskudd i London. Med nominell rente på 15%, 10% reservekrav og ingen rente på reservene, kan Chase's filial i London operere med 1,5 prosentpoeng lavere marginer enn hovedkontoret i New York. Selv om kunden skulle forlange en heving av renten på 1 prosentpoeng for å overføre innskuddet til London, vil Chase likevel tjene på dette.

For kunden er dollar i London det samme som dollar i New York. At vi kaller de førstnevnte for eurodollar, må ikke forlede noen til å tro at de kvalitativt skiller seg fra dollar i USA. I begge tilfelle er det snakk om innskudd i den samme banken – Chase – og i begge tilfelle kan pengene anvendes for samme formål. Det analytisk interessante – og det som vi senere skal vise kan skape enkelte problemer – er at *reservekrav ikke gjøres gjeldende overfor innskudd i dollar i banker utenfor USA.*

En tenkt parallell til hjemlige forhold kan være klargjørende. Sett at reservekrav til bankene ble beregnet på grunnlag av den enkelte *filials* beliggenhet og ikke ut fra hovedkontorets. DnC Hammerfest ville da ha lavere reservekrav enn DnC Oslo. Overføring av innskudd fra Oslo til Hammerfest ville innebære at DnC fikk frie reserver og på det grunnlag kunne øke utlån og innskudd. Men for kunden ville situasjonen være uendret, hans bankinnskudd er intakt, og han kan

disponere det på akkurat samme måte som før.

Det samlede dollarmarkedet består altså av et innenlandsk og et utenlandsk marked. Men i begge delmarkedene er det snakk om den samme dollaren¹⁾.

Årsaker til den raske veksten i eurodollarmarkedet

Markedet for bankinnskudd i dollar i London ble etablert i slutten av 1950-årene. Det hadde sammenheng med at russerne av politiske årsaker ønsket å ha sine dollarfordringer utenfor USA. Viktigere var nok «sterling crisis» i 1957 der britiske myndigheter innførte strenge restriksjoner på bankenes adgang til å yte kreditt i pund sterling til utlendinger («non-residents»). Bankene, som nødig ville miste disse forretningene, valgte da å ta imot innskudd i dollar og tilby kreditt i dollar til utenlandske låntakere. Med full konvertibilitet for de europeiske valutaene fra 1958 og opphevelse av restriksjoner på anvendelse av dollar ble forholdene lagt godt til rette for en ekspansjon i eurodollarmarkedet.

Gjennom 1960-årene vokste eurodollarmarkedet. Viktige faktorer bak denne veksten var en gradvis svekkelse av den amerikanske utenriksøkonomien kombinert med andre sentralbankers plassering av dollar i banker i London. En svekket amerikansk utenriksøkonomi innebærer utstrømming av dollar. Disse dollarene endte opp i andre lands sentralbanker. Men i stedet for å la alle dollarene strømme tilbake til USA, f.eks. ved kjøp av amerikanske statspapirer, fant en del av dem veien til banker i London, gjerne via sentralbankenes utlån av dollar til innenlandske forretningsbanker.

Dette skyldtes tre forhold. For det *første* var avkastningen i eurodollarmarkedet ofte

¹⁾ Enda et begrep er petrodollar, som noe upresist refererer seg til OPEC-landenes overskudd på dollar i forbindelse med oljeprisøkningene i 1970-årene. Petrodollar i bank i London er eurodollar og i New York «vanlige» dollar.

høyere enn i USA. For det *andre* blir mengden av offisielle reserver, rent bokføringsmessig, lavere når sentralbanken låner ut dollar til egne forretningsbanker. Presset for å drive en mer ekspansiv økonomisk politikk blir dermed redusert. For det *tredje* innebærer plassering i eurodollarmarkedet via private banker at sentralbanken unngår å veksle om dollar til innenlandsk valuta. Redusert vekst i innenlandsk pengetilførsel trekker i retning av en demping av det innenlandske prispresset¹⁾.

Med et fastkurssystem basert på dollar som reservevaluta førte kombinasjonen av ekspansiv penge- og finanspolitikk i USA fra begynnelsen av 1960-årene og en mer forsiktig stimulans av økonomiene i Europa til voks-ende dollarbeholdninger på europeiske hender. Til den gitte dollarpris ble amerikanernes konkurransevne stadig forverret uten utsikter til at strømmen av dollar til Europa skulle avta. Med dollar som reservevaluta var det vanskelig å gjennomføre en ensidig nedskrivning av dollaren. Resultatet var at fastkurssystemet brøt sammen tidlig i 1970-årene.

At et nytt marked viser høy prosentvis vekst i en innledningsfase, er lite å undres over. Mer overraskende er det kanskje at eurodollarmarkedet fortsatte sin raske, om enn ujevne, ekspansjon gjennom 1970-årene. Den årlige veksten var i gjennomsnitt 27% dette ti-året. I ettertid kan vi peke på tre forhold til forklaring av denne utviklingen.

- a) Fra midten av 1960-årene ble det amerikanske bankvesenet i økende grad underlagt *reguleringer*. Med regulering av renten både på innskudds- og utlånssiden og med til tider høye reservekrav på innenlandske innskudd ble det incitament til finansielle innovasjoner. Innenlandsk gav det seg utslag i at nye finansielle institusjoner som tilbød nye finansielle instrumenter, vokste opp, f.eks. «money market mutual funds».

¹⁾ de Cecco (1982) sammenfatter erfaringene fra 1960-årene ved å si at sentralbankene anvendte Eurodollar-markedet «...as the dumping ground for undesired reserves» (s. 14).

Den forverrede konkurransesituasjonen de amerikanske bankene fikk hjemme, ble imidlertid oppveid av deres økende aktivitet i eurodollarmarkedet.

Ettersom de amerikanske bankene bare ble pålagt reservekrav for innskudd i USA (bortsett fra en kort periode i annen halvdel av 1970-årene da også innskudd i filialer utenfor USA var pålagt reservekrav) og disse reservene gav lav eller ingen rente, skapte den raskere prisstigningen med tilhørende vekst i nominelt rentenivå et stort kostnadsmessig fortrinn ved å overføre forretninger fra New York til London. Som eksempel kan nevnes at våren 1980 var reservekravet på Certificates of Deposits (CDs) på inntil 6 måneders løpetid i USA 18% mens den korte renten var over 20%. Reservene gav ingen rente. I fravær av reservekrav på CDs i eurobanker gav dette et kostnadsfortrinn på hele 3,6 prosentpoeng i favør av en amerikansk banks London-filial.

Når en amerikansk bank lykkes med å overføre innskudd fra New York til London, blir *en gitt mengde reserver (eller sentralbankpenger) bedre utnyttet*. Det skyldes at reservekravene som er pålagt virksomheten i New York, langt overstiger hva banken ville valgt om den stod fritt. Når en andel av innskuddene flyttes fra et geografisk område med f.eks. 10% i reserve til et område med null i reserve, er det klart at reserveprosenten for banken sett under ett reduseres. Etter som samlet kreditt- og pengetilførsel stiger når reserveprosenten synker, vil overføring av innskudd til eurodollarmarkedet gjøre at den totale dollarpengemengden vokser hurtigere enn hva data over M2-veksten i USA viser.

- b) *OPEC-landenes store overskudd* fra 1974 og frem til 1981 ble i stor grad plassert som korte innskudd i eurodollarmarkedet. Det private bankvesen anvendte midlene til blant annet lange utlån til ikke-oljeproduserende utviklingsland. På denne måten

transformerte bankene korte innskudd til lange utlån. Når utviklingsland uten olje lett kunne finansiere underskudd på driftsbalansen, ble deres etterspørsel i de internasjonale markedene opprettholdt. Det bidrog til at aktivitetsnivået i OECD-området holdt seg bedre oppe enn det ellers ville.

Problemet med denne utlånspolitikken ble åpenbar først på slutten av 1970-tallet. I stedet for å investere i prosjekter som ville gi inntjening i valuta og gjøre utviklingslandene i stand til å betjene lånene, ble midlene i stor grad anvendt til dekning av løpende konsum, offentlig og privat. Når et fattig land opplever en ekstern skattebelastning, som oljeprisøkningene kan sees som, er det ikke så underlig at ny lånekapital hovedsakelig går til opprettholdelse av et allerede meget beskjedent forbruksnivå. De private bankene på sin side var ivrige etter «å selge lån» og hadde hverken apparat eller tanke for å stille krav om hva en regjering skulle anvende de lånte midlene til. Gjeldskrisen vi nå er midt oppe i, kan delvis sees som en konsekvens av at petrodollarene i for stor grad ble resirkulert gjennom det private bankvesenet, og ikke gjennom Verdensbanken som har mer erfaring og ekspertise i å se til at lån til utviklingsland anvendes i rentable prosjekter.

Vi kan gå et skritt videre i denne tankerekken. Dersom lånene til utviklingslandene de siste 7–8 år i større grad hadde vært anvendt til investeringsformål, ville utviklingslandene idag gjort seg mer gjeldende i eksportmarkedene. Da kunne de lettere ha betjent sin gjeld, og gjeldskrisen ville ha vært mindre alvorlig. Men på den annen side ville økt eksport fra utviklingslandene ha stilt større krav til interne omstillinger i industrilandenes økonomi, en større andel av våre behov for arbeid-sintensive varer ville vært dekket av produksjon i utviklingslandene. De proteksjonistiske tendensene som idag i urovek-

kende stor grad gjør seg gjeldende, ville muligens vært enda sterkere.

- c) Et tredje stikkord til forklaring av veksten i eurodollarmarkedet de siste 12–15 år er *bensiktsmessighet*. Med økende vekst i multinasjonale selskapers virksomhet, særlig de amerikanske, blir det praktisk med dollar-innskudd i banker utenfor USA. Handel multinasjonale selskaper imellom kan greit gjøres opp i dollar selvom handelen helt eller delvis skjer utenfor USA. For varer hvor den internasjonale prisen notes i dollar, blir dette svært nærliggende.

Eurodollarmarkedet er preget av «wholesale banking» og stor konkurranse. Det gjør at marginene i dette markedet blir lave. For mange typer transaksjoner er trolig marginene i eurodollarmarkedet lavere enn de ville ha vært i et amerikansk kapitalmarked uten noen form for reguleringer og restriksjoner.

Utviklingen i bankteknologi gjør at man stadig kan overføre midler hurtigere og billigere mellom ulike konti og ulike finansinstrumenter. Det betyr at de kostnadsmessige fordelene eurodollarmarkedet gir, lar seg høste av stadig flere.

I det amerikanske kapitalmarked har det vært vanlig å operere med fast rente selv på lange lån. (Med et høyt nominelt rentenivå gav dette store problemer for «Savings- and Loans» som yter langsiktige pantelån til huseiere, i stor grad finansiert i det korte marked.) I eurodollarmarkedet er flytende rente mer utbredt, ved f.eks. rente basert på 1% over LIBOR (London Interbank Offer Rate). Flytende rente gjør at risikoen ved et lån reduseres; dersom renten viser nedadgående trend, har låntakeren fordel av det, mens banken setter pris på flytende rente når trenden peker oppover.

I teksttabell 1 blir utviklingen i eurodollarmarkedet sammenholdt med utviklingen i innskudd i amerikanske banker. Vi

Teksttabell 1. Andeler av ulike typer innskudd i samlet likviditet, og pengemultiplikator

Banker i USA					
Folioinnskudd og kontanter		Tidsinnskudd		Eurodollar	Penge-multiplikator
		i forretn. banker	i Savings and Loans		
1966	0,34	0,30	0,33	0,03	9,0
1978	0,19	0,31	0,32	0,18	13,7

Kilde: Grabbe (1982)

ser på de to årene 1966 og 1978 og finner at målt i forhold til samlet likviditet, var

- andelen av tidsinnskudd i banker i USA uendret (63%),
- mens andelen av tidsinnskudd i dollar i banker utenfor USA økte like meget som andelen av kontanter + folioinnskudd i banker i USA sank.

Den borte kolonnen i tabellen viser at parallelt med eurodollarmarkedets økende betydning har sentralbankpengemengden blitt bedre utnyttet, pengemultiplikatoren har steget fra 9,0 til 13,7.

Nærmere om bankenes tilpasning i eurodollarmarkedet

Et interbankmarked oppstår når den enkelte bank ikke helt ut matcher innskudd og utlån. I eurodollarmarkedet er andelen av interbank-transaksjoner om lag 70%. Det betyr at det ofte vil være en lang kjede av transaksjoner mellom långiver og endelig låntaker. Den enkelte bank i kjeden vil ikke alltid ha oversikt over det realøkonomiske motstykket til den finansielle transaksjonen den er med på.

Dersom et ledd i denne interbank-kjeden har «mismatch» på «maturity structure», f.eks. ved at det låner 3-måneders penger videre på 6 måneder, kan dette skape ustabilitet i syste-

met. Undersøkelser tyder imidlertid på at «maturity transformation» hovedsakelig finner sted mellom endelig låntaker og siste bank i kjeden.

De store bankene som mottar innskudd fra et bredt publikum, er vanligvis netto tilbydere i interbankmarkedet. Amerikanske banker som har hovedtyngden av sin «funding» i dollar, kanaliserer betydelige midler inn i interbankmarkedet for eurodollar. Det er vanlig med en så beskjedne margin som 1/32% for den første banken i kjeden. Ved de følgende interbanktransaksjonene regnes det vanligvis ingen fortjeneste, med mindre låntakende bank blir vurdert slik at en risiko-premie er påkrevet.

Geografisk vurdert tilfører London og Tokyo de andre finanssentra midler. London er det tradisjonelle senter som mottar store innskudd, mens Tokyo på grunn av japanernes solide overskudd på driftsbalansen er netto långiver til resten av verden.

Når det gjelder marginene eurobanker forlanger overfor endelig «non-bank» låntaker, er disse vanligvis knyttet til LIBOR og justeres på bestemte tidspunkt. Mark-up over LIBOR har vist en stigende tendens de siste par år, ettersom risikoen ved mange internasjonale utlån i økende grad er blitt erkjent. En del av bankenes midler kan være mottatt på gunstigere vilkår enn LIBOR, og mark-up over LIBOR kan føre til at man lett undervur-

derer de fortjenestemarginene bankene opererer med.

Etter Herstatt-krisen i 1974 fikk mindre banker problemer med å få lån i det internasjonale interbankmarkedet i dollar (og annen valuta). Større marginer ble forlangt. En del mindre banker lyktes i å rive til seg mer av innskuddene fra multinasjonale selskap. Erfaringene fra 1974 har gjort at de fleste bankene velger å operere både som låntaker og långiver i interbankmarkedet. Derved blir deres nettoposisjon vanskelig å avdekke for konkurrentene.

Den enkelte bank har gjerne formelle og uformelle «lines of credit» til andre banker. Det reduserer avhengigheten av en enkelt forbindelse. Personlige forbindelser og bankens «quality of management» er av betydning for hvor hurtig og billig en bank kan skaffe seg midler i interbankmarkedet.

Euromarkedet, hvor dollarens andel har vært relativt konstant og rundt 70%, vokste fra USD 161 milliarder i første kvartal 1973 til USD 909 milliarder i fjerde kvartal 1980. I årene 1978–1981 tredoblet de japanske bankene sin innskuddsmasse i euromarkedet. For å få dette til, måtte de i stor grad basere seg på interbank «funding». Andelen av interbankinnskudd i japanske eurobanker økte således fra 65% til 80% i denne perioden.

Enkelte banker har retningslinjer for hvor mye av sine innskudd de kan ta fra interbankmarkedet, men de fleste banker mener det er lite skille mellom bank og «non-bank funding». Ved en eventuell knapphet på likviditet i systemet vil man også hurtig miste innskudd fra «non-bank» forbindelser.

I de senere år har enkelte store amerikanske banker økt sine låneopptak i interbankmarkedet. Dette kan ha sammenheng med at bare de største er villige til å ha «mismatched positions» med sikte på å gjøre fortjeneste på forventede endringer i rentenivået. For å kunne gjøre dette, vil det tidvis og på kort varsel være behov for store beløp på en bestemt løpetid.

Når hovedtyngden av transaksjonene i euromarkedet skjer mellom banker, kan dette

tas som uttrykk for at midlene strømmer dit de gjør størst nytte for seg. Imidlertid vil et stort og uoversiktlig interbankmarked føre til at risikograden for systemet sett under ett, blir større enn hva den enkelte bank er klar over. Ved et eventuelt sammenbrudd i noen få mindre eller en stor bank i dette markedet kan ringvirkningene true stabiliteten av det internasjonale penge- og finanssystem.

Veksten i eurodollarmarkedet har skapt visse problemer for gjennomføringen av en monetaristisk pengepolitikk

Tre grunnleggende forutsetninger¹⁾ ligger bak anbefalingen om at den nominelle pengemengden bør vokse med en beskjedent og fast prosent pr. år («monetary rule»):

- Myndighetene kan styre veksten i den nominelle pengemengden
- Etterspørselen etter penger er en stabil funksjon av noen få variable
- Realøkonomien er selvkorrigerende og vil alltid tendere mot likevekt ved full sysselsetting.

Fremveksten av eurodollarmarkedet de siste par ti-år har skapt problemer med holdbarheten av de to første antakelsene.

Som vi har sett, vil skifte av innskudd mellom banker i USA og eurobanker gjøre at den gjennomsnittlige reserveprosenten for bankvesenet blir vanskeligere å styre for myndighetene. Når den samlede pengemengden svinger i takt med reserveprosenten, blir det tilsvarende vanskelig å styre veksten i nominell pengetilførsel. Selv om man kunne motvirke disse svingningene i reserveprosenten, f.eks. ved varierende tilførsel av sentralbankpenger, gjenstår likevel problemet med å beregne hvor stor andel av eurodollarmarkedet som er relevant for den amerikanske økonomi. Den andelen av eurodollar som anvendes mellom aktører i tredje land, er uten betydning for USA.

¹⁾ Se Isachsen (1983) (se litteraturlisten nedenfor) for en mer inngående diskusjon.

Eurodollarmarkedet har medført institusjonelle endringer som har resultert i økt internasjonal mobilitet av kapitalen. Med filialer av den samme bank spredd ut over mange land, blir det lettere å flytte penger over landegrensene. En mer avansert bankteknologi gjør at overføring mellom ulike konti og ulike valutaer er blitt billigere og hurtigere.

For den enkelte eier av penger betyr en økende internasjonalisering av finansmerkene at de ulike valutaer blir *bedre substitutter*. Etterspørselen etter en enkelt valuta, f.eks. dollar, blir mindre stabil når andre valutaer, f.eks. tyske mark, kan yte eieren omtrent tilsvarende *likviditetstjenester*.

Dersom mange amerikanere f.eks. ønsker å holde en større andel av sin likviditet i tyske mark på bekostning av dollar, vil pengemengden i USA kunne vise en nedadgående trend. Men den samlede likviditeten i den amerikanske økonomi kan være uendret eller stigende.

En konsekvens av hurtige og brå endringer i *valutapreferansene* («currency substitution») er at amerikansk pengepolitikk i større grad tar hensyn til utviklingen i valutakursen. Ved endring i preferansene i retning av mer dollar, som vi har opplevd de siste 2–3 år, kan det være rimelig å tilfredsstillende en del eller hele denne økte etterspørselen i stedet for å la dollaren bli appresiert. Om pengepolitikk mer rettes inn mot stabilisering av valutakursen, blir det ikke lenger mulig å fastholde «monetary rule», i hvert fall ikke på kort sikt.

Stor mobilitet av kortsiktig kapital samt mulighet for at de ulike valutaene i stor grad kan erstatte hverandre i den enkeltes portefølje, gjør anvendelsen av «monetary rule» uegnet for ett enkelt land. Imidlertid skulle det være muligheter for global monetarisme om USA, Vest-Tyskland og Japan hver for seg tok sikte på en jevn vekst i *innenlandsk kredittytting* parallelt med at de gikk sammen om å stabilisere valutakursen innbyrdes.

Om man fortsatt skulle ønske nasjonal monetarisme, er det trolig behov for tiltak

som begrenser kapitalens mobilitet, slik at de enorme svingningene i valutakursene kan unngås i fremtiden. *James Tobin*, også han Nobelprisvinner i økonomi, har foreslått at korte kapitalbevegelser skulle skattlegges, slik at destabiliserende flytting av penger blir mer kostbar og dermed begrenset. Ettersom en slik skattlegging krever et handlekraftig overnasjonalt organ, er det lite som tyder på at forslaget lar seg gjennomføre i praksis.

Sammenfattende kan det hevdes at fremveksten av eurodollarmarkedet har gjort amerikansk pengepolitikk vanskeligere. Det er ikke så enkelt lenger å definere, måle og kontrollere det pengemengdebegrep som er relevant for USAs økonomi. Når de ulike lands valutaer blir nære substitutter, blir det lite hensiktsmessig for et enkelt land å holde fast på en streng «monetary rule».

I innledningen til denne artikkelen ble det hevdet at selv om eurodollarmarkedet har gjort praktiseringen av «monetary rule» vanskeligere, er det tvilsomt om fravær av dette markedet, slik at «monetary rule» lettere lot seg gjennomføre, ville gitt en vesentlig bedre realøkonomisk utvikling de siste 7–8 år i USA. Denne skepsis henger sammen med at det er tvilsomt om den tredje forutsetningen monetarismen bygger på holder. Den regner med at økonomien av seg selv vil bevege seg mot likevekt ved full sysselsetting. Denne forutsetningen, som de to foregående, var nok mer relevant for 20–30 år siden. Monetarismen har således lidd den ublide skjebnen å bli iverksatt noen ti-år for sent.

Den vesentlige årsaken til at forutsetningen om full sysselsetting ikke holder, er at den nødvendige pristilpasningen ikke finner sted. Det kan da oppstå likevekt i økonomien samtidig med arbeidsløshet. Her er det vanlig å skille mellom to situasjoner, klassisk og keynesiansk arbeidsløshet. I det første tilfellet er de lønnskostnadene bedriftene står overfor, så høye at de ikke tilbyr arbeid til alle som vil ha. Botemidlet her er redusert reallønn. På grunn av institusjonelle forhold og tregheter i arbeidsmarkedet er det imidlertid vanskelig

å få til en reallønnsnedgang. Keynesiansk ledighet har sammenheng med for liten etterspørsel i økonomien. I dette tilfelle kan det være nødvendig med økte offentlige utgifter eller lavere skatter. En omfordeling av inntekt fra eiere til lønsmottakere kan også hjelpe, dersom lønsmottakere har høyere marginal utgiftstilbøyelighet.

Når tilbudssideøkonomi og monetarisme gjerne sees i sammenheng, skyldes dette blant annet at tilbudsside-økonomene er opptatt av å få bort stivheter i økonomien. I en situasjon preget av klassisk arbeidsledighet, bør stengsler som hindrer en markedstilpasset reallønn, fjernes. Med større fleksibilitet i lønnsdannelsen vil økonomien av seg selv tendere mot full sysselsetting, og offentlige inngrep, f.eks. ved en aktiv inntektspolitikk, blir det ikke behov for. Dermed legges forholdene bedre til rette for en «monetary rule». Tilbudsside-økonomene er videre opptatt av deregulering av økonomien, dvs. se til at den frie konkurransen får størst mulig spillerom. Det betyr at prismekanismen får virke i et fritt marked. En friere prisdannelse er en nødvendig forutsetning for at økonomien av seg selv skal tendere mot likevekt ved full sysselsetting.

Antakelsen om at realøkonomien er stabil og tilpasningsdyktig, fortoner seg overdrevent optimistisk. Når mange priser er annerledes enn hva fri konkurranse skulle tilsi, har vi ingen garanti for at markedene klarer seg ved full sysselsetting. Flere av tilbudsside-økonomenes forslag, om de lot seg gjennomføre, ville nok bedre tilpasningsevnen i økonomien. Men så lenge økonomien er preget av ufullkommen konkurranse og rigiditeter, fortoner det seg lite hensiktsmessig å gi fra seg et virkedmiddel, nemlig pengepolitikk, ved mekanisk anvendelse av «monetary rule», i stedet for å anvende de virkemidler man har for å få mest mulig ut av ressursene i en ufullkommen verden.

Et par refleksjoner

Som en avslutning på denne artikkelen kan det være naturlig å knytte noen kommentarer til et par aktuelle spørsmål

- hvordan takle den internasjonale gjeldskrisen?
- er det ønskelig med et *eurokronemarked*?

Den tyngende gjeldsbyrden mange u-land sliter med, utgjør en potensiell fare også for oss. Ved omfattende betalingsnektelse kan det internasjonale finanssystem bryte sammen. Egeninteressen tilsier derfor at vi selv tar problemet alvorlig.

Uten å gå i detaljer, kan man peke på tre måter gjeldsproblemet kan møtes på.

For det *første* kan utviklingshjelpen trappe kraftig opp. Eventuelt kan land med stor gjeld få ekstra utviklingshjelp som «bindes» til nedbetaling av gjelden. Et slikt opplegg vil imidlertid oppleves som urettferdig for mer påholdne utviklingsland og kan skape en farlig presedens.

En *annen* mulighet er at Det internasjonale valutafond, eller annen internasjonal organisasjon overtar en betydelig del av de fordringene private banker har på utviklingsland, men da slik at bankene bare får f.eks. 80 cent pr. dollar i utestående fordring.

Den *tredje* muligheten er at bankenes inntjening på annet hold styrkes, slik at de over tid blir i stand til å avskrive som tap en del av fordringene på utviklingsland.

Felles for disse tre forslagene er at de medfører at industrilandene betaler en del av utviklingslandenes gjeld. Ettersom full sysselsetting i våre land er avhengig av en kjøpekraftig og voksende økonomi i utviklingsland, og ettersom gjeldsbyrden mange utviklingsland idag sliter med, i noen grad kan tilskrives en uforsiktig utlånspolitikk fra industrilandenes side, er det ikke urimelig om industrilandene legger seg i selen for å hjelpe til med å løse gjeldsproblemet.

Det andre spørsmålet har med ønskeligheten av et eurokronemarked å gjøre. Sett fra bankvesenets side, er det trolig at fremveksten av et eurokronemarked ville bli hilst velkommen. Om et eurokronemarked lot seg etablere, ville norske banker med naturlig «funding» i NOK få et konkurransemessig fortrinn, som amerikanske banker har det i euro-dollarmarkedet. For den norske økonomi totalt ville det telle positivt om bank som næringsgren ekspanderte. Om vi tillot «off-shore banking» *innen landets grenser*, som amerikanerne nylig har tillatt i New York, ville virkningen på sysselsetting av et ekspanderende eurokronemarked i større grad komme vårt land til gode.

For landets økonomi er imidlertid nytten av et eurokronemarked mer tvilsom. Med NOK som en mer internasjonal valuta ville vi i vår penge- og kredittpolitikk få tilsvarende problemer som amerikanerne har slitt med det siste ti-år. Opprettholdelsen av en fast valutakurs ville tidvis kreve langt større intervensjoner fra sentralbankens side enn vi til nå har opplevd. Pengetilførselen ville rimeligvis bli mer erratisk og valutakursen gjenstand for hyppigere endringer. Spørsmålet er om norsk økonomi sett under ett, ville være tjent med en slik utvikling.

LITTERATUR

- Aliber, R.Z. (1980), «The integration of the offshore and domestic banking system», *Journal of Monetary Economics*, s. 509-526.
- BIS (1982), «Recent developments in the economic analysis of the Euro-markets», *Bank for International Settlements*, Monetary and Economic Department, Basle.
- de Cecco, M. (1982), «Inflation and structural change in the Euro-dollar market», EUI Working Paper No.23, *Euro-pean University Institute*, Florence.
- Grabbe, J.O. (1982), «Liquidity creation and maturity transformation in the Eurodollar market», *Journal of Monetary Economics*, s.39-72.
- Isachsen, A.J. (1983), «Hvorfor monetarismen blir for enkel», Oslo.
- McKinnon, R.I. (1982), «Currency substitution and instability in the world dollar standard», *American Economic Review*, s.320-333.
- Swoboda, A.K. (1982), «International banking. Current issues in perspective», *Journal of Banking and Finance*, s.323-348.

Nytt meldings- og valutakontrollsystem for utenlandsbetalinger fra 1. oktober 1983

I forbindelse med endringer i det såkalte betalingsmeldingssystemet har Norges Bank sendt ut følgende pressemelding:

«Valutamyndighetene har gjennom lengre tid innført lettelse i valutareguleringen og forenklet den administrative behandling av valutasaker. Nye lettelse og forenklinger er forberedt for den nærmeste tid. Et første skritt i retning av forenkling av opplegget for melding til Norges Bank av de transaksjoner som næringsdrivende og publikum har med utlandet, tas 1. oktober. Dette innebærer en tilrettelegging av meldingssystemet for økt bruk av EDB, noe som både vil kunne forenkle kommunikasjonen mellom bank og kunde, og mellom bank og Norges Bank.

Betalingsmeldingene som sendes inn til Norges Bank, gir valutamyndighetene grunnlag for *valutakontroll* med at transaksjonene med utlandet er lovlige. De er dessuten en viktig kilde for *Norges utenriksregnskap* (betalingsbalansen med utlandet) som publiseres av Statistisk Sentralbyrå. Det rettslige grunnlag for å kunne pålegge bankene (i samarbeid med næringsdrivende og publikum) å sende inn slike betalingsmeldinger til Norges Bank, er gitt i lov om valutaregulering av 1950 (med senere endringer).

Fra 1. oktober 1983 vil det bli foretatt endringer i de skjemaer for betalingsmeldinger som bankene sender inn, og hver enkelt bankkunde trekkes i større grad inn i selve meldingsopplegget:

— *Næringsdrivende og publikum* har ansvaret for at betalingsmeldingene gir opplysninger som svarer til de faktiske forhold ved utenlandstransaksjonene. Betalingsmeldingens «kundeeksemplar» skal derfor undertegnes av den berørte bankkunde. Dette eksemplaret skal av regnskapspliktige oppbevares som regnskapsbilag i henhold til regnskapslovens bestemmelser om slik oppbevaring.

På den annen side slipper næringsdrivende og publikum heretter å legge fram dokumentasjon i bankene i forbindelse med transaksjoner til eller fra utlandet.

— *Valutabankene* vil fortsatt ha ansvaret for at meldingene sendes inn til Norges Bank og at skjemaene er fullstendig fylt ut og undertegnet. Men bankenes arbeid med kontroll av dokumentasjon (fakturaer, lisenser o.l.) vil stort sett falle bort.

Norges Banks bankveiledning er revidert i sammenheng med innføring av nytt meldingssystem, og en særskilt brosjyre er utarbeidet for næringsdrivende og publikum. Brosjyren fås i bankene, på postkontorene og i Norges Banks hovedsete og distriktsavdelinger. I september/oktober vil Norges Bank informere om omleggingen ved annonser i dagspressen og enkelte økonomiske tidsskrifter.

NORGES BANK»

Illustrasjonen viser annonsen i dagspressen og enkelte økonomiske tidsskrifter.

Norges Bank orienterer
Nytt meldings- og
valutakontrollsystem
for utenlandsbetalinger

Nå slipper du
dokumentasjon i banken

Fra 1. oktober 1983 innføres et nytt meldings- og valutakontrollsystem for utenlandsbetalinger. Systemet er nærmere beskrevet i en brosjyre for næringslivet. Brosjyren fås i bankene, på postkontorene og i Norges Bank (med distriktsavdelinger). Til bruk i bankene er det utstedt en egen bankveiledning.

NB Norges Bank

Oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser i henhold til kredittloven av 25. juni 1965

- §§ 4— 6 Likviditetsreserver
- § 8 Tilleggsreserver
- §§ 9—10 Plasseringsplikt
- § 11 Oppgaveplikt
- § 12 Utlänsregulering for private finansieringsselskaper
 og skadeforsikringselskaper
- § 13 Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser
- § 15 Utstedelse av ihendehaverobligasjoner
 Godkjenning av låneopptak hvor flere långivere deltar

Norges Banks diskonto: 8% fra 6. juni 1983

Oppstillingen på de følgende sider har bare til formål å gi en oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser. All praktisk anvendelse av bestemmelsene bør skje på grunnlag av rundskrivene fra Norges Bank. Listen er ajourført pr. 27. september 1983.

Kredittlovens §4-6. Likviditetsreserver for banker

Primære likviditetsreserver

	Primærreserver i prosent av beregningsgrunnlaget ¹⁾		Resolusjon
	Sor-Norge	Nord-Norge	
Sparebanker	4	0	1983-06-24
Forretningsbanker	4	0	1983-04-15

1) Beregningsgrunnlaget:

Sum eiendeler (kode 191)	-	Forfalte renter og andre inntekter (kode 1721)	....
- Valutainnskudd (kode 115 1241 - 1242 - 1243), hode 03	....	- Opptjente, ikke forfalte renter på utlån (kode 17221)	....
- Valutalån etter lisens (kode 169), hode 03	....	- Opptjente, ikke forfalte andre renter (kode 17222)	....
- Utlån i norske kroner til oljevirksomhet (kode 168) hode 01	....	- Opptjente, ikke forfalte andre inntekter (kode 17223)	....
- Obligasjonslån i norske kroner for finansiering av oljevirksomhet (kode 14138)	....	- Betalte, ikke påløpne renter (kode 17231)	....
- Utgifter (kode 19)	....	- Betalte, ikke påløpne andre utgifter (kode 17232)	....
- PSV-grunnlån (kode 1662)	....	= Beregningsgrunnlag (ved utgangen av måneden)	
- En bloc-avskrivninger (kode 262)	....		
- Oppskrivning av fast eiendom (kode 277)	....		
- PSV-topplån (kode 155) hode 02, skjema 02	....		

Når det gjelder beregningsgrunnlaget for plasseringsplikten, må tilsvarende fradrag foretas for okt. 1982 (utgangspunktet).

Kredittlovens §8. Tilleggsreserver for banker

Tilleggsreserver

Resolusjon: 1983-06-24

Fri utlånssøking i prosent ¹⁾	Sornorske sparebanker	Nordnorske sparebanker
September 1982-september 1983	13,5	17,5
Oktober 1982-oktober 1983	12,5	16,5
November 1982-november 1983	11,5	15,5
Desember 1982-desember 1983	10,5	14,5

1) Med fri utlånssøking menes at tilleggsreservekrav ikke beregnes dersom økningen ikke overstiger angitte grenser.

Av overskridelser skal 100% holdes som innskudd i Norges Bank. I motsatt fall betales strafferenter til statskassen.

Reguleringen omfatter sparebankenes samlede utlån til publikum *unntatt*:

- PSV-lån
- boligbyggelån med konverteringstilsagn (enten fra statens boligbanker eller fra private banker (PSV-lån)
- statsgaranterte lån til miljøvern- og effektiviseringstiltak i industrien.

Kredittlovens §§ 9–10. Plasseringsplikt for banker, livsforsikringselskaper, pensjonskasser og -fond

Plasseringsplikt

	Utgangspunkt for beregning (forvaltningskapital)	Plasserings- plikt	Tillatt reduksjon	Resolusjon
Dersom faktisk obligasjonsbeholdning er under henholdsvis 30% av forvaltningskapitalen for banker i Sør-Norge og 27% for banker i Nord-Norge				
<i>Forretnings- og sparebanker¹⁾</i>				
i Sør-Norge	Oktober 1982	15%	15%	1983–01–21
i Nord-Norge		5%	5%	
Dersom faktisk obligasjonsbeholdning er under 60% av forvaltningskapitalen				
<i>Livsforsikringselskaper, private og kommunale pensjonskasser og -fond med forvaltningskapital over 5 mill. kroner</i>				
i Sør-Norge	September 1981	40%	40%	1982–01–22
i Nord-Norge	September 1981	20%	20%	1982–01–22

Oppgjørstidspunkt:

Forretnings- og sparebanker: To-månedersperioder (utgangen av februar, april osv.)

Øvrige: Kvartalsvis.

Den tilpliktete økning i obligasjonsbeholdningen beregnes med utgangspunkt i den *pliktige* obligasjonsbeholdning ved utgangen av desember 1982.

1) Beregningsgrunnlaget, se §§ 4–6.

Ved kgl. resolusjon av 21. mars 1980 er det bestemt at aksjer kan sidestilles med obligasjoner ved oppfylling av plasseringsplikten.

Aksjer i kredittinstitusjoner eller datterselskaper av kredittinstitusjoner, aksjer i selskaper som har til formål å eie eller utnytte fast eiendom, og aksjer i selskaper som har direkte tilknytning til driften av kredittinstitusjoner, kan ikke medregnes.

Kredittlovens § 11. Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringselskaper

Oppgaveplikt

for <i>private finansieringsselskaper</i>	Diverse oppgaver Lånegarantier	Finansdepartementets bestemmelse 1966–03–15 Finansdepartementets bestemmelse 1974–12–24
for <i>livsforsikringselskaper</i>	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972–08–10
for <i>skadeforsikringselskaper</i>	Diverse oppgaver Lånegarantier	Finansdepartementets bestemmelse 1972–08–10 Finansdepartementets bestemmelse 1974–12–24

Kredittlovens §12. Utlånsregulering for private finansieringsselskaper og skadeforsikringsselskaper

Utlånsregulering

Resolusjon

for private finansieringsselskaper som ved kontrolltidspunktet har utlån¹⁾ over 10 mill. kroner:

1983-01-21

Utlån skal ved utgangen av 2. kvartal 1983 ikke være høyere enn:
6% over faktiske utlån til andre formål enn leasing og factoring tolv måneder tidligere; eller 3% over faktiske utlån til andre formål enn leasing og factoring 31. desember 1982; og

utlån skal ved utgangen av 3. og 4. kvartal 1983 ikke være høyere enn:
6% over faktiske utlån til andre formål enn leasing og factoring tolv måneder tidligere; eller 6% over faktiske utlån til andre formål enn leasing og factoring 31. desember 1982.

Utlån²⁾ i form av factoring og leasing skal ved utgangen av tredje og fjerde kvartal 1983 ikke være høyere enn:

1983-06-24

- a) Factoring:
12% over faktiske utlån til formålet factoring tolv måneder tidligere eller
12% over faktiske utlån til formålet factoring 31. desember 1982.
- b) Leasing:
25% over beregningsgrunnlaget 31. mars 1983. Beregningsgrunnlaget defineres som faktiske utlån til formålet leasing pluss inngåtte nye leasingkontrakter hvor gjenstanden ennå ikke er levert.

For skadeforsikringsselskaper med forvaltningskapital over 10 mill. kroner:

1983-01-21

Utlån²⁾ kan fram til utgangen av 2. kvartal 1983 økes med

- a) 2,5% av det laveste av faktiske og tillatte utlån ved utgangen av 1982 og i tillegg
- b) 12,5% av økningen i premieinntekt for egen regning fra gjennomsnittet for årene 1978 og 1979 til gjennomsnittet for årene 1980 og 1981, men ikke ut over det firedobbelte av det som er fastsatt under a).

Utlån kan fram til utgangen av 4. kvartal 1983 økes med:

- c) 5% av det laveste av faktiske og tillatte utlån ved utgangen av 1982 og i tillegg
- d) 25% av økningen i premieinntekt for egen regning fra gjennomsnittet for årene 1978 og 1979 til gjennomsnittet for årene 1980 og 1981, men ikke ut over det firedobbelte av det som er fastsatt under c).

Selskaper med negativ premievekst kan øke sine utlån i samsvar med punktene a) og c).

- 1) Utlån til leasing, factoring, andre kredittinstitusjoner og til utlandet regnes ikke med. Hvis et selskaps faktiske utlån har overstegyet tillatte utlån ved kontrolltidspunktene i 1982, skal tillatte utlån legges til grunn for beregning av selskapets tillatte utlån ved kontrolltidspunktene i 1983.
- 2) Utlån til andre kredittinstitusjoner og til utlandet regnes ikke med. Bestemmelsene gjelder bare hvis de samlede utlån i form av factoring og leasing ved kontrolltidspunktene er høyere enn 10 mill. kroner. Bestemmelsene vedrørende reguleringen for henholdsvis

- factoring og leasing gjelder videre ikke så lenge utlån i den respektive utlånsform er under 1 mill. kroner. Disse retningslinjer skal likevel ikke være til hinder for at finansieringsselskapene kan opprettholde sitt utlånsnivå i form av factoring pr. utgangen av første kvartal 1983.
- 3) Utlån til statsforvaltningen, til andre kredittinstitusjoner og til utlandet regnes ikke med. Dersom de faktiske utlån 31. desember 1982 overstiger det tillatte utlånsnivå, skal det tillatte utlånsnivå 31. desember 1982 danne utgangspunkt for beregning av utlånsrammen.

Oppgaveplikt

Oppgaveplikt for forretnings- og sparebanker, livs- og skadeforsikringselskaper samt kreditt- og hypotekforeninger til Norges Bank over hvilke rente- og provisjonssatser som nyttes ved inn- og utlån. Oppgaveplikten for disse institusjoner omfatter også melding til Norges Bank om enhver *endring* av de rente- og provisjonssatser som blir nyttet.

Finansdepartementets forskrift av 6. juli 1965, rundskriv av 15. juli 1965 fra Norges Bank.

Oppgaveplikten ble ved Finansdepartementets bestemmelse av 23. mars 1966 utvidet til også å gjelde private finansieringsselskaper.

Kredittlovens § 15. Utstedelse av ihendehaverobligasjoner

Med hjemmel i lov av 25. juni 1965 nr. 2 om adgang til regulering av penge- og kredittforholdene har Finansdepartementet 10. februar 1983 fastsatt nye forskrifter for obligasjonsmarkedet.

Forskriftene er i sin helhet referert i Norges Banks rundskriv nr. 10/14. februar 1983.

Nedenfor følger enkelte hovedbestemmelser:

§1 Obligasjonslån kan utstedes til valutainnlendinger uten forhåndssamtykke av Finansdepartementet hvis lånebeløpet utgjør 25 mill. kroner eller mer og legges ut til offentlig tegning.

For prosjekter som delfinansieres over obligasjonsmarkedet, er det investeringskostnadene som kan delfinansieres.

§2 Lån mot utstedelse av konvertible obligasjoner kan tas opp uten samtykke av Finansdepartementet selv om lånebeløpet er mindre enn 25 mill. kroner.

§4 Samtykke kreves av Finansdepartementet når –

lånet skal finansiere boliger eller når boliger stilles som pant,

- lånet skal finansiere bygg, unntatt industribygg, som er ferdigbygget før 1. januar 1980,
- lånet skal finansiere oljeleting, oljeproduksjon eller virksomhet som har sammenheng med dette,
- lånet skal finansiere skip, fiskebåter eller bore-rigger,
- lånet skal finansiere kommunale bedrifter eller foretak med kommunale eierinteresser eller når lånet skal nyttes av en kommune,
- lånet skal finansiere prosjekter som er helt eller delvis garantert av en kommune eller et kommunalt foretak,
- lånet skal finansiere prosjekter som er garantert av staten.

Lån til vernede bedrifter og ideelle organisasjoner er unntatt fra bestemmelsene i §4, pkt. 5, 6 og 7.

Det settes en maksimal grense for det enkelte låneopptak på obligasjonsmarkedet til 300 mill. kroner. Samme låntaker kan ikke ta opp lån på obligasjonsmarkedet med mindre enn seks måneders mellomrom. Begrensningene på 300 mill. kroner og seks måneder gjelder ikke for kredittforetakene eller når det er gitt emisjonstillatelser etter §4.

---

§10 Ved opptak av ihendehaverobligasjonslån og ved utlån fra kredittforetak som skal nyttes til næringsvirksomhet, forutsettes det at avdragstiden ikke settes lengre enn prosjektene tekniske/økonomiske levetid.

Tabeller

1.	Norges Banks balanse	15.	Sparebankenes utlån til publikum
2.	Spesifikasjon av Norges Banks innenlandske utlån	16.	Sparebanker. Utlån og innskudd fordelt på publikumssektorer
3.	Spesifikasjon av innenlandske folioinnskudd i Norges Bank	17.	Sparebankenes utlån fordelt på næringer
4.	Internasjonale reserver og andre valutabeholdninger	18.	Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter. Bevilgede og disponerte lån
5.	Utenriksregnskap for Norge	19.	Sparebankenes likviditet
6.	Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs	20.	Balanse for statsbanker
7a.	Bankenes kronelikviditet	21.	Balanse for private finansieringsselskaper
7b.	Bankenes valutalikviditet	22.	Balanse for private kredittforetak
8.	Forretningsbankenes balanse	23.	Balanseutdrag for livsforsikrings-selskaper
9.	Forretningsbankenes utlån til publikum	24.	Balanseutdrag for skadeforsikrings-selskaper
10.	Forretningsbanker. Utlån og innskudd fordelt på publikums-sektorer	25.	Beholdning av norske ihendehaver-obligasjoner fordelt på långivere
11.	Forretningsbankenes utlån fordelt på næringer	26.	Kreditttilførsel til private og kommuner
12.	Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter. Bevilgede og disponerte lån	27.	Garantier for lån til publikum
13.	Forretningsbankenes likviditet	28a.	Endringer i publikums likviditet
14.	Sparebankenes balanse	28b.	Sammensetningen av publikums likviditet

29. Utvalgte økonomiske indikatorer 30. Forretningsbanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner 31. Sparebanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner 32. Forretningsbanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner 33. Sparebanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner	34. Kortsiktige rentesatser 35. Livsforsikringsselskaper. Gjennomsnittlige rentesatser etter utlånsform pr. 31. desember (prosent p.a.) 36. Gjennomsnittlige rente- og provisjonssatser på disponerte utlån i norske kroner pr. utgangen av året. <i>Standard tegn:</i> . Tall kan ikke forekomme .. Oppgave mangler — Null

Tabell 1. Norges Banks balanse (Mill. kroner)

	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	30/6 1983	31/8 1983
Internasjonale reserver	39 516	40 928	48 751	41 893	46 822	43 6033
Innskudd i norske banker	1 290	1 381	1 408	1 433	1 247	1 278
Norske statskassveksler	3 460	6 042	4 780	9 806	1 281	1 244
Norske ihendehaverobligasjoner	949	967	977	2 425	3 413	3 403
Innenlandske utlån	793	708	1 883	1 804	13 067	11 186
Andre innenlandske fordringer etc.	6 021	5 993	523	608	505	855
Andre fordringer på utlandet	1 722	1 617	1 723	845	806	847
Diverse reguleringer	219	129	—	—	2	—
Utgifter	464	700	—	195	581	701
Fordringer i alt	54 434	58 465	60 045	59 009	67 724	63 117
Sedler og mynt i omlop	20 455	21 607	22 008	20 944	21 279	20 869
Innenlandske folioinnskudd	11 664	12 847	10 376	8 849	15 547	10 180
Norges Banks markedspapir	115	124	—	156	—	—
Skattefrie fondsavsetninger	83	81	75	476	721	713
Utenlandske kroneinnskudd m.v.	233	216	305	212	277	287
Annen gjeld til utlandet	2 084	1 589	1 742	872	829	861
Annen innenlandsk gjeld	402	571	138	312	505	473
Motverdi av SDR i IMF	1 134	1 134	1 305	1 305	1 305	1 305
Aksjekapital, fond etc.	15 384	15 351	24 096	24 038	23 982	23 945
Diverse reguleringer	—	—	—	12	—	349
Inntekter	2 880	4 945	—	1 833	3 279	4 135
Gjeld og egenkapital i alt	54 434	58 465	60 045	59 009	67 724	63 117

Kilde: Norges Bank.

Tabell 2. Spesifikasjon av Norges Banks innenlandske utlån (Mill. kroner)¹⁾

	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	30/6 1983	31/8 1983
Statsforvaltningen	—	—	—	—	8 500	8 500
Forretningsbanker	154	34	934	568	3 048	1 110
Herav:						
A-lån (inkl. buffertransjen)	109	33	8	312	2 388	1 010
Betingede lån (B-lån)	—	—	867	—	619	—
Lån på særvilkår (S-lån)	45	1	59	256	41	100
Sparebanker	181	201	457	811	1 034	1 097
Herav:						
A-lån (inkl. buffertransjen)	137	158	263	719	997	1 036
Betingede lån (B-lån)	7	18	170	7	5	—
Lån på særvilkår (S-lån)	37	25	24	85	32	61
Private finansieringsselskaper	57	52	58	59	56	54
Næringsliv og privatpersoner	401	421	434	366	429	425
Herav:						
Statsgaranterte fiskelån	149	151	147	139	156	222
I alt	793	708	1 883	1 804	13 067	11 186

¹⁾ Tallene kan avvike noe fra tilsvarende tall i Norges Banks balanse.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 3. Spesifikasjon av innenlandske folioinnskudd i Norges Bank (Mill. kroner)

	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	30/6 1983	31/8 1983
Statskassen	3 147	7 001	7 185	5 545	4 322	11 766	6 779
Statens regnskapsforere	2 243	2 436	2 431	2 396	2 437	2 037	2 109
Annen offentlig forvaltning Postgiro ¹⁾	71	88	60	87	65	73	61
Forretningsbanker	919	37	971	128	171	44	88
Sparebanker	953	166	868	492	244	168	95
Statsbanker	126	371	225	340	174	427	319
Andre finansinstitusjoner	19	49	65	51	41	45	67
Postverket ¹⁾	275	561	421	877	1 072	542	364
Andre statsforetak	416	609	520	362	226	395	257
Andre innenlandske sektorer	61	346	101	98	97	50	41
I alt	8 230	11 664	12 847	10 376	8 849	15 547	10 180
Herav:							
Statens og andre offentlige konti ifølge tidligere balanseoppstilling	6 278	11 066	10 842	9 607	8 296	15 240	9 889

¹⁾Pr. 31. desember 1981 er postgiro inkludert i postverket.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 4. Internasjonale reserver og andre valutabeholdninger (Mill. kroner)

	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	31/5 1983
Norges Banks internasjonale reserver netto (a-b)	35 615	38 781	40 599	48 287	41 536	51 387
a) Offisielle internasjonale reserver	35 888	39 507	40 919	48 742	41 884	51 829
Herav:						
Gull ¹⁾	285	285	285	285	285	285
Reserveposisjon i IMF	1 285	1 404	1 509	1 918	2 711	2 653
Lån til IMF	177	143	93	63	18	0
Spesielle trekkrettigheter i IMF	1 413	1 576	1 714	2 213	2 224	2 352
Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	32 728	36 099	37 318	44 326	36 646	46 539
b) Utenlandske kroneinnskudd i Norges Bank	273	725	320	455	348	442
Herav:						
Banker	63	492	104	151	137	147
Andre innskytere	210	233	216	304	947	295
Forretnings- og sparebankers valutabeholdninger netto (a-b)	-12 462	-12 377	-17 560	-14 311	-16 384	-22 311
a) Bankinnskudd i utlandet	10 821	9 602	10 133	11 228	7 753	9 087
b) Kortsiktig gjeld i utlandet	23 283	21 979	27 693	25 539	24 137	31 398
Norges Banks internasjonale reserver og forretnings- og sparebankers valuta- beholdninger netto	23 153	26 404	23 039	33 976	24 152	29 076
Andre sektors valutabeholdninger netto (a-b)	10 231	8 659	12 429	5 915	10 252	5 854
a) Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	17 610	14 660	20 202	15 594	18 911	14 513
Herav:						
Rederier	3 483	3 245	3 167	3 161	3 418	3 016
Forsikringsselskaper	1 687	1 805	2 031	2 128	2 242	2 261
Handels- og industriselskaper o.a.	12 440	9 610	15 004	10 305	13 251	9 236
b) Kortsiktige valutalån fra utlandet	7 379	6 001	7 773	9 679	8 659	8 659
Internasjonale reserver og valutabeholdninger i alt	33 384	35 063	35 468	39 891	35 404	34 930

¹⁾ Etter endringer pr. 1. april 1978 i avtalen om Det internasjonale valutafond er den offisielle pris på gullet avskaffet. I likhet med de fleste andre sentralbanker vil imidlertid Norges Bank fortsatt nytte den tidligere offisielle pris på 35 SDR pr. unse ved bokforingen av gullet.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 5. Utenriksregnskap for Norge (Mill. kroner)

	1981	1982	1/1-31/5	
			1982	1983
Eksport av tradisjonelle varer	52 397	53 348	21 581	24 153
Import av tradisjonelle varer	-84 893	-91 556	-35 653	-36 584
Tradisjonell varebalanse	-32 496	-38 208	-14 072	-12 431
Eksport av råolje og naturgass	48 087	53 472	22 423	26 792
Eksport av oljeplattformer (netto)	363	-238	-303	-1 276
Direkte eksport ved oljevirkomheten ¹⁾	1 706	589	240	133
Direkte import ved oljevirkomheten	-742	-897	-287	-312
Eksport av nye skip	668	1 550	163	1 071
Eksport av eldre skip	3 406	4 530	1 907	1 454
Import av skip	-4 541	-6 568	-2 496	-3 252
Varebalansen	16 451	14 230	7 575	12 179
Nettoinntekter ved skipsfart	12 005	10 367	4 602	4 536
Nettoinntekter ved oljeboring og annen oljevirkomhet ²⁾	2 328	1 619	939	1 044
Reisetrafikk, netto	-4 040	-5 856	-1 736	-2 162
Andre tjenester, netto	-214	16	-64	-715
Vare- og tjenestebalansen	26 530	20 376	11 316	14 882
Rente- og stonadsbalansen	-13 369	-15 282	-6 873	-7 328
A. Driftsbalansen	13 161	5 094	4 443	7 554
Herav:				
Skipsfart ³⁾	8 423	6 380	3 308	1 925
Oljevirkomhet ³⁾	44 066	44 514	18 715	21 990
Andre sektorer	-39 328	45 800	-17 580	-16 361
B. Langsiktige kapitaltransaksjoner, netto	-4 413	1 290	-1 966	-6 397
Herav:				
Statsforvaltningen	-5 550	-9 156	-3 861	-7 213
Kommuner, inkl. kommuneforetak	643	292	376	122
Statsbanker	-758	-385	-430	-439
Forretnings- og sparebanker	63	-683	-590	240
Andre finansinstitusjoner inkl. Norges Bank	-333	105	365	-766
Skipsfart	1 533	3 188	893	1 091
Oljevirkomhet	-11	6 966	939	469
Andre private og statlige foretak	0	963	342	99
C. Grunnbalansen (A+B)	8 748	6 384	2 477	1 157
D. Kortsiktige kapitaltransaksjoner ekskl. Norges Bank	-6 287	-2 190	3 904	1 883
Herav:				
Statsforvaltningen	43	191	87	26
Kommuner, inkl. kommuneforetak	-237	-256	42	-100
Statsbanker	145	-26	-63	18
Forretnings- og sparebanker	-2 691	1 010	2 510	6 757
Andre finansinstitusjoner, ekskl. Norges Bank	304	-43	-77	40
Skipsfart	-128	-826	172	-521
Oljevirkomhet	-1 908	-555	1 179	1 802
Andre private og statlige foretak	-2 377	-1 560	-1 030	-2 985
Andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	562	-125	1 084	-3 148
E. Endring i Norges Banks kortsiktige netto fordringer overfor utlandet (C+D)	2 461	4 194	6 381	3 040
F. Tildelte SDR	206	-	-	-
G. Diverse reguleringer og poster som ikke inngår i internasjonale reserver	2 626	7 755	-107	60
Endring i Norges Banks internasjonale reserver netto (E+F+G)	5 293	11 949	6 274	3 100

1) Korreksjonspost for delte olje- og gassfelt.

2) Inkl. eksport av rørtjenester.

3) Utvalgte poster beregnet av Norges Bank.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 6. Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs

	100 Danske kr.	100 Svenske kr.	1 Pund sterling	1 U.S. dollar	1 Canadisk dollar	100 Tyske mark	100 Schw. frcs.	100 Gylden	100 Belgiske frcs.	100 Franske frcs.	100 Lire
1975											
Gjennomsnitt	91,4036	126,3002	11,5920	5,2469	5,1582	212,9871	202,9042	208,3742	14,2733	122,50	0,8107
Høyest	92,95	128,05	12,25	5,7475	5,62	217,60	213,45	209,75	14,48	126,35	0,841
Lavest	89,50	124,80	10,835	4,88	4,7425	209,45	193,75	202,75	14,055	116,45	0,783
1976											
Gjennomsnitt	90,6726	125,7118	9,8785	5,4556	5,5441	217,3794	218,6738	207,1706	14,2087	114,7255	0,6684
Høyest	91,90	127,75	11,32	5,6125	5,7950	220,85	229,05	211,15	14,505	125,55	0,827
Lavest	88,90	124,60	8,30	5,1725	5,0725	213,10	211,55	202,25	14,00	103,95	0,600
1977											
Gjennomsnitt	89,0675	119,3872	9,3198	5,3361	5,0423	230,1574	223,2496	217,6460	14,9294	108,8602	0,6096
Høyest	90,25	126,15	10,125	5,5280	5,2925	244,30	257,50	226,95	15,735	113,75	0,630
Lavest	87,50	109,80	8,785	5,1410	4,6975	219,65	205,25	210,45	14,335	104,65	0,593
1978											
Gjennomsnitt	95,4976	116,4418	10,0751	5,2501	4,6110	261,7173	295,7602	242,9771	16,7234	116,8504	0,6205
Høyest	99,15	119,65	10,565	5,4940	4,9450	275,85	350,60	255,30	17,47	123,00	0,642
Lavest	88,55	110,00	9,755	4,6750	4,0035	242,35	254,90	226,20	16,525	104,20	0,588
1979											
Gjennomsnitt	96,6685	118,5765	10,7651	5,0731	4,3322	277,0114	305,2255	253,0594	17,3368	119,4910	0,6147
Høyest	99,70	120,75	11,68	5,2290	4,5535	290,30	316,60	263,00	17,845	124,30	0,625
Lavest	92,05	116,30	10,105	4,8805	4,1925	270,75	298,95	247,75	16,88	117,00	0,600
1980											
Gjennomsnitt	88,1168	117,7678	11,5152	4,9473	4,2364	272,7022	295,7974	249,3958	16,9736	117,4607	0,5829
Høyest	92,65	119,45	12,3950	5,2645	4,4110	288,15	313,60	260,65	17,250	123,15	0,619
Lavest	84,15	115,70	10,95	4,8080	4,1420	257,25	279,25	238,15	16,09	111,95	0,551
1981											
Gjennomsnitt	81,025	114,000	11,5969	5,7570	4,8046	254,782	293,927	230,927	15,5315	106,242	0,5113
Høyest	86,45	119,40	13,000	6,2960	5,1110	266,75	332,80	244,35	16,515	114,90	0,562
Lavest	78,05	104,05	10,595	5,1255	4,3160	245,10	270,10	220,90	14,975	100,75	0,480
1982											
Gjennomsnitt	77,481	103,039	11,2797	6,4728	5,2473	266,220	318,304	242,045	14,1458	98,260	0,4774
Høyest	84,20	111,70	12,440	7,3250	6,0000	296,95	353,85	268,95	15,250	104,85	0,515
Lavest	73,15	94,40	10,700	5,7865	4,7700	250,35	293,95	227,85	13,230	91,20	0,450
Endring:											
1/1-31/8 1983											
(i prosent)	-8,2	-2,1	-1,8	6,6	6,4	-6,4	-3,1	-7,6	-8,3	-11,8	-9,4
1983											
August											
Gjennomsnitt	77,865	95,350	11,2278	7,4739	6,0628	279,593	345,634	250,015	13,9735	93,101	0,4749
Høyest	78,45	95,70	11,310	7,5885	6,1370	281,80	347,65	252,05	14,075	93,95	0,478
Lavest	77,20	95,00	11,085	7,3730	5,9910	276,95	343,35	247,85	13,865	92,40	0,471

Kilde: Oslo Børs, Norges Bank.

Tabell 7a. Bankenes kronelikviditet. Endringsanalyse¹⁾ (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel+/inndragning—	1/1—31/8		Siste 3 mndr. pr. 31/7		Siste 12 mndr. pr. 31/7	
	1982	1983	1982	1983	1982	1983
1. Staten og andre offentlige konti	-1 702	-2 642	7 572	7 597	-5 753	-10 052
2. Publikums kassehold (oppgang —)	602	911	-530	-313	-1 068	-392
3. Nettosalg av valuta til Norges Bank	8 447	1 591	4 372	-2 294	13 239	2 281
4. Bankenes beholdninger av markeds- papirer (oppgang —)	-97	0	15	0	1 205	97
5. Sjekk-kreditter i Norges Bank	-50	-37	-134	-16	10	-23
6. Likviditetslån i Norges Bank	-25	-884	-2 538	-5 383	1 176	-1 206
7. Norges Banks andre transaksjoner enn kreditt til banker og kjøp av valuta og markedspapirer fra banker	-459	-1 080	-111	-182	-1 507	-1 598
A. Primærlikvider (1+2+3+4+5+6+7)	6 716	-2 141	8 646	-591	7 302	-10 893
Herav:						
a) Kassebeholdning	156	97	159	180	150	90
b) Folio i Norges Bank	-189	-351	-217	-774	-291	-120
c) Folio i Postgiro	101	94	84	65	49	-71
d) Statskasseveksler	6 648	-1 981	8 620	-62	7 528	-10 792
B. Pliktige primærlikvider²⁾ (oppgang —)	-2 698	4 812	-2 011	1 972	-5 693	10 443
C. Disponible primærlikvider (A+B)	4 018	2 671	6 635	1 381	1 743	-450
D. Likviditetslån i Norges Bank	-25	-884	-2 538	-5 383	1 176	-1 206
E. Frie primærlikvider (C-D)	-4 043	3 555	9 173	6 764	567	756
Beholdningstall, gjennomsnitt i juli						
Frie primærlikvider					-5 958	-2 204
I mill. kroner						
I prosent av forvaltningskapital					-2,7	-0,9

1) Tallene bygger hovedsakelig på Norges Banks regnskap. Blant annet på grunn av ulik periodisering i forhold til forretnings- og sparebankenes egne oppgaver kan det oppstå avvik fra Statistisk Sentralbyrås bankstatistikk.

2) For banker uten primærreservekrav i henhold til kredittloven antar en at egne krav utgjør 1,4% av forvaltningskapitalen. Kilde: Norges Bank.

Tabell 7b. Bankenes valutalikviditet. Endringsanalyse (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel+/inndragning—	1/1—30/6		Siste 3 mndr. pr. 30/6		Siste 12 mndr. pr. 30/6	
	1982	1983	1982	1983	1982	1983
1. Gjeld etc. i utlandet	739	2 952	-608	4 869	-907	2 213
2. Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer	7 677	2 841	4 659	7 494	4 314	-4 836
3. Nettokjøp av valuta fra Norges Bank	-6 615	-6 327	-5 269	-9 423	-1 980	288
A. Innskudd i utenlandske banker (1+2+3)	1 801	-534	-1 218	2 940	1 427	-2 335
B. Innskudd fra utenlandske banker	4 153	3 826	-1 190	5 265	797	-327
C. Netto valutalikvider (A-B)	-2 352	-4 360	-28	-2 325	630	-2 008
Beholdningstall pr. utgangen av juni						
Netto valutalikvider					-10 586	-15 823
I mill. kroner						
I prosent av forvaltningskapital					-5,2	-6,7

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 8. Forretningsbankenes balanse (Mill. kroner)

	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	30/6 1983	31/7 1983
Primærløkkvider	10 755	4 408	11 903	5 344	10 175	4 849	4 417
Stats- og statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	14 710	14 420	14 353	15 949	16 132	17 326	17 223
Andre norske ihendehaver- obligasjoner	11 956	12 843	13 111	13 618	13 649	13 474	13 403
Markedspapirer	100	10	0	0	50	0	0
Innskudd i forretnings- og sparebanker	2 301	1 406	1 339	1 613	1 690	1 561	2 624
Innskudd i utenlandske banker	9 511	8 496	9 002	9 754	5 979	8 890	9 624
Lån til utlandet	2 086	2 497	2 913	3 129	3 547	4 212	4 067
Utlån til publikum ¹⁾	58 983	61 073	63 343	63 162	66 130	69 098	68 482
Valutalån med lisens til innlendinger	5 274	6 002	7 109	8 545	8 926	9 708	9 297
Ovrige aktiva — en bloc- avskrivninger	6 796	7 108	8 236	7 795	8 459	9 676	10 460
Aktiva i alt	122 481	118 263	131 309	128 909	134 737	138 794	139 597
Innskudd fra kunder i norske kroner	72 933	74 634	75 056	81 446	82 190	82 965	85 169
Innskudd fra kunder i utenlandsk valuta	5 869	5 214	5 865	5 642	6 008	5 763	6 527
Innskudd fra forretningsbanker	2 543	1 153	1 788	1 263	1 421	1 304	1 911
Innskudd fra sparebanker	1 884	1 888	2 664	2 319	2 235	2 112	2 792
Lån og innskudd fra Norges Bank	542	433	365	1 293	885	3 204	444
Utenlandske innskudd og lån i utlandet	23 359	22 127	27 074	25 123	23 376	28 418	24 914
Annen gjeld	8 113	7 378	10 558	5 472	8 639	8 110	8 972
Ovrige passiva	7 238	5 436	7 939	6 351	9 983	6 918	8 868
Passiva i alt	122 481	118 263	131 309	128 909	134 737	138 794	139 597
Spesifikasjoner:							
Fordringer på utlandet	12 833	12 271	13 224	14 322	11 033	14 803	15 472
Gjeld til utlandet	23 761	22 498	27 450	25 644	23 952	29 002	25 482

¹⁾ Ekskl. valutalån med lisens til innlendinger og kronelån til oljevirksomhet.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 9. Forretningsbankenes utlån¹⁾ til publikum (Mill. kroner)

	1982			1983		
	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall
Januar	-981	-981	-100	-689	-689	273
Februar	1 059	78	556	1 029	340	869
Mars	2 237	2 315	1 951	2 514	2 854	2 426
April	93	2 408	2 776	-105	2 749	2 035
Mai	867	3 275	2 037	1 516	4 265	2 857
Juni	1 047	4 322	3 151	1 460	5 725	4 375
Juli	-228	4 094	3 549	-644	5 081	4 424
August	522	4 616	4 392			
September	1 863	6 479	5 175			
Oktober	-831	5 648	5 947			
November	-285	5 363	4 986			
Desember	821	6 184	6 253			

¹⁾ Ekskl. valutalån med lisens, kronelån til oljevirksomhet og PSV-lån.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 10. Forretningsbanker. Utlån¹⁾ og innskudd fordelt på publikumssektorer (Mill. kroner)

	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	31/5 1983
Utlån til:						
Kommuner	2 376	2 518	2 793	2 809	2 810	2 760
Næringslivet	32 307	32 921	33 641	31 896	33 920	34 585
Lønnstakere	24 121	25 468	26 727	28 280	29 237	30 126
Andre private sektorer	179	166	182	177	163	131
Utlån til publikum i alt	58 983	61 073	63 343	63 162	66 130	67 602
Innskudd fra:						
Kommuner	4 433	4 867	4 389	5 501	5 149	5 034
Næringsliv	33 525	32 475	33 962	36 024	36 675	33 382
Lønnstakere	31 870	33 020	32 817	34 786	35 885	36 017
Andre private sektorer	849	921	943	970	963	972
Innskudd fra publikum i alt	70 677	71 283	72 111	77 281	78 672	75 405

1) Ekskl. valutalån med lisens og kronelån til oljevirksomhet.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 11. Forretningsbankenes utlån¹⁾ fordelt på næringer (Mill. kroner)

	31/12 1981	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983
Utlån til:						
Jordbruk og skogbruk	1 091	1 093	1 179	1 152	1 141	1 073
Fiske og fangst	413	448	496	511	557	596
Bergverksdrift	286	327	224	288	242	238
Industri	8 757	8 919	9 320	9 562	7 967	9 232
Herav:						
Næringsmidler etc.	1 548	1 560	1 615	1 530	1 378	1 600
Trevarer	879	953	1 024	992	906	1 005
Treforedling	759	727	817	897	676	726
Kjemisk produksjon etc.	988	969	916	1 045	865	1 089
Metaller	707	803	737	698	533	805
Bygging av fartøyer	606	685	679	739	670	575
Verkstedproduksjon	1 768	1 733	1 867	1 987	1 527	1 846
Kraft- og vannforsyning	127	120	102	103	101	92
Bygg og anlegg	2 286	2 481	2 500	2 575	2 225	2 436
Engros-, agentur- og detaljhandel	9 675	10 304	10 291	10 340	10 258	11 020
Hotell- og restaurantdrift	718	755	807	807	815	810
Utenriks sjøfart	463	478	445	495	512	470
Transport, lagring, post- og telekommunikasjon	1 637	1 674	1 705	1 769	1 843	1 933
Finansiering, eiendomsdrift og tjenesteyting til næringslivet	3 434	3 542	3 638	3 802	3 825	3 617
Sosial og personlig tjenesteyting	2 191	2 166	2 214	2 237	2 410	2 403
Utlån til næringslivet i alt	31 078	32 307	32 921	33 641	31 896	33 920

1) Ekskl. valutalån med lisens og kronelån til oljevirksomhet.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 12. Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter.
Bevilgete og disponerte lån (Mill. kroner)

	Bevilget		Disponerte lån		
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån	Nedbetalingslån
1981 — Desember	26 828	11 440	14 210	7 545	34 838
1982 — Juli	28 653	11 737	15 084	7 810	37 993
1982 — Desember	28 656	11 884	14 325	7 712	41 125
1983 — Juli	30 482	11 437	15 869	7 434	45 179
Endring i perioden					
1982 Januar/juli	1 825	297	874	266	3 157
1983 " "	1 826	-447	1 544	-278	4 054
1982 2. kvartal	689	189	257	15	1 818
1983 " "	1 596	-140	803	-80	2 245

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 13. Forretningsbankenes likviditet¹⁾ (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Primær- likvider	Pliktige primær- likvi- der ²⁾	Lån og innskudd fra Norges Bank (3)	Frie primærlikvider (1-2-3)		Netto innskudd i utenlandske banker	Netto innskudd i spare- banker
				I alt	1 % av forv.kap.		
	(1)	(2)		(4)	(5)	(6)	(7)
1981 Desember	6 344	8 668	1 433	-3 757	-3,4	-8 317	-1 008
1982 Januar	9 828	9 278	338	212	0,2	-8 865	-957
Februar	5 078	9 053	1 473	-5 448	-4,8	-8 381	-660
Mars	10 755	9 385	542	828	0,7	-10 463	-1 211
April	3 905	9 028	3 332	-8 455	-7,3	-5 787	-1 292
Mai	10 332	7 932	407	1 993	1,6	-11 467	-1 555
Juni	4 408	7 365	433	-3 390	-2,9	-10 335	-1 588
Juli	12 584	11 978	1 372	-766	-0,6	-13 691	-1 824
August	7 102	11 341	389	-4 628	-3,7	-14 261	-1 501
September	11 903	12 269	365	-731	-0,6	-14 217	-2 288
Oktober	6 069	11 697	2 229	-7 857	-6,3	-11 056	-2 357
November	7 759	8 354	378	-973	-0,7	-11 654	-2 406
Desember	5 344	7 902	1 294	-3 852	-3,0	-10 974	-1 857
1983 Januar	8 749	7 114	1 022	613	0,5	-10 319	-1 975
Februar	5 659	7 019	1 705	-3 066	-2,4	-11 045	-1 928
Mars	10 175	7 195	885	2 095	1,6	-12 697	-1 800
April	2 933	4 092	4 121	-5 280	-4,0	-11 106	-1 354
Mai	5 556	4 360	325	871	0,6	-16 434	-982
Juni	4 849	4 109	3 204	-2 464	-1,8	-14 101	-1 679
Juli	4 417	4 323	444	-350	-0,3	-9 509	-2 133
Endring i perioden				(Prosent- poeng)			
1982 Januar/juli	6 240	3 310	-61	2 991	2,4	-5 374	-816
1983 " "	927	-3 579	-850	3 502	2,5	1 465	-276
1982 2. kvartal	-6 347	-2 020	-109	-4 218	-3,6	-128	613
1983 " "	-5 326	-3 086	2 319	4 559	3,3	-1 404	121

1) Tallene bygger på Statistisk Sentralbyrås bankstatistikk. På grunn av ulik periodisering kan det oppstå avvik i forhold til Norges Banks regnskap. Se note 1, tabell 7a.

2) Se note 2, tabell 7a.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 14. Sparebankenes balanse (Mill. kroner)

	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	30/6 1983	31/7 1983
Primærlikvider	6 059	5 196	6 423	4 121	5 604	4 640	3 388
Stats- og statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	8 525	8 500	8 347	8 593	8 610	9 156	9 130
Andre norske ihendehaverobligasjoner	12 734	13 474	13 669	14 209	14 595	14 841	14 826
Markedspapirer	151	104	122	0	105	0	0
Innskudd i forretningsbanker	1 257	1 756	1 968	2 207	1 906	1 895	2 819
Innskudd i sparebanker	403	538	778	667	769	698	815
Utlån til publikum ¹⁾	49 007	50 763	50 540	53 308	56 168	60 198	59 917
Øvrige aktiva — en bloc avskrivninger	4 308	3 976	5 720	5 573	7 320	7 482	8 409
Aktiva i alt	82 444	84 307	87 567	88 678	95 077	98 910	99 304
Innskudd fra kunder i alt	71 036	72 058	72 374	76 338	78 548	80 804	80 617
Innskudd fra forretnings- og sparebanker	1 092	830	958	885	1 385	1 143	1 448
Lån og innskudd fra Norges Bank	1 037	997	1 060	1 229	1 689	1 816	1 232
Øvrige passivaposter	9 279	10 422	13 175	10 225	13 455	15 147	16 007
Passiva i alt	82 444	84 307	87 567	88 678	95 077	98 910	99 304
Spesifikasjoner:							
Fordringer på utlandet	1 595	1 481	1 732	2 234	2 907	3 246	3 227
Gjeld til utlandet	1 815	1 771	2 546	2 497	3 114	4 110	4 225

¹⁾ Ekskl. valutalån med lisens til innlendinger og kronelån til oljevirksomhet.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 15. Sparebankenes utlån¹⁾ til publikum (mill. kroner)

	1982			1983		
	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning Faktiske tall	Sesong- korrigerte tall	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning Faktiske tall	Sesong- korrigerte tall
Januar	107	107	635	1 222	1 222	1 784
Februar	382	489	1 276	237	1 459	2 312
Mars	621	1 110	1 656	1 283	2 742	3 328
April	216	1 326	2 057	517	3 259	4 062
Mai	215	1 541	2 288	588	3 847	4 663
Juni	1 222	2 763	2 562	2 864	6 711	6 403
Juli	-392	2 371	2 653	-401	6 310	6 577
August	-285	1 086	2 849			
September	318	2 404	3 143			
Oktober	-135	2 269	3 548			
November	354	2 623	3 866			
Desember	2 388	5 011	4 962			

¹⁾ Ekskl. valutalån med lisens, kronelån til oljevirksomhet og PSV-lån.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 16. Sparebanker. Utlån¹⁾ og innskudd fordelt på publikumssektorer (Mill. kroner)

	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	31/5 ²⁾ 1983
Utlån til:						
Kommuner	3 509	3 403	3 237	3 293	3 963	3 821
Næringslivet	18 628	19 219	18 644	19 325	20 367	19 484
Lønnstakere	26 290	27 511	28 061	30 001	31 107	33 615
Andre private sektorer	572	630	598	689	731	415
Utlån til publikum i alt	48 999	50 763	50 540	53 308	56 168	57 335
Innskudd fra:						
Kommuner	5 413	6 056	5 179	6 278	5 691	5 888
Næringslivet	13 667	13 497	14 343	14 302	15 406	14 775
Lønnstakere	46 010	47 082	47 400	50 049	51 501	52 387
Andre private sektorer	2 249	2 208	2 222	2 301	2 382	1 674
Innskudd fra publikum i alt	67 339	68 843	69 144	72 930	74 980	74 718

1) Ekskl. valutatalan med lisens og kronelån til oljevirksomhet.

2) På grunn av omlegging av regnskapsrutiner f.o.m. april d.å. har det skjedd en omfordeling av utlån og innskudd på publikumssektorer. Da vi enda ikke har godt nok bakgrunnsmateriale til å korrigere den tidligere sektorfordelingen, vil vi gjøre oppmerksom på at mai-tallene ikke er sammenlignbare med tidligere tall.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 17. Sparebankenes utlån¹⁾ fordelt på næringer (Mill. kroner)

	31/12 1981	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983
Utlån til:						
Jordbruk og skogbruk	4 322	4 124	4 438	4 334	4 793	4 512
Fiske og fangst	328	341	357	385	417	426
Bergverksdrift	76	90	106	106	119	212
Industri	2 586	2 722	2 772	2 658	2 597	2 861
Herav:						
Næringsmidler etc.	648	703	738	652	700	763
Trevareer	461	496	497	488	456	511
Treforedling	46	44	40	36	28	42
Kjemisk produksjon etc.	143	143	146	150	143	160
Metaller	55	47	51	47	44	55
Bygging av fartøyer	189	202	172	166	150	167
Verkstedproduksjon	462	504	518	519	527	561
Kraft- og vannforsyning	268	236	261	240	233	235
Bygg og anlegg	1 622	1 697	1 782	1 686	1 692	1 900
Engros-, agentur- og detaljhandel	3 523	3 632	3 788	3 636	3 739	4 008
Hotell- og restaurantdrift	712	735	718	702	696	723
Utenriks sjøfart	15	17	18	16	47	49
Transport, lagring, post- og telekommunikasjon	1 168	1 187	1 214	1 139	1 143	1 215
Finansiering, eiendomsdrift og tjenesteyting til næringslivet	1 830	2 032	1 949	1 932	2 073	2 300
Sosial og personlig tjenesteyting	1 861	1 815	1 816	1 801	1 776	1 925
Utlån til næringslivet i alt	18 311	18 628	19 219	18 635	19 325	20 367

1) Ekskl. valutatalan med lisens og kronelån til oljevirksomhet.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 18. Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter.
Bevilgete og disponerte lån (Mill. kroner)

	Bevilget		Disponerte lån		
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån	Nedbetalingslån
1981 — Desember	8 568	9 648	5 190	6 732	35 868
1982 — Juli	9 502	9 719	5 596	6 841	37 968
1982 — Desember	9 709	9 607	5 713	6 696	40 899
1983 — Juli	10 879	10 103	6 523	6 900	46 494
Endring i perioden					
1982 Januar/juli	934	71	406	109	2 099
1983 » »	1 171	495	810	204	5 595
1982 2. kvartal	286	-8	448	-215	1 523
1983 » »	562	497	807	-13	3 236

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 19. Sparebankenes likviditet¹⁾ (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Primær- likvider	Pliktige primær- likvi- der ²⁾	Lån og innskudd fra Norges Bank	Frie primærlikvider (1-2-3)		Netto innskudd i utenlandske banker	Netto innskudd i forretn.- banker
				I alt	1 % av forv.kap.		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1981 Desember	5 302	6 719	1 334	-2 751	-3,5	83	528
1982 Januar	6 633	6 804	924	-1 095	-1,4	-666	740
Februar	5 839	6 894	1 269	-2 324	-2,9	-654	584
Mars	6 059	7 063	1 037	-2 041	-2,5	-96	604
April	5 556	7 045	1 707	-3 196	-3,8	669	925
Mai	5 233	5 734	1 124	-1 624	-1,9	231	894
Juni	5 196	5 743	997	-1 544	-1,8	-251	1 460
Juli	5 829	6 106	1 430	-1 707	-2,0	343	1 494
August	5 769	6 247	1 149	-1 627	-1,9	-681	1 480
September	6 423	6 287	1 060	-924	-1,1	-984	1 670
Oktober	5 253	6 294	1 104	-2 145	-2,5	-34	2 390
November	4 381	4 561	1 035	-1 215	-1,4	-535	1 937
Desember	4 121	4 551	1 229	-1 659	-1,9	-489	1 861
1983 Januar	5 318	5 262	1 267	-1 211	-1,3	-1 355	1 354
Februar	4 996	5 340	1 384	-1 728	-1,9	-1 344	1 727
Mars	5 604	5 502	1 689	-1 587	-1,7	-802	1 259
April	4 888	5 521	2 073	-2 706	-2,8	-1 444	1 034
Mai	5 701	5 622	1 311	-1 232	-1,3	-2 628	678
Juni	4 640	5 613	1 816	-2 789	-2,8	-1 721	1 443
Juli	3 388	3 318	1 232	-1 162	-1,2	-2 020	2 143
Endring i perioden					(Prosent- poeng)		
1982 Januar/juli	527	-613	96	1 044	1,2	260	966
1983 » »	-733	-1 233	3	497	0,5	-1 531	282
1982 2. kvartal	-863	-1 320	-40	497	0,6	-155	856
1983 » »	-964	111	127	-1 202	-1,2	-1 232	-418

1) Se note 1, tabell 13.

2) Se note 2, tabell 7a.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 20. Balanse for statsbanker¹⁾ (Mill. kroner)

	31/12 1981	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	30/6 1983
Kassebeholdning og bankinnskudd	765	696	719	1 155	972	727	998
Utlån i alt	96 418	98 231	100 495	102 842	104 938	106 652	107 234
Herav:							
Til publikum	94 330	96 033	97 290	99 574	102 035	103 935	104 861
Andre fordringer på statskassen	3 041	3 191	3 191	3 191	3 191	3 191	3 191
Andre aktiva, inkl. utgifter	3 095	3 184	6 689	8 001	4 728	4 346	8 187
Aktiva i alt	103 319	105 302	111 094	115 189	113 829	114 916	119 610
Innehaverobligasjonslån							
Herav:							
I norske kroner	10 590	10 768	12 159	12 028	12 027	11 706	11 819
I utenlandsk valuta	13 243	13 108	12 704	13 950	14 898	15 148	14 689
Andre lån	70 980	71 524	74 059	74 573	77 246	77 633	79 792
Aksjekapital, fond m.v.	6 462	6 694	6 695	6 779	7 071	6 966	7 080
Andre passiva, inkl. inntekter	2 044	3 208	5 477	7 859	2 587	3 463	6 230
Passiva i alt	103 319	105 302	111 094	115 189	113 829	114 916	119 610

1) Eksklusive Post giro og Postsparebanken.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 21. Balanse for private finansieringsselskaper (Mill. kroner)

	30/9 1981	31/12 1981	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982
Leasingselskaper						
Bankinnskudd	5	2	3	4	6	7
Utlån til publikum	23	30	51	44	54	38
Utlån til andre sektorer						
Leasing	418	464	499	553	610	732
Andre aktiva	87	109	56	77	97	153
Aktiva i alt¹⁾	533	605	609	678	767	930
Lån fra andre enn banker	290	309	340	383	437	509
Lån fra banker	47	59	71	78	55	73
Kapital, fond m.v.	80	83	80	81	111	86
Andre passiva	116	154	118	136	164	262
Passiva i alt	533	605	609	678	767	930
Andre finansieringsselskaper						
Bankinnskudd	545	720	963	678	691	767
Utlån til publikum	3 909	3 867	4 184	4 276	4 382	4 534
Utlån til andre sektorer	447	534	576	843	705	1 066
Leasing	1 463	1 835	2 061	2 504	2 962	3 548
Andre aktiva	1 974	1 064	652	1 004	1 792	1 725
Aktiva i alt¹⁾	8 338	8 020	8 436	9 305	10 532	11 640
Lån fra andre enn banker	4 350	4 758	5 504	6 022	6 668	7 126
Lån fra banker	774	816	977	982	1 114	1 373
Kapital, fond m.v.	863	908	925	1 009	1 039	1 084
Andre passiva	2 351	1 538	1 030	1 292	1 711	2 057
Passiva i alt	8 338	8 020	8 436	9 305	10 532	11 640

1) Utlån er ført netto.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 22. Balanse for private kredittforetak (Mill. kroner)

	31/12 1981	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983
Kassebeholdning og bankinnskudd	2 884	2 791	2 982	3 199	2 574	2 457
Utlån i alt ¹⁾	35 286	35 748	37 764	39 136	41 337	43 015
Herav fra:						
a) Realkredittforetak	11 593	11 852	12 539	13 107	14 318	14 973
b) Skipsfinansieringsforetak	11 350	11 249	12 015	12 055	11 474	11 839
Andre aktiva	1 449	1 286	1 281	1 495	1 060	983
Aktiva i alt²⁾	38 689	38 910	41 139	42 948	44 971	46 455
Ihendehaverobligasjonslån ³⁾	35 115	35 268	37 791	39 501	40 778	41 758
Andre lån	788	950	709	564	457	600
Annen gjeld	1 126	756	833	776	1 528	1 756
Kapital, fond m.v.	1 660	1 936	1 806	2 107	2 208	2 341
Passiva i alt	38 689	38 910	41 139	42 948	44 971	46 455

1) For avskrivning. 2) Etter avskrivning.

3) Ekskl. oppkjøpte, egne ihendehaverobligasjoner.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 23. Balanseutdrag for livsforsikringsselskaper (Mill. kroner)

	31/12 1981	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983
Aktiva:						
Kassebeholdning og bankinnskudd	2 132	2 498	2 724	2 546	2 609	2 866
Statsobligasjoner	4 728	4 808	4 759	4 718	5 009	5 271
Statsbankobligasjoner	387	417	374	376	343	343
Andre norske ihendehaverobligasjoner	13 346	14 010	14 820	15 598	16 218	16 910
Utlån til publikum	15 708	16 003	16 466	16 804	17 774	18 225
Utlån til andre sektorer	362	517	691	714	766	1 033
Andre spesifiserte aktiva	2 253	2 280	2 349	2 417	2 566	2 671
Balanseutdrag i alt	38 916	40 533	42 183	43 173	45 285	47 319

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 24. Balanseutdrag for skadeforsikringsselskaper (Mill. kroner)

	31/12 1981	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983
Kassebeholdning og bankinnskudd	4 438	4 155	4 079	4 164	4 241	3 662
Stats- og statsbankobligasjoner	1	1	1	1	1	26
Andre norske ihendehaverobligasjoner	97	123	145	140	176	193
Utlån til publikum	3 615	3 600	3 741	3 958	4 108	4 371
Utlån til andre sektorer	1 189	1 406	1 341	1 527	1 444	1 480
Andre spesifiserte aktiva	2 457	2 503	2 709	2 834	3 134	3 408
Aktiva i alt	11 797	11 788	12 016	12 624	13 104	13 140

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 25. Beholdning av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på bingivere
(Mill. kroner)

	31/3 1982	30/6 1982	30/9 1982	31/12 1982	31/3 1983	30/6 1983
Folketrygdfondet	18 496	19 118	19 389	19 946	20 148	20 952
Postsparebanken og Postgiro	4 380	4 837	4 954	4 978	5 174	5 284
Livsforsikringselskaper	19 235	19 953	20 692	21 574	22 524	..
Forretningsbanker	26 779	27 386	27 464	29 570	29 782	30 800
Sparebanker	21 300	22 032	22 016	22 830	23 206	23 997
Norges Bank	967	949	967	977	2 425	3 413
Private og kommunale pensjonskasser og -fond	3 432	3 617	3 728	3 844	4 185	4 330
Andre (Residual)	4 449	4 492	4 461	5 622	9 692	..
I alt ¹⁾	99 038	102 384	103 671	109 341	117 136	119 990

1) Her satt lik den samlede ihendehaverobligasjonsgjeld i norske kroner, pålydende verdi. Siden institusjonenes beholdninger er oppført med bokført beløp, vil eventuelle kursjusteringer slå ut i restposten.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 26. Kreditt-tilførsel til private og kommuner (Mill. kroner)

	1. kvartal		Budsjett for 1983 fra:	
	1982	1983	Nasjonal- budsjett 1983	Revidert nasjonal- budsjett 1983
Forretnings- og sparebanker i alt (ekskl. utlån med valutalisens) og kronelån til oljevirkksomhet ¹⁾	3 594	5 810	12 200	14 000
PSV-lån	169	214	1 500	1 500
Forretningsbanker, ekskl. PSV-lån	2 315	2 854	5 800	6 750
Sparebanker, ekskl. PSV-lån	1 110	2 742	4 900	5 750
Private finansieringsselskaper ²⁾	745	433	1 875	2 500
Livsforsikring	287	451	2 800	2 800
Pensjonskasser og fond ²⁾	100	125		
Skadeforsikring	-15	282	475	475
Statsbanker ³⁾	2 093	2 255	7 640	7 785
Private kredittforetak	500	1 697	8 500	8 500
Obligasjonsmarkedet	1 272	647		
A. Sum spesifisert kreditttilførsel fra innenlandske kilder (ekskl. utlån med valutalisens)	8 576	11 700	33 490	36 060
B. Statens lån til Statoil	-	-	9 270	9 260
C. Forretnings- og sparebankenes utlån med valutalisens og kronelån til oljevirkksomhet	227	755	12 000 ⁴⁾	6 750 ⁴⁾
D. Direkte kapitalinngang fra utlandet	-2 586	-7 075		
1) Direkte kapitalinngang til oljeutvinning og rørtransport	-3 995	-3 461		
2) Annen direkte nettokapitalinngang				
a) Sjøfart og oljeboring	939	2 003		
b) Andre "private og kommuner"	-681	-1 802		
c) Annen kapitalinngang og statistiske feil	1 151	-3 815		
E. Sum spesifisert kreditttilførsel (A+B+C)	6 217	5 380	54 760	52 070

1) Inkl. spesialkvote, i budsjettet for 1983 200 mill. kroner, som er skjønnsmessig fordelt med 100 mill. kroner på forretningsbanker og 100 mill. kroner på sparebanker.

2) Anslag.

3) Inkl. Postgiro, Postsparebanken og Norges Bank.

4) Direkte kapitalinngang i alt, samt utlån med valutalisens fra norske banker til norske kunder.

Tabell 27. Garantier for lån fra/til publikum (milliarder kroner)

Pr. utgangen av	1981		1982				1983	
	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.
Garantert av:								
Private finansieringsselskaper	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1
Skade-/kredittforsinringselskaper	2,9	3,3	3,3	3,5	3,9	4,2	4,4	4,5
Forretningsbanker	1,8	1,8	1,9	2,4	2,5	2,9	2,8	2,7
Sparebanker	1,6	1,6	1,6	1,7	2,1	2,4	2,2	2,1
	6,4	6,8	6,8	7,7	8,6	9,7	9,6	9,4
Lån fra/til publikum formidlet av megler ifølge oppgaver fra meglerne til Bankinspeksjonen	4,2	4,6	5,1	5,5	6,2	7,6	7,3	7,4

Tabell 28a. Endringer i publikums likviditet (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel (+) Inndragning (-)	1/1-30/6		1/4-30/6		Siste 12 mndr. pr. 30/6	
	1982	1983	1982	1983	1982	1983
I Sentralmyndighetenes inntektsoverskudd m.v., ekskl. oljeskatter ¹⁾ (-)	5 753	3 240	3 777	1 970	11 252	10 956
II Sentralmyndighetenes lanetransaksjoner ²⁾ Herav:	2 608	2 870	877	389	7 576	8 618
Statsbankenes utlånsøkning	3 204	3 230	1 351	1 038	7 019	6 641
III Forretnings- og sparebankenes kredittilførsel ³⁾ (+) og inntektsoverskudd (-)	5 178	6 400	3 073	4 655	16 991	18 039
Herav:						
Forretningsbankenes kredittilførsel	5 774	5 219	3 655	4 034	10 825	10 601
Sparebankenes kredittilførsel	4 074	7 500	2 557	4 693	9 030	11 623
IV Økning i skattefrie fondsavsetninger og banksparing med skattefradrag (-)	-420	-1 142	-80	-374	-1 905	-3 433
V Innenlandsk likviditetstilførsel (I+...IV)	13 119	11 368	7 647	6 640	33 914	34 180
VI Statens lan til Statoil	-	-	-	-	-	500
VII Forretnings- og sparebankenes utlan med valutaisens og kronelan til oljevirksomhet	981	2 118	754	1 363	1 091	5 559
VIII Publikums netto valutasalg til de private banker, ekskl. salg i forbindelse med oljeskatter	-7 726	-10 033	-5 800	-4 543	-15 190	-23 034
IX Endring i publikums likviditet i alt (V+VI+VII+VIII) Herav:	6 374	3 453	2 601	3 460	19 815	17 205
Sedler og mynt	-811	-863	358	319	1 099	727
Innskudd på anfordring	5 978	5 226	3 505	3 622	5 026	5 361
Ubenyttede kassekreditter og byggelån	60	-1 126	648	1 000	2 401	1 421
Tidsinnskudd ekskl. banksparing med skattefradrag	1 147	216	-1 910	-1 481	11 289	9 696
X Endring i publikums likviditet i prosent av likviditetsmassen	3,3	1,6	1,3	1,6	11,1	8,7
(Oljeskatter)	13 400	13 618	11 858	12 268	27 911	30 100)

Se noter neste side.

Merk: Publikum er i prinsippet definert som andre innenlandske sektorer enn staten, sosiale trygder og banker.

1) Post I er restbestemt og inkluderer således "Uspesifisert tilførsel og statistiske feil". Videre omfatter posten den del av statens overskudd for lanetransaksjoner og statsbankenes inntektsoverskudd som gir innenlandsk likviditetsvirkning, trygdeforvaltningens inntektsoverskudd samt økning i innstående på skattekonti i banker og Postgiro. Fra anslaget over statens inntektsoverskudd har en, for å komme fram til den innenlandske likviditetsvirkning, korrigert for statens oljeskatter og statens netto renter og stonader til utlandet. Trygdeforvaltningens inntektsoverskudd er antatt å svare tilnærmet til fondsopplegg i folketrygden (inkl. ufordelte renteinntekter) og økning i Rikstrygdeverkets plasseringer i form av kontolån til statskassen og innskudd på Postgiro. Økning i Folketrygdfondet som følge av innlemming av andre trygder er holdt utenfor.

2) Omfatter publikums nettokjøp av stats- og statsbankobligasjoner (-), Folketrygdfondets nettokjøp av private og kommunale obligasjoner (+), statsbankenes utlånsøkning (+), statens spesifiserte utlånsøkning og aksjekjøp (+), kontolån til statskassen fra publikum (-) og kreditttilførsel fra Norges Bank, Postgiro og Postsparebanken (+).

3) Omfatter bankenes nettokjøp av private og kommunale obligasjoner, økning i utlan (ekskl. post VII) og økning i ubenyttede kassekreditter og byggelån.

4) Ekskl. banksparing med skattefradrag og Folketrygdfondets innskudd på termin.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Norges Bank samt diverse spesialoppgaver.

Tabell 28b. Sammensetningen av publikums likviditet (Mill. kroner)

Beholdningstall ved utgangen av perioden	Sedler og mynt	Innskudd på anfordring	Ubenyttede kasse- kreditter og byggeån	Sum	Tids- innskudd ⁴⁾	Publikums likviditet i alt	Endring siste 12 mndr. i publikums likviditet i alt	
							Beløp	%
1970	7 284	8 270	6 420	21 974	28 050	50 024	5 708	12,9
1971	7 999	9 448	7 525	24 972	31 162	56 134	6 110	12,2
1972	8 754	11 321	8 355	28 430	34 310	62 740	6 602	11,8
1973	9 444	12 890	8 901	31 235	38 511	69 746	7 006	11,2
1974	10 779	14 581	9 821	35 181	42 243	77 424	7 678	11,0
1975	12 392	16 746	11 868	41 006	48 210	89 216	11 792	15,2
1976	14 257	19 760	13 663	47 680	56 782	104 462	15 246	17,1
1977	16 089	22 929	14 743	53 761	67 364	121 125	16 663	15,9
1978	17 060	24 930	15 796	57 786	76 774	134 560	13 425	11,1
1979	17 731	27 839	18 804	64 374	88 805	153 179	18 619	13,8
1980	18 822	32 768	19 769	71 359	100 723	172 082	18 903	12,3
1981	20 150	35 302	22 804	78 256	113 763	192 019	19 937	11,6
1982								
Januar	19 490	38 193	23 724	81 407	115 545	196 952	20 947	11,9
Februar	19 213	36 018	22 791	78 022	115 710	193 732	19 047	10,9
Mars	18 981	37 775	22 216	78 972	116 820	195 792	23 496	13,6
April	19 047	37 292	22 236	78 575	115 855	194 430	19 748	11,3
Mai	19 074	37 608	22 399	79 081	115 438	194 519	21 872	12,7
Juni	19 339	41 280	22 864	83 483	114 910	198 393	19 815	11,1
Juli	19 595	39 941	24 276	83 812	116 865	200 677	20 182	11,2
August	19 141	39 092	23 667	81 900	116 963	198 863	17 178	9,5
September	20 461	41 064	23 559	85 084	116 670	201 754	17 550	9,5
Oktober	20 561	41 226	24 514	86 301	116 879	203 180	16 316	8,7
November	20 038	41 269	24 894	86 201	113 799	200 000	17 146	9,4
Desember	20 929	41 415	25 411	87 755	124 390	212 145	20 126	10,5
1983								
Januar	19 997	43 092	25 128	88 217	125 722	213 939	16 987	8,6
Februar	20 142	43 856	24 143	88 141	126 396	214 537	20 805	10,7
Mars	19 747	43 019	23 285	86 051	126 087	212 138	16 346	8,3
April	19 677	42 956	23 506	86 139	124 160	210 299	15 869	8,2
Mai	19 465	43 127	23 698	86 290	122 520	208 810	14 291	7,4
Juni	20 066	46 641	24 285	90 992	124 606	215 598	17 205	8,7
Juli	20 040	47 190	26 175	93 405	127 549	220 954	20 277	10,1

Tabell 29. Utvalgte økonomiske indikatorer (Sesongkorrigerte tall, 1975=100¹⁾)

	1980	1981	1982	1982			1983		% -vis endring siste 4 kvartaler		1983	
				K3	K4	K1	K2		Mai	Juni	Juli	
Ettersørsel—Produksjon												
Detailjomssetningsvolum	100,8	101,9	101,7	102,6	99,3	102,9	99,3		98,9	103,3	96,2	
Utførte industriinvesteringer, verdi	127,9	154,0	137,5	138,6	120,5	115,0	—		—	—	—	
Bygg igangsatt, i alt, 1 000 m ²	480,6	486,9	518,6	461,8	546,1	490,8	535,7		471,5	522,7	564,4	
Herav: Boliger	295,9	299,3	308,8	264,0	369,3	287,4	292,8		271,5	287,6	292,1	
Bergverk og industri	43,8	52,0	55,7	49,0	48,8	48,3	46,6		39,0	38,5	40,9	
Produksjon i bergverk m.v., industri og kraftforsyning	132,3	132,1	130,8	128,6	130,1	134,6	136,1		133,8	139,3	147,2	
Produksjon for utvinning av råolje og gass ²⁾	460,4	450,4	457,9	396,9	477,2	536,0	510,4		501,1	500,4	510,3	
Industriproduksjon i alt	100,3	99,4	96,9	95,6	95,3	96,0	95,3		94,0	97,0	93,0	
Herav: Skjermet	98,1	96,7	97,2	96,9	97,7	99,3	97,5		95,4	104,2	90,1	
Utekonkurrerende	106,0	104,6	99,1	96,9	93,7	96,9	105,9		101,5	113,1	105,2	
Hjemmekonkurrerende	99,9	99,1	96,7	96,9	95,7	94,4	92,2		90,5	92,0	90,5	
Arbeidsmarked												
Registrerte arbeidsløse, 1000	22,28	28,44	41,39	42,68	52,19	62,21	61,72		60,77	63,45	65,40	
Ledige plasser, 1000	8,03	6,52	5,04	4,73	3,99	4,09	3,13		2,79	3,60	1,90	
Sysselsatte i alt, 1 000 000	1,91	1,93	1,95	1,95	1,94	1,92	1,97		—	—	—	
Priser — Kostnader												
Konsumpriser, 1979=100	110,8	126,0	140,3	141,9	146,0	148,4	150,7		150,7	151,4	152,0	
Lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) i industrien	143,6	156,3	170,1	174,0	179,0	176,5	—		—	—	—	
Herav: Timekostnader	161,8	178,8	197,1	204,5	205,7	206,7	—		—	—	—	
Timeproduktivitet	112,9	114,4	116,1	115,9	114,4	119,3	—		—	—	—	
Utenrikshandel — Markedsvekst												
Eksportvolum, trad. varer ³⁾ , 1970=100	131,9	132,9	130,6	131,2	129,3	136,3	139,7		—	—	—	
Importvolum, — — —	152,9	152,2	157,0	160,4	153,5	143,5	152,2		—	—	—	
Eksportpriser, — — —	230,4	250,6	260,6	254,5	270,8	270,0	271,4		—	—	—	
Importpriser, — — —	227,8	234,0	243,3	242,3	251,8	248,9	255,6		—	—	—	
Bytteforhold, — — —	101,2	107,1	107,1	105,0	107,5	108,5	106,2		—	—	—	
Varebalanse, — — —, mrd. kr.	—35,22	—33,06	—37,93	—10,32	—9,35	—7,19	—8,02		—2,63	—3,14	—1,77	
Varebalanse, u/skip og plattform, mrd.kr.	6,18	13,90	15,66	3,53	5,28	7,77	7,50		2,59	1,77	4,03	
Ind.prod. viktigste markedsland	112,1	110,1	108,2	107,4	107,1	107,6	—		110,1	—	—	
Importvolum, viktigste markedsland	100,0	95,4	98,1	98,3	96,0	98,3	—		—	—	—	
Konkurransendikatorer⁴⁾												
Relative LPE i industrien (1980=100)	100,0	102,1	107,2	108,4	107,5	104,5	—		—	—	—	
Relative eksp.priser, bearb. varer (1980=100)	100,0	97,4	93,1	93,6	90,2	88,6	—		—	—	—	
Relative engrospriser (1980=100)	100,0	97,2	98,2	99,0	96,2	—	—		—	—	—	

1) 1975 er basisår for alle serier der ikke noe annet er angitt.

2) Faktiske tall.

3) Uten skip, plattformer, råolje og gass.

4) To kvartalers gjennomsnitt av sesongkorrigerte tall.

Kilde: Originaltallene er i hovedsak hentet fra Statistisk Sentralbyrå og IMF, og de er sesongkorrigert ved hjelp av X—1 Census Method, multiplikativ metode. Registrerte arbeidsløse er sesongkorrigert ved additiv metode.

Tabell 30. Forretningsbanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner¹⁾

	4. kvartal 1981		1. kvartal 1982		2. kvartal 1982		3. kvartal 1982		4. kvartal 1982	
	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest
Veksler										
Rente	12,0	13,2	12,0	13,1	12,1	13,7	12,1	13,8	12,6	14,3
Provisjon	1,3	1,7	1,3	2,2	1,3	2,0	1,3	2,0	1,2	1,9
Engangsprovisjon	0,1	0,3	0,1	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3
Utlån mot avbetalingskontrakt										
Rente	13,0	14,1	13,0	14,1	13,1	14,2	13,0	14,3	13,3	14,8
Provisjon	0,7	0,9	0,8	1,2	0,8	1,2	0,8	1,1	0,7	1,1
Engangsprovisjon	0,2	0,5	0,2	0,5	0,2	0,5	0,2	0,5	0,2	0,5
Kassekreditter										
Rente	12,6	12,8	12,7	12,8	12,7	12,8	12,8	12,9	12,8	12,9
Provisjon	0,8	1,5	0,8	1,5	0,8	1,5	0,8	1,5	0,8	1,5
Engangsprovisjon	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6
Boligbyggelån godkjent av statens boligbanker										
Rente	7,9	8,2	8,7	9,4	9,0	9,6	9,0	9,7	9,5	10,2
Provisjon	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4
Engangsprovisjon	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4
Byggelån i alt ekskl. boligbyggelån godkjent av statens boligbanker										
Rente	10,8	11,7	11,3	11,9	11,5	12,0	11,5	12,1	11,9	12,4
Provisjon	1,4	1,7	1,4	1,8	1,4	1,8	1,4	1,8	1,4	1,8
Engangsprovisjon	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4
Andre utlån under 1 år										
Rente	10,4	15,0	10,8	15,1	11,1	15,5	11,4	15,7	11,9	15,8
Provisjon	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2
Engangsprovisjon	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5
Parter i ansvarlig lånekapital										
Rente	.	.	9,1	13,3	9,1	13,3	11,7	14,9	11,6	14,9
Provisjon	.	.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Engangsprovisjon	.	.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,2	0,2
PSV-lån										
Rente	.	.	10,3	11,1	10,4	11,7	10,7	11,7	10,8	11,9
Provisjon	.	.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Engangsprovisjon	.	.	0,2	0,4	0,2	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4
Andre utlån 1 år og over										
Rente	.	.	10,5	15,3	10,7	15,5	11,3	15,7	11,4	16,0
Provisjon	.	.	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,3
Engangsprovisjon	.	.	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5
Utlån i alt										
Rente	11,9	13,8	12,0	13,7	12,1	13,8	12,2	13,9	12,3	14,2
Provisjon	0,5	0,7	0,5	1,0	0,5	1,0	0,5	1,0	0,5	1,0
Engangsprovisjon	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5
Kortsiktige utlån²⁾										
Rente	12,2	12,7	12,3	12,7	12,4	12,8	12,5	12,8	12,5	13,1
Provisjon	0,8	1,4	0,9	1,4	0,9	1,4	0,9	1,4	0,9	1,4
Engangsprovisjon	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6
Mellomlange og langsiktige utlån²⁾										
Rente	10,3	15,1	10,5	15,4	10,7	15,5	11,3	15,7	11,4	16,0
Provisjon	0,0	0,4	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,3
Engangsprovisjon	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5

1) Rente og provisjon i prosent p.a.

Engangsprovisjon i prosent av lånebeløp.

Rente- og provisjonssatsene er veide gjennomsnitt av det de enkelte banker oppgir som vanlig laveste, henholdsvis høyeste sats for de forskjellige arter av utlån. Provisjonssatsene for kassekreditt og byggelån refererer seg til bevilgede beløp.

2) Refererer seg til tilsvarende begrep i finansministerens renteerklæring.

Kortsiktige utlån omfatter: Veksler, utlån mot avbetalingskontrakter, kassekreditter, byggelån i alt ekskl. boligbyggelån godkjent av statens boligbanker, og andre utlån med løpetid under ett år.

Mellomlange og langsiktige utlån omfatter: Parter i ansvarlig lånekapital og andre utlån med løpetid ett år og over.

Merk: Oppgavene fra bankene er for øvrig beheftet med en viss usikkerhet, og små endringer i tallene må ikke tillegges noen vekt.

Kilde: Norges Bank.

Note: Statistikken er under omlegging. Tall for 1983 vil foreligge i neste nummer.

Tabell 31. Sparebanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner¹⁾

	4. kvartal 1981		1. kvartal 1982		2. kvartal 1982		3. kvartal 1982		4. kvartal 1982	
	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest
Veksler										
Rente	13,7	14,6	13,5	14,4	13,6	14,5	13,7	14,6	13,7	14,7
Provisjon	0,4	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7
Engangsprovisjon	0,2	0,3	0,4	0,5	0,1	0,2	0,3	0,4	0,1	0,2
Utlån mot avbetalingskontrakt										
Rente	14,5	15,0	14,3	15,1	14,4	15,1	14,5	15,2	14,9	15,6
Provisjon	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,4
Engangsprovisjon	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
Kassekreditter										
Rente	11,8	12,4	11,8	12,4	11,9	12,7	12,0	12,7	12,0	12,8
Provisjon	1,0	1,4	0,8	1,4	0,7	1,4	0,6	1,4	0,6	1,3
Engangsprovisjon	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2
Boligbyggelån godkjent av statens boligbanker										
Rente	8,0	8,0	8,5	8,6	8,7	8,7	8,9	8,9	9,4	9,4
Provisjon	1,2	1,4	1,2	1,4	1,2	1,4	1,2	1,4	1,2	1,4
Engangsprovisjon	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Byggelån i alt ekskl. boligbyggelån godkjent av statens boligbanker										
Rente	10,5	11,3	11,3	11,9	11,3	12,0	11,4	12,0	11,5	12,1
Provisjon	1,3	1,6	1,4	1,7	1,4	1,5	1,4	1,7	1,4	1,7
Engangsprovisjon	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2
Andre utlån under 1 år										
Rente	11,5	14,7	11,4	13,9	10,6	15,2	11,8	15,3	12,0	15,4
Provisjon	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1
Engangsprovisjon	0,2	0,5	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6
Parter i ansvarlig lånekapital										
Rente	-	-	11,2	12,8	11,6	13,3	11,1	12,9	10,5	14,0
Provisjon	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Engangsprovisjon	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PSV-lån										
Rente	-	-	9,7	10,7	10,0	11,2	10,4	11,6	10,6	11,7
Provisjon	-	-	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Engangsprovisjon	-	-	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3
Andre utlån 1 år og over										
Rente	-	-	10,1	14,5	10,0	14,7	10,5	15,0	10,4	15,1
Provisjon	-	-	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0
Engangsprovisjon	-	-	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5
Utlån i alt										
Rente	10,1	13,4	11,1	13,5	11,1	13,7	11,3	14,0	11,4	14,1
Provisjon	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5
Engangsprovisjon	0,2	0,4	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,4
Kortsiktige utlån²⁾										
Rente	11,5	12,3	11,6	12,3	11,6	12,5	11,8	12,6	11,8	12,8
Provisjon	1,0	1,4	1,0	1,5	1,0	1,4	0,9	1,5	0,8	1,4
Engangsprovisjon	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2
Mellomlange og langsiktige utlån²⁾										
Rente	10,1	14,1	10,1	14,5	10,0	14,7	10,5	15,0	10,4	15,1
Provisjon	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,4	0,0	0,3	0,0	0,0
Engangsprovisjon	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5

1) og 2) Se noter til tabell 30.

Se for øvrig merknad til tabell 30.

Kilde: Norges Bank.

Note: Statistikken er under omlegging. Tall for 1983 vil foreligge i neste nummer.

Tabell 32. Forretningsbanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner (Prosent p.a.)¹⁾

	Folio- innskudd	Lønns- konti	Anfor- dring i alt	3 mndr. oppsigelse	12 mndr. oppsigelse	Langtids- sparing	Termin og andre vilkår Under 1 år 1 år og over	Bundne innskudd	Tids- innskudd i alt	Alle innskudd
1. kvartal 1981										
Lavest	0,3	5,0	1,6	5,0	7,6	8,9	6,7	8,0	7,6	7,0
Høyest	3,3	6,1	4,0	5,0	8,1	10,1	11,9	9,8	7,6	9,6
2. kvartal 1981										
Lavest	0,3	5,2	1,9	5,0	7,6	8,9	7,3	8,1	7,7	7,2
Høyest	3,1	6,3	4,2	5,0	8,2	10,1	12,4	9,9	7,7	9,8
3. kvartal 1981										
Lavest	0,3	5,1	1,8	5,0	7,6	9,0	7,2	8,4	7,7	7,2
Høyest	1,8	6,1	3,1	5,0	8,2	10,2	12,6	10,7	7,7	10,0
4. kvartal 1981										
Lavest	0,3	5,3	1,8	5,0	7,7	9,0	8,0	8,7	7,7	7,7
Høyest	1,7	6,1	2,9	5,1	8,3	10,2	14,3	11,3	7,7	10,9
1. kvartal 1982										
Lavest	0,4	5,1	1,9	5,0	7,1	9,2	8,2	8,6	7,6	7,6
Høyest	2,2	5,7	3,3	5,1	8,0	10,8	14,0	10,5	7,6	10,7
2. kvartal 1982										
Lavest	0,4	5,0	2,0	5,0	6,9	9,2	8,2	8,8	7,6	7,6
Høyest	2,0	5,8	3,3	5,1	8,0	10,9	15,5	11,0	7,6	11,4
3. kvartal 1982										
Lavest	0,8	5,1	2,0	5,0	6,9	9,3	8,0	8,8	7,6	7,5
Høyest	2,6	5,8	3,5	5,1	8,0	11,0	14,9	11,8	7,6	11,3
4. kvartal 1982										
Lavest	1,6	5,1	2,7	5,1	6,9	9,4	8,3	9,6	7,7	7,8
Høyest	2,5	5,9	3,6	5,2	8,2	11,1	15,2	12,6	7,7	11,7

1) Se merknad til tabell 30.

Kilde: Norges Bank.

Note: Statistikken er under omlegging. Tall for 1983 vil foreligge i neste nummer.

Tabell 33. Sparebanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner (Prosent p.a.)¹⁾

	Folio- innskudd	Lønns- konti	Anfor- dring i alt	3 mndr. oppsigelse	12 mndr. oppsigelse	Langtids- sparing	Termin og andre vilkår Under 1 år	1 år og over	Bundne innskudd	Tids- innskudd i alt	Alle innskudd
1. kvartal 1981											
Lavest	1,1	4,9	3,0	5,0	7,5	7,9	6,8	8,1	7,5	6,8	6,2
Høyest	3,9	6,3	5,1	5,1	7,7	10,3	11,8	9,9	7,6	7,8	7,4
2. kvartal 1981											
Lavest	1,2	4,9	3,2	5,0	7,4	8,0	7,0	8,1	7,6	6,8	6,1
Høyest	3,7	6,5	5,2	5,1	7,8	10,6	12,0	10,0	7,6	7,9	7,4
3. kvartal 1981											
Lavest	1,5	5,0	3,3	5,0	7,4	8,0	7,2	8,1	7,6	6,8	6,2
Høyest	3,5	6,5	5,0	5,1	7,8	10,7	11,5	10,1	7,6	7,9	7,4
4. kvartal 1981											
Lavest	1,0	5,0	3,2	5,0	7,4	8,0	7,5	8,1	7,5	6,8	6,2
Høyest	2,7	6,6	4,9	5,0	7,8	10,7	11,9	10,5	7,5	8,0	7,5
1. kvartal 1982											
Lavest	1,5	4,9	3,3	5,1	7,5	8,0	6,9	8,2	7,6	6,9	6,3
Høyest	3,5	6,7	5,2	5,1	7,9	10,8	12,7	10,7	7,6	8,4	7,9
2. kvartal 1982											
Lavest	1,7	4,9	3,5	5,0	7,5	7,9	6,9	8,2	7,6	6,9	6,3
Høyest	3,8	7,0	5,6	5,2	7,9	10,9	13,1	10,9	7,6	8,5	8,0
3. kvartal 1982											
Lavest	2,2	4,9	3,7	5,1	7,4	7,9	7,0	8,4	7,6	6,9	6,3
Høyest	4,4	6,9	5,8	5,1	7,9	11,0	13,7	11,3	7,6	8,7	8,1
4. kvartal 1982											
Lavest	2,7	4,9	3,9	5,1	7,5	8,2	7,3	8,7	8,0	7,2	6,6
Høyest	5,7	6,9	6,4	5,1	8,0	11,1	13,6	11,8	8,1	8,8	8,4

1) Se merknad til tabell 30.

Kilde: Norges Bank.

Note: Statistikken er under omlegging. Tall for 1983 vil foreligge i neste nummer.

Tabell 34. Kortsiktige rentesatser (Prosent p.a.)

	Interbankrenten — dagslån. Gjennomsnitt		Renter på NOK, beregnet på grunnlag av terminkurser. Gjennomsnitt		Marginalren- ten på banke- nes lån i Norges Bank pr. utgangen av måneden ¹⁾	Gjennomsnitts- renten på bankenes lån i Norges Bank	
			1 mnd.	3 mnd.			
1981	Januar	10,5	11,5	11,0	11,4	10,9	11,4
	Februar	12,5		12,9	12,8	11,6	
	Mars	10,5	11,0	11,2	12,3	10,2	9,7
	April	11,5		11,7	11,9	11,5	
	Mai	11,8	12,1	12,1	12,7	12,5	10,6
	Juni	12,3		12,7	13,0	12,6	
	Juli	11,9	12,2	13,5	13,8	11,0	10,5
	August	12,5		13,0	13,7	12,3	
	September	10,7	11,0	12,9	13,6	10,6	10,2
	Oktober	11,3		13,6	13,9	12,1	
	November	13,6	16,1	15,0	14,0	11,3	11,2
	Desember	18,6		17,7	15,4	11,1	
1982	Januar	11,8	12,0	13,3	13,8	11,9	10,7
	Februar	12,1		13,0	14,0	12,6	
	Mars	13,0	15,5	15,1	15,2	12,5	11,8
	April	18,0		20,4	16,9	12,5	
	Mai	16,9	14,7	19,8	17,1	12,2	9,0
	Juni	12,5		15,0	15,5	12,6	
	Juli	17,1	15,1	17,9	16,5	10,9	9,6
	August	13,0		14,7	14,9	11,1	
	September	12,1	13,7	13,4	14,8	10,9	9,4
	Oktober	15,3		16,3	15,6	11,0	
	November	14,1	12,6	15,8	15,4	11,0	9,2
	Desember	11,0		14,6	14,7	11,0	
1983	Januar	12,1	11,8	13,6	13,6	11,0	9,1
	Februar	11,4		13,1	11,7	11,0	
	Mars	12,3	12,6	14,0	14,0	10,6	9,1
	April	12,9		13,7	13,4	11,0	
	Mai	13,7	12,8	14,2	13,7	10,5	8,7
	Juni	11,9		13,1	13,2	10,8	
	Juli	11,9	12,3	13,1	13,1	9,3	10,1
	August	12,6		13,0	13,0	10,0	

1) Marginalrenten er renten på bankenes dyreste lån i Norges Bank.

Tabell 35. Livsforsikringselskaper. Gjennomsnittlige rentesatser etter utlånsform pr. 31. desember (Prosent p.a.)

	Pantelån		Poliselån	Andre utlån	Utlån i alt
	I alt	Herav til boligformål			
Alle utlån:					
1972	6,4	6,0	6,2	6,4	6,4
1973	6,5	6,0	6,5	6,6	6,5
1974	7,0	6,5	7,5	7,3	7,1
1975	7,3	6,8	7,5	7,4	7,3
1976	7,6	7,3	7,5	7,8	7,7
1977	7,8	7,5	8,9	8,4	7,9
1978	8,9	8,7	9,0	9,6	9,0
1979	9,0	8,8	9,0	9,6	9,2
1980	9,5	9,2	9,9	9,9	9,6
1981	10,4	9,9	9,9	11,5	10,6
1982	11,2	10,8	10,9	12,0	11,3
Nye utlån:					
1976					
Lavest	7,8	7,5	7,5	7,5	7,8
Høyest	8,6	8,4	7,8	9,8	8,8
1977					
Lavest	9,3	9,0	9,3	9,0	9,2
Høyest	9,5	9,1	9,3	10,6	9,7
1978					
Lavest	9,3	9,0	9,3	10,0	9,5
Høyest	9,6	9,1	9,3	11,0	9,9
1979					
Lavest	9,4	9,0	9,1	9,9	9,5
Høyest	9,7	9,0	9,1	11,0	9,9
1980					
Lavest	10,5	10,0	10,0	10,0	10,4
Høyest	10,9	10,1	10,0	11,9	11,0
1981					
Lavest	11,0	10,0	10,3	10,1	10,4
Høyest	11,7	10,1	10,3	12,0	11,1
1982					
Lavest	12,1	11,6	10,9	12,0	12,1
Høyest	12,4	11,8	10,9	14,5	12,8

Tabell 36. Gjennomsnittlige rente- og provisjonssatser på disponerte utlån i norske kroner pr. utgangen av året¹⁾

	1979		1980		1981		1982	
	Renter	Renter og provisjoner	Renter	Renter og provisjoner	Renter	Renter og provisjoner	Renter	Renter og provisjoner
Veksler								
Forretningsbanker	11,3	12,3	12,2	13,1	12,7	13,6		14,6
Sparebanker	11,5	12,0	12,6	13,1	13,5	14,1		14,2
I alt	11,4	12,3	12,3	13,1	12,8	13,7		14,5
Utlån mot avbetalingskontrakt								
Forretningsbanker	12,4	12,6	13,0	13,2	13,4	13,5		14,1
Sparebanker	12,3	12,6	13,2	13,5	14,2	14,4		14,9
I alt	12,3	12,6	13,0	13,2	13,6	13,7		14,2
Kassekreditter								
Forretningsbanker	10,1	12,8	11,1	14,0	12,6	14,9		14,7
Sparebanker	9,7	11,6	10,9	12,9	12,2	14,1		14,3
I alt	10,0	12,5	11,1	13,7	12,5	14,7		14,6
Boligbyggelån godkjent av statens boligbanker								
Forretningsbanker	7,6	9,7	8,2	10,4	8,5	10,9		..
Sparebanker	7,5	9,6	8,0	10,0	8,1	10,2		..
I alt	7,5	9,6	8,1	10,2	8,3	10,5		..
Byggelån i alt ekskl. boligbyggelån godkjent av statens boligbanker								
Forretningsbanker	10,2	12,6	10,7	13,2	11,6	14,0		14,1
Sparebanker	9,7	11,8	10,6	12,8	11,3	13,5		13,8
I alt	10,0	12,3	10,6	13,0	11,5	13,8		14,0
Andre utlån under et år								
Forretningsbanker	10,1	10,1	9,0	9,0	11,3	11,3		12,4
Sparebanker	11,5	11,5	12,7	12,7	13,6	13,6		13,9
I alt	10,5	10,5	10,1	10,1	11,9	11,9		12,8
Parter i ansvarlig lånekapital								
Forretningsbanker	.	.	.	.	11,0	11,0		12,2
Sparebanker	.	.	.	.	11,7	11,7		9,2
I alt	.	.	.	.	11,1	11,1		11,4
PSV-lån								
Forretningsbanker	.	.	.	.	9,3	9,3		..
Sparebanker	.	.	.	.	9,8	9,8		..
I alt	.	.	.	.	9,6	9,6		..
Andre utlån et år og over								
Forretningsbanker	.	.	.	.	12,2	12,2		12,8
Sparebanker	.	.	.	.	11,9	11,9		12,5
I alt	.	.	.	.	12,1	12,1		12,6
Utlån i alt								
Forretningsbanker	10,5	11,6	11,4	12,5	12,1	13,1		..
Sparebanker	10,1	10,6	11,3	11,8	11,7	12,3		..
I alt	10,3	11,1	11,4	12,2	12,0	12,7		..
Kortsiktige utlån ²⁾								
Forretningsbanker	10,3	12,5	11,1	13,4	12,4	14,3		14,3
Sparebanker	10,0	11,7	11,1	12,9	12,1	13,8		14,1
I alt	10,3	12,3	11,1	13,2	12,3	14,1		14,3
Mellomlange og langsiktige utlån ²⁾								
Forretningsbanker	10,9	11,0	11,9	11,9	12,2	12,2		12,7
Sparebanker	10,4	10,4	11,7	11,7	11,9	11,9		12,5
I alt	10,6	10,7	11,8	11,8	12,1	12,1		12,6

1) Rente- og provisjonssatsene er veide gjennomsnitt i prosent p.a. Provisjonssatsene for kassekreditter og byggelån er beregnet ved å ta hensyn til utnyttingsgraden av bevilgede beløp i de enkelte banker.

2) Tilsvarer henholdsvis "kortsiktige" og "mellomlange og langsiktige" utlån i finansministerens renteerklering. Se fotnote 2 til tabell 29.

Kilde: Norges Bank.

Norges Bank Oslo

	<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>Telex</i>
Hovedsetet	Postboks 336 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 21 20	71369 nbank n
Valutaavdelingen	Postboks 735 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 01 50	71375 nbfdp n

Norges Banks seddel- og myntproduksjon

Norges Banks Seddeltrykkeri	Nedre Slottsgt. 1 b, Oslo 1	(02) 42 70 80	19888 nbs n
Den Kongelige Mynt	Postboks 53, 3601 Kongsberg	(03) 73 14 86	17211 mynt n

Norges Banks avdelinger

Arendal	Postboks 23, 4801 Arendal	(041) 26110	21760 nba n
Bergen	Postboks 699, 5001 Bergen	(05) 31 81 50	42155 nbber n
Bodo	Postboks 114, 8001 Bodo	(081) 21060	64353 nbbo n
Drammen	Postboks 86, 3001 Drammen	(03) 83 74 91	19790 nbd n
Fredrikstad	Postboks 158, 1601 Fredrikstad	(032) 16575	19820 nbfd n
Gjøvik	Postboks 13, 2801 Gjøvik	(061) 75100	19830 nbgk n
Halden	Postboks 278, 1751 Halden	(031) 80511	19840 nbhdn n
Hamar	Postboks 115, 2301 Hamar	(065) 27754	19860 nbhm n
Hammerfest	Postboks 55, 9601 Hammerfest	(084) 11344	64354 nbhf n
Haugesund	Postboks 233, 5501 Haugesund	(047) 28500	42893 nbhd n
Kristiansand S.	Postboks 204, 4601 Kristiansand S.	(042) 23070	21880 nbch n
Kristiansund N.	Postboks 80, 6501 Kristiansund N.	(073) 72911	55261 nbcs n
Larvik	Postboks 140, 3251 Larvik	(034) 81300	21890 nbl n
Lillehammer	Postboks 370, 2601 Lillehammer	(062) 50045	71834 nblil n
Skien	Postboks 87, 3701 Skien	(035) 27540	21107 nbsk n
Stavanger	Postboks 18, 4001 Stavanger	(04) 52 00 00	33047 nbsta n
Tromsø	Postboks 475, 9001 Tromsø	(083) 81624	64141 nbtrm n
Trondheim	Postboks 564, 7001 Trondheim	(075) 28060	55056 nbtrh n
Vardo	Postboks 68, 9951 Vardo	(085) 87621	64355 nbvar n
Ålesund	Postboks 380, 6001 Ålesund	(071) 21710	42894 nbaal n

